

”Minusta ei tule Monsieur Dioksiinia!”
Argumentaatio osana Marseillen jätteenpolttopolemiikka

Tampereen Yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos
Pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2006
Anniina Kulju

Tampereen yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos

KULJU, ANNIINA: ”Minusta ei tule Monsieur Dioksiinia!” Argumentaatio
osana Marseillen jätteenpolttopolemiikka

Ympäristöpolitiikan pro gradu -tutkielma, 81 sivua, 5 liitesivua

Tammikuu 2006

Tutkimus käsittelee argumentaation käyttöä ympäristökonfliktissa. Tarkastelun kohteena on Marseillen jätteenpolttokiista Etelä-Ranskassa ja erityisesti se, miten kiistan toimijat ovat luoneet uskottavuutta ja merkityksiä kiistalle sekä käyttäneet retorisia argumentteja yleisön hyväksynnän saamiseksi. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää kiistan kulku ja käytetyn retoriikan vaikutukset tapahtumiin.

Tutkimuksen varsinaisena analyysin kohteena ovat paikallislehtien jätteenpolttoa koskevat artikkelit 24.11.2002–18.5.2005. Tutkimusaineistona on lisäksi käytetty ympäristökonflikteja ja argumentaatiota käsittelevää kirjallisuutta sekä Internet-materiaalia kiistan toimijoiden kotisivuilta.

Teoreettisena lähtökohtana ovat konstruktivismi, ympäristökonflikti ja Perelmanin argumentaatioteoria. Analysoin paikallislehdistä kerättyä aineistoa soveltaen Perelmanin argumentaatioteoriaa ja asetin toimijoiden argumentit vastakkain viitenä argumentti-vasta-argumenttiparina: terveysriskit vs. turvallinen moderni tekniikka, demokratia ja oikeudenmukaisuus vs. lainmukaisuus, vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat vs. ainoa järkevä ratkaisu, ympäristövaikutukset vs. lajittelun ja kierrätyksen korostaminen sekä MPM:n epäluotettavuus vs. poliittinen peli.

Vastakkain on ollut kaksi näkemystä jätteenpoltosta. Jätteenpolttolaitoksen rakentajien mielestä moderni terminen jätteen hyötykäyttö on turvallista ja ekologista sekä ainoa tehokas tapa hoitaa suuret määrät jätettä siinä aikataulussa, jonka EU-lainsäädäntö vaatii. Jätteenpolttota vastustavien tahojen – paikallisten asukkaiden, ympäristöjärjestöjen, SANin kuntainliiton ja maakuntaneuvoston – mielestä taas kyseessä on Marseillen jätteitä varten salakavalasti suunniteltu saastuttava dioksiinikone, joka tuhoaa alueen asukkaiden terveyden ja ympäristön.

Toimijoiden valitsema retoriikka ohjasi kiistan kulkua. Arvoista terveys ja demokratia määrittivät kiistaa eniten. Lisäksi kiistan osapuolien valitsema epäluottamuksen retoriikka on johtanut kiistan kärjistymiseen konfliktiksi, jonka ratkeaminen sopuisasti näyttää mahdottomalta.

Avainsanoja: ympäristökonflikti, argumentaatio, retoriikka, jätteenpolttota.

Sisällys

1 JOHDANTO	5
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	8
3 ARGUMENTAATIO PAIKALLISEN YMPÄRISTÖKONFLIKTIN AVAAJANA	11
3.1 Konstruktivismi	11
3.2 Ympäristökonflikti	12
3.3 Argumentaatio ja ympäristökiistat	14
3.4 Perelmanin argumentaatioteoria	15
3.4.1 Uusi retoriikka	15
3.4.2 Yleisö	16
3.4.3 Esisopimukset	16
3.4.4 Argumentaatiotekniikat	17
4 MARSEILLEN JÄTTEENPOLTTOKIISTAN OSAPUOLET	20
4.1 Rautakourat esittelyssä	20
4.2 Marseille-Provence-Métropolen kuntayhteisö rakentaa jätteenpolttolaitosta	23
4.3 Marseillen autonominen satama tarjoaa jätteenpolttolaitokselle paikan	24
4.4 Prefekti pysyy puolueettomana	25
4.5 Maakuntaneuvosto ei halua jätteenpolttolaitosta	25
4.6 SAN Ouest Provence ei halua laitosta omalle alueelleen	26
4.7 Reseau Ecoforum kokoaa paikalliset ympäristöjärjestöt	27
4.8 Aasukkaat nousevat barrikadeille	29
4.9 Media tulkitsee tapahtumia	29
5 MARSEILLEN JÄTTEENPOLTTOPOLEMIIKKI	31
5.1. Kiistan alkunäytökset	31
5.1.1 Kaikki alkaa Entressenin kaatopaikalta	31
5.1.2 Jätteenpoltto esitetään ratkaisuna kaatopaikan sulkemiselle	32

5.1.3 Jätteenpolttolaitos Itä-Marseilleen, ei kun Pohjois-Marseilleen, ei kun Fos'hon	32
5.1.4 Kaksi jätteenpolttolaitosta Fos-sur-Merin teollisuusalueelle	33
5.2 Vastustajat barrikadeilla	34
5.2.1 Erävoitto jätteenpolton vastustajille	34
5.2.2 Departementin jätteenkäsittelysuunnitelma voi estää jätteenpolton	36
5.2.3 Kuollut kaupunki, verinäytteitä ja muita tempauksia jätteenpoltoa vastaan	37
5.2.4 Tiede näyttää vihreää valoa jätteenpoltolle...vai näyttääkö?	38
5.3 Keskustelua ja käräjöintiä	39
5.3.1 Keskustelutilaisuuksien syksy 2004	39
5.3.2 Jätteenpolttolaitoshanke korkeimpaan hallinto-oikeuteen	40
5.3.3 Kilpajuoksu MPM:n ja maakuntaneuvoston välillä jatkuu	41
6 ARGUMENTAATION ROOLI JÄTTEENPOLTTOKIISTASSA	42
6.1 Saastekone vs. terminen hyötykäyttö	42
6.1.1 Paikalliset asukkaat yleisönä	43
6.1.2 Jätteenpolttokiistan esisopimukset	44
6.2 Osapuolten argumentit kiistassa	46
6.3 Vastakkainasettelu argumentti vs. vasta-argumentti	50
6.3.1 Terveysriskit vs. turvallinen moderni tekniikka	51
6.3.2 Demokratia ja oikeudenmukaisuus vs. lainmukaisuus	56
6.3.3. Vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat vs. ainoa järkevä ratkaisu	60
6.3.4 Ympäristövaikutukset vs. lajittelun ja kierrätyksen korostaminen	64
6.3.5 MPM:n epäluotettavuus vs. poliittinen peli	67
7 TULOKSET JA POHDINTAA	69
7.1 Yhteenvedo argumentointitekniikoiden käytöstä	69
7.2 Valittu retoriikka ohjaa kiistaa	70
7.3 Pohdintaa	72
Lähteet	74
Kirjallisuus ja muut julkaisut	74
Painamattomat lähteet	76
Sähköinen aineisto	76
Lehtiartikkelit	78
Liitteet	82

1 JOHDANTO

”Minusta ei tule monsieur Dioksiinia!”, jyrähtää puheenjohtaja. Yleisö lehterillä puhkeaa huutamaan ja taputtaa käsiään. Guillaume ja muut ympäristöihmiset vieressäni tömistävät jalkojaan. Valtuutettu, jonka puheenvuoro keskeytettiin, paiskaa paperinsa pöydälleen. Maakuntaneuvoston puheenjohtaja Jean-Noël Guérini on päätöksensä tehnyt.

Tämä episodi näyteltiin maakuntaneuvoston kokouksessa syksyllä 2003. Se oli yksi niistä monista kokouksista, joissa käsiteltiin jätteenpolttolaitoksen rakentamista Fos-sur-Meriin. Tutkimuksessani kuvaan tämän laitoksen rakentamisen synnyttämää paikallista konfliktia Etelä-Ranskan Bouches-du-Rhône sin departementissa. Kiistaa jätteenkäsittelystä – minne jätteenpolttolaitos sijoitetaan, millaisia vaikutuksia sillä on, ja onko sen rakentaminen ylipäätään välttämätöntä – on käyty alueella jo 1990-luvun loppupuolelta saakka, ja se jatkuu kiivaana.

Tapahtumat käynnistyvät EU:n uudistuneista kaatopaikkamääräyksistä, jotka pakottavat Marseillen luopumaan nopealla aikataululla sen hetkisestä käytännöstään. Käytäntönä on ollut kasata kaikki Marseillen kotitalousjäte sellaisenaan Entressenin kaatopaikalle Crauhon. Tämä kaatopaikka on tällä hetkellä Euroopan suurin laitton (laiton vuodesta 1912 lähtien) kaatopaikka. Tätä 80 hehtaarin kokoista ja 33 metriä korkeaa jätevuorta ympäröi kirjaimellisesti muovipussimetsä (ks. kuva 1). Vuorella kasatut jätteet eivät pysy keossa vaan lentävät tuulten mukana ja tarttuvat lähialueen puihin ja pensaisiin. Marseillen kaupunkiyhtymä esittää ratkaisuksi jätteenpolttolaitosta, mutta sen sijoittaminen on osoittautunut asukkaiden vastustuksesta johtuen pulmalliseksi. Laitokselle on yritetty löytää paikkaa jo kuuden vuoden ajan.

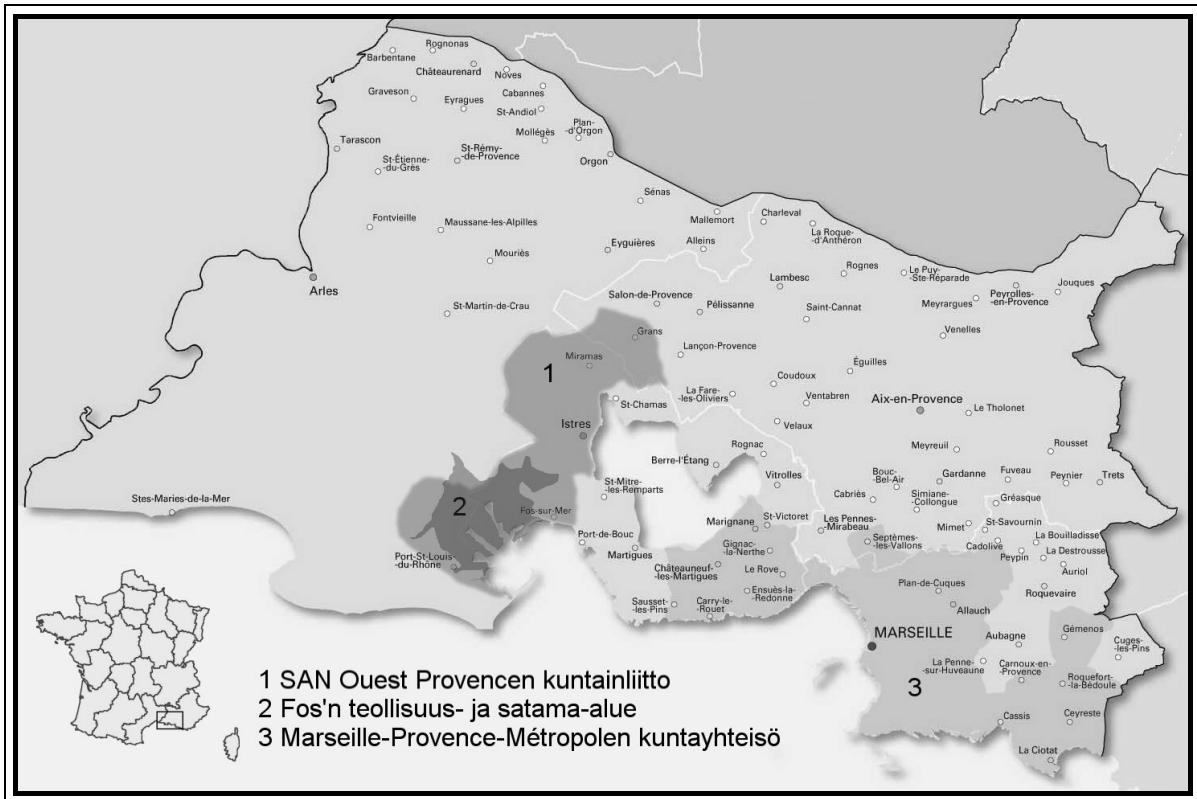
KUVA 1. Muovipussimetsää Entressenin kaatopaikan ympärillä (Delort 2004)

Hyppään tarinaan vasta syksystä 2002, koska silloin alkoi tapahtumien kiihkein aika ja myös kiivain lehtikirjoittelu. Vuonna 2002 Marseille-Provencen-Métropolen kuntayhtymä ilmoitti päätöksestään rakentaa pitkään suunnitteilla ollut jätteenpolttolaitos toisen kunnan maalle Fos-sur-Merin teollisuus- ja satama-alueelle (ks. kuva 2). Tämä ilmoitus sijoitti teoreettisen keskustelun jätteenpolton hyödyistä ja haitoista konkreettiseen ympäristöön ja sai kansalaiset, ympäristöliikkeet sekä SAN Ouest Provencen kuntainliiton ja maakuntaneuvoston nousemaan barrikadeille.

Kiinnostukseni Marseillen jätteenpolttokiistaa kohtaan heräsi keväällä 2003, jolloin päätin, että tavalla tai toisella haluan päästä Ranskaan. Vieraillessani Marseillessa tuona keväänä jätteenpolttohanke oli jo lehtien otsikoissa, ja koska aikaisempi pro gradu -aihioni käsitteli vastaavanlaista paikallista konfliktia Tampereen Tarastenjärven jätteenkäsittelykeskuksen laajentamisen yhteydessä, oli helppo vaihtaa aihe vain hieman suurempaan. Tai näin ainakin luulin. Tosiasiassa tempoiluni eri vaihtoehtojen välillä kesti luvattoman pitkään eikä siirtyminen ranskankielisen materiaalin käyttöön ollut ollenkaan niin helppoa kuin olin kuvitellut, etenkin kun tarkoituksenani oli analysoida käytettyä retoriikka.

Tässä työssä keskityn siihen, millainen määrittelykamppailu ympäristökiistan taakse kätkeytyy. Tutkimuksen pääkysymys onkin, **miten eri toimijat rakentavat uskottavuutta ympäristökonfliktissa**. Tämä pääkysymys voidaan jakaa alakysymyksiksi: millaisia merkityksiä jätteenpoltoille ja koko kiistalle luodaan, miten jätteenpolttokonfliktin osapuolet käyttävät retorisia argumentteja yleisön suostutteluun ja miten valittu retoriikka vaikuttaa tapahtumien kulkuun.

KUVA 2. Bouches-du-Rhône departementti

Työni etenee seuraavasti. Kuvailen aluksi käyttämäni aineistoa ja menetelmiä luvussa 2. Seuraavaksi luvussa 3 esittelen työni teoreettista taustaa: mikä on ympäristökonflikti ja mitä retoriikan tutkiminen antaa lisää ympäristökonfliktintutkimukseen. Selostan myös lyhyesti Perelmanin argumentaatioteorian pääkohdat. Tämän jälkeen esittelen kiistan toimijat luvussa 4: ketkä puolustavat laitoksen rakentamista ja ketkä sitä vastustavat, millä perusteella ja millainen toimivalta heillä on asiassa. Luvussa 5 kuvaan jätteenpolttopolemiikin tapahtumia. Luvussa 6 analysoin kiistaa käyttäen apunani Perelmanin argumentointiteoriaa. Kerron, millaisia esisopimuksia, argumentteja ja argumentaatiotekniikoita kiistan osapuolet käyttävät ja millaisia merkityksiä he liittävät jätteenpoltoon ja mitä vaikutusta näillä valinnoilla on ollut kiistan kulkuun. Lopuksi luvussa 7 kokoan työn tulokset yhteen ja vastaan esittämiini tutkimuskysymyksiin.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Aiheeni kansainvälisyys on vaatinut tekemään myönnytyksiä aineiston keruun suhteen. Yleisnäkymän kiistaan sain asuessani Aix-en-Provencessä ja seurattessani tapahtumia lähietäisyydeltä. Kävin muutamassa maakuntaneuvoston kokouksessa, juttelin asiaa tuntevien henkilöiden kanssa, kävin lehtiarkistoissa ja seurasin keskustelua paikallislehdissä. Toin myös mukani Suomeen lehtiartikkeleita sekä muutaman teoksen. Suurin osa materiaalista on kuitenkin kerätty vasta Suomeen palattuani lähinnä Internetin avulla. Tämä voi osaltaan rajoittaa aiheesta saamaani näkemystä.

Aineistoni koostuu pääasiassa kaikesta kirjoitetusta materiaalista, joka on ollut Suomesta käsin saatavilla: kirjallisuudesta, Internet-materiaalista ja lehtiartikkeleista. Työni teoreettinen osuus on peräisin argumentaatiota ja ympäristökonflikteja käsittelevästä kirjallisuudesta. Erityisen tärkeitä olivat teokset, jotka sovelsivat Perelmanin argumentaatioteoriaa tutkimukseen kuten Perelmanin oma *Retoriikan valtakunta* (1996), Palosen ja Summan *Pelkkää retoriikkaa* (1996) ja Kuusiston (1996a) länsijohtajien retoriikkaa käsittelevä kirja. Internet-materiaali on ollut paras lähde etsiessäni taustatietoa toimijoista ja heidän toimintatavoistaan. Järjestöjen omilta sivuilta löytyi kirjoituksia, joilla on pyritty agitoimaan lisää väkeä tai antamaan lisää tietoa jätteenpolton vaikutuksista terveyteen ja luontoon ja sen vaihtoehtoista. Näitä en ottanut mukaan analyysiin, mutta ne toimivat vertailukohteena ja lisävarmistuksena siitä, että mitään tärkeää ei jäänyt puuttumaan.

Analyysin varsinaisena kohteena ovat paikallisista sanomalehdistä poimitut lehtiartikkelit, joissa on käsitelty jätteenpoltoon liittyviä tapahtumia 24.11.2002–18.5.2005. Marraskuun 24. päivänä 2002 ilmestyi ensimmäinen artikkeli, jossa laitoksen sijoittaminen Fos-sur-Meriin konkretisoituu. Viimeinen artikkeli kuvaa taas mielenosoitusta, joka järjestettiin samaan aikaan kun MPM teki päätöksen jätteenpolttolaitoksen rakennuttajasta. Kiista jätteenpolttolaitoksesta ei suinkaan pääty rakennuttajan valintaan, mutta johonkin artikkelien

analysointi oli rajattava, koska kiista jatkuu yhä. Valitsemani ajanjakson aikana ilmestyneet artikkelit kertovat niistä käännteistä, joita ympäristökiistassa ja valitussa retoriikassa tapahtui näiden kahden ympäristökiistan kannalta tärkeän tapahtuman, suunnitelman realisoitumisen Fos-sur-Meriin ja rakennuttajan valitsemisen, välillä.

Provencen alueen tärkeimpiä päivälehtiä ovat *La Provence* ja *Marseillaise*. Suurin osa artikkeleista onkin juuri näistä lehdistä. Muita käytettyjä sanomalehtiä ovat *Le Monde*, silloin kun Provencen tapahtumat herättivät kansallista kiinnostusta, sekä muut paikallis- ja kaupunkilehdet, joissa asiaa käsiteltiin. Päädyin analysoimaan lehtiaineistoa, koska sitä oli helposti saatavilla ja koska lehtiaineiston, erityisesti paikallisen suurimman lehden artikkelit kohdistuvat sille samalle yleisölle, jolta ympäristökiistan toimijatkin hakevat hyväksyntää. Argumentaatioanalyysiä tein lehtikirjoituksista käyttäen artikkelien niitä kohtia, joissa oli suoria tai epäsuoria lainauksia järjestöjen tai tiettyjen henkilöiden puheista.

Valitsemallani ajanjaksolta analysoin yhteensä 75 artikkelia, joista paikallislehdet *La Provence* ja *La Marseillaise* olivat eniten edustettuina (yhteensä 34 ja 20 artikkelia). Muita lehtiä olivat kansallinen lehti *Le Monde* (3 artikkelia) sekä muut paikallis- ja kaupunkilehdet *l'Humanité*, *Marseille l'Hebdo*, *MarseillePlus*, *Le Méditerranéen*, *Metro*, *Midi Libre*, *Le Pavé*, *Régional* ja *20 minutes*. Kirjoituksia on tasaisesti koko ajanjaksolta. Taulukossa 1 on esitetty artikkelien lukumäärä eri vuosina eri lehdissä.

TAULUKKO 1. Analysoidut artikkelit eri lehdissä 24.10.2002 - 18.5.2005

lehti/vuosi	2002	2003	2004	2005	yhteensä
La Provence	3	17	12	2	34
La Marseillaise	2	7	7	4	20
20 minutes			3	3	6
Marseille l'Hebdo		2	2		4
Le Monde		1		2	3
Metro		1	1		2
Le Pavé		1			1
Régional		1			1
Le Méditerranéen		1			1
l'Humanité		1			1
Midi Libre			1		1
Marseille Plus			1		1
yhteensä	5	32	27	11	75

Aineiston analysoimista rajoittaa kielitaitoni. Lähes kaikki materiaali oli ranskaksi, enkä toki löydä tekstistä niin syviä vivahteita kuin äidinkielenään ranskaa puhuva löytäisi. Ulkomaalaisena en myöskään tunnista kaikkia kulttuurisia viitteitä. Ranskan kielen ja kulttuurin syvällisempi tuntemus olisi ollut välttämätöntä täydellisen analyysin tekemiseksi. Näistä rajoituksista huolimatta uskon saaneeni riittävän kuvan tapahtumien kulusta ja niistä merkityksistä, joita kiistaan on liitetty.

Itse analysointivaihe oli kaksiosainen. Ensimmäisessä vaiheessa tein raakaa kvantitatiivista sisällönanalyysia laskemalla ja luokittelemalla lehtiartikkeleista argumentit jätteenpolton puolesta ja sitä vastaan sen perusteella, kuka näitä argumentteja esitti ja millaiseen teemaan ne perustuivat. Sen jälkeen syvennyin tarkemmin aineistoon soveltaen Perelmanin argumentaatioteoriaa. Tutkin millaisille argumentaatiotekniikoille argumentit perustuivat, millaisia merkityksiä niillä pyrittiin antamaan jätteenpoltolle ja miten käytetty retoriikka vaikutti tapahtumien kulkuun ja kiistan etenemiseen.

3 ARGUMENTAATIO PAIKALLISEN YMPÄRISTÖKONFLIKTIN AVAAJANA

3.1 Konstruktivismi

Työni perustuu subjektiiviseen luontokäsitykseen, jonka mukaan ympäristöongelmat vaihtelevat kulttuurillisesti ja yhteiskunnallisesti eivätkä pohjaa suoraan ekologiin ongelmiin. Konstruktivistisessa ajattelutavassa ongelmat ovat suhteellisia. Oksasen mukaan (2003, 24-25) jokin asiantila tai muutos muuttuu ongelmaksi, kun tarpeeksi moni taho – asukkaat, media ja poliitikot – on määritellyt sen ongelmaksi. Sama tilanne tai muutos toisessa kulttuurissa ei välttämättä ole ongelma ollenkaan, vaan osa luonnollista kehitystä. Ympäristöongelman olemassaolo ei siis johdu puhtaista faktoista vaan siitä, että joku toimija, ryhmä tai organisaatio, määrittelee asian tilan ongelmaksi.

Hannigan (2003, 203) määrittelee ”ongelmantuottajille” jopa 6 kohdan listan ”Välttämättömät tekijät sosiaalisen ongelman menestyksekkääksi rakentamiseksi”. Listalle ovat päässeet 1) tieteellisen auktoriteetin saaminen esitetyille vaateille, 2) tieteen popularisointi, 3) ongelman esittäminen uutena ja tärkeänä median huomion saamiseksi, 4) ongelman dramatisoiminen visuaalisin ja symbolisin keinoin, 5) taloudelliset houkutukset toiminnan aloittamiseksi sekä 6) institutionaalisen sponsorin ilmaantuminen, joka turvaa toiminnan jatkuvuuden. Näiden kuuden tekijän saavuttaminen takaa sen, että ongelma saa tarvittavaa huomiota ja säilyy tarpeeksi kauan, jotta toiminta ongelman poistamiseksi saadaan käyntiin.

Konstruktivistisen tutkimuksen kohteena ovat usein todellisuuden määritelmät, painostusryhmien toiminta ja yleisen mielipiteen muokkaaminen (Väliverronen 1996, 40-41). Kon-

struktivistista otetta käytetään ympäristökonfliktien tutkimiseen, koska ympäristökonflikteissakin ovat kyseessä lähinnä kulttuuriset ristiriidat eivätkä puhtaat ekologiset faktat (Oksanen 2003, 25).

3.2 Ympäristökonflikti

Encyclopedia Britannican (2005) mukaan konflikti on kamppailu, joka johtuu yhteen sopimattomista tai vastakkaisista tarpeista, toiveista tai vaatimuksista. Kamppailun sijaan konflikti voidaan nähdä laimeammin sosiaalisena vuorovaikutustilanteena (Suominen 1998, 14-15) tai sähköisemmin jännitystilana tai vastakohta-asetelmana (Oksanen 2003, 26). Oleellista kuitenkin on, että se johtuu toimijoiden välisistä ristiriidoista. Ristiriidassa voivat olla edut, tavoitteet, intressit, arvot ja päämäärät (ks. esim. Suominen 1998, 14-15; Laine & Jokinen 2001, 58). Ympäristökonflikteja ovat tällaiset ristiriitaiset tavoitteet, joiden kohteena on ihmisen elinympäristö tai luonto (Oksanen 2003, 26). Ne voivat olla joko todellisia jo olemassa olevia muutoksia tai muutoksen uhkia tai riskejä. Ongelman konkreettisuus ei tee kiistan syntymisestä todennäköisempää (Laine & Peltonen 2003, 61).

Useimmiten konfliktit kuitenkin eritellään intressi-, tieto-, arvokonflikteihin (kts. esim. Rannikko 1994, 26; Laine & Peltonen 2003, 55-60). Harvoin konflikti kuitenkaan on puhtaasti mikään näistä vaan siihen on sekoittunut piirteitä kaikista. Intressikonflikteissa kyse on toimijoiden kamppailusta samoista resursseista. Kapeimmillaan tämä tarkoittaa vastakkainasettelua, jossa toinen voittaa ja toinen häviää. Kiistan esittäminen intressiristiriitana sulkee pois kulttuuriset symbolit, merkitykset ja määrittelykamppailun.

Tietokonfliktista on kyse silloin kun toimijoiden välillä on kommunikaatiovaikeuksia tai väärinkäsityksiä. Näin määritelty kiista pitäisi siis helposti olla ratkaistavissa hankkimalla lisää tietoa ja jakamalla sitä tehokkaammin. Tietokonflikti kuitenkin kietoutuu yhteen arvo- ja intressikonfliktien kanssa niin, että tietoa kyllä löytyy kaikilta osapuolilta, mutta tiedot eivät kohtaa tai niitä ei voida yhteismitallistaa. (Laine & Peltonen 2003, 58-59; Oksanen 2003, 33-35; Kyllönen & Raitio 2004, 7).

Arvokonflikti taas kietoutuu toimijoiden arvostuksiin ja arvomaailmaan. Kyllönen & Raitio (2004, 7) puhuvat toimijoiden tulkintakehyksien erilaisuudesta. Toimijoiden tulkintakehykseen vaikuttavat heidän arvomaailmansa, kulttuurinsa, asemansa ja arvostuksensa. Näiden eri tulkintakehysten törmätessä aiheutuu vaikeasti yhteen sovitettavia ja pitkiä kiistoja, joita ei voida selvittää vain tietoa lisäämällä tai rationaalisesti hyötyjä ja haittoja punnitsemalla.

Konflikti voidaan määritellä sen laajuuden perusteella. Schnaiberg ja Gould (Oksanen 2003, 31) jakavat konfliktin kuuteen luokkaan: kansainväliset konfliktit, kansalliset konfliktit, alueelliset konfliktit, paikalliset konfliktit, ihmisten väliset konfliktit ja ihmisen sisäiset konfliktit. Kiista voi joskus laajeta paikallisesta konfliktista kansalliseksi tai siinä voi olla usean konfliktiluokan piirteitä riippuen siitä, mistä näkökulmasta sitä tutkitaan. Esimerkiksi käsittelemäni jätteenpolttopolemiikki on toisaalta laajentunut paikallisesta alueelliseksi konfliktiksi ja toisaalta muuttunut myös yksittäisten poliitikkojen väliseksi henkilökohtaiseksi valtataisteluksi.

Tässä yhteydessä kannattaa tuoda esiin myös paikalliset ympäristökiistat, joiden toisena osapuolena ovat asukkaat. Tällaiset kiistat määritellään helposti NIMBY-kiistoiksi (not in my back yard), joissa tyypillistä on etujen ja haittojen epätasainen jakautuminen ja ongelmaksi nähdään muutosvastarinnassa olevat asukkaat, jotka kyllä hyväksyvät muutoksen, mutta eivät omassa lähiympäristössään. NIMBY voidaan nähdä myös yhteiskunnallisena ongelmana, jossa ongelmana eivät ole asukkaat vaan kyseessä on riskiyhteiskunnan ilmentymä. – Ilmiön takaa löytyy kansalaisten ympäristötietoisuuden ja tiedon tason kasvu ja riskiyhteiskunnalle tyypillinen epävarmuuden ilmapiiri. (Peltonen 2004, 47-48.)

Kiistan näkeminen kapeasti NIMBY-ongelmana jättää sivuun kiistan todelliset syyt. NIMBY:n voima onkin juuri sen määrittelyvoimassa. Peltosen (mt. 44-50) mukaan määrittelemällä kiista osaksi NIMBY-ilmiötä, kiistan syyksi tulevat irrationaalisesti tunteilla reagoivien asukkaiden pelot ja tietämättömyys, kiistan syntyhetkeksi asukkaiden vastustuksen herääminen. Asukkaiden rooliksi jää aina vastustaa tai jarruttaa kehitystä. NIMBY-nimittely voi jäädä osaksi kiistan toimintatapoja ja näin vaikeuttaa huomattavasti kiistan ratkeamista.

3.3 Argumentaatio ja ympäristökiistat

Mitä argumentaation tutkiminen tuo ympäristökonfliktien tutkimiseen? Argumentaatiota käytetään silloin, kun tarvitaan hyväksyntä tai kannatusta omalle aatteelle tai toimintatavalle tai tilanteissa, joissa pitää suostutella yleisö toimimaan tietyllä tavalla. Se on siis tarpeen silloin, kun ei voida pakottaa. (Perelman 1996, 16-18.) Suominen (1998, 16) mukaan argumentaatio ”merkitsee perustelua tai todistelua, jonka keinoin pyritään osoittamaan omat väitteet, ajatukset ja vaatimukset uskottaviksi ja saamaan kuulija kannattamaan niitä”. Argumentaatio ei kuitenkaan ole vain hyväksynnän hakemista, vaan sen on tarkoitus saada aikaan toimintaa tai toiminta-alttius (Perelman 1996, 19).

Ympäristökiistat ovat tilanteita, joissa argumentaatiolla on tärkeä osa yleisön suostuttelussa. ”Politisoitumisessa on keskeistä toimijoiden pyrkimys määrittellä kiistan kohde omien pyrkimystensä mukaisesti” (Lähde 2001, 305). Usein ympäristökonfliktin osapuolina on toimijoita, joilla ei ole formaalia valtaa tapahtumiin. Heille yleisen mielipiteen kääntäminen omalle kannalle on erityisen tärkeä tapa vaikuttaa. (Suominen 1998, 16.)

Hajerin (2003, 46) mukaan ympäristökonflikteista on tullut diskursiivisia. Niissä ei ole enää kyse siitä, mikä on ongelma, vaan miten ongelma muotoillaan ja esitetään muille. Tämä sama tilanne tulee esiin koko konfliktin olemassaolon ajan. Ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa ongelmaa, yhtä ainoaa oikeaa toimintatapaa tai yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua. Poliittisessa toiminnassa on aina kyse tulkinnasta (Laine & Jokinen 2001, 57-58). Konfliktien muuttuessa kamppailuksi tulkinnasta ja ongelman määrittelystä argumentaatio nousee arvoon arvaamattomaan.

Terence Ballin (Kuusisto 1996a, 15) mukaan juuri käsitteistä ja tulkinnasta kamppaileminen on poliittista kamppailua parhaimmillaan. Retoriikan tutkimisella voidaan eritellä tarkemmin, miten poliittista kamppailua käydään, koska sen tarkoitus on ”eritellä, miten kielellisten valintojen ja käytäntöjen kautta synnytetään todellisuutta, rajataan ratkaisuvaihtoehtoja ja luodaan sitoutumista tiettyihin ajatusmalleihin” (Alasuutari 1994, 160) ja toisaalta selvittää ”kuinka tietyistä lähtökohdista päädytään tietynlaisiin johtopäätöksiin” ja miten todellisuutta tuotetaan (Koistinen 1998, 49-50).

Käytän tässä työssäni Perelmanin argumentaatioteoriaa deskriptiivisesti. Tutkin siis, miten toimijat argumentoivat sen sijaan, että pohtisin preskriptiivisesti, miten toimijoiden kannattaisi argumentoida. Tarkoitukseni on tämän teorian avulla saada syvempi, systemaattisempi ja perusteellisempi kuva siitä, miten toimijat luovat merkityksiä ja miten he rakentavat uskottavuutta näkökulmalleen.

3.4 Perelmanin argumentaatioteoria

3.4.1 Uusi retoriikka

Retoriikka on puhumisen taidon ja vakuuttavuuden tutkimusta. Retoriikkaa voidaan tutkia eri tasoilla: esityksen ja sen vaikuttavuuden retoriikkaa, yleisöä suostuttelevan argumentoinnin retoriikkaa ja trooppien ja kielikuvien retoriikkaa. (Palonen & Summa 1996, 10). Näistä retoriikan muodoista oleellisin tässä työssä on argumentoinnin retoriikka: miten suostutella yleisöä?

Puheopin kulta-aikaa oli 509–31 eKr., jolloin retoriikka oli yksi tärkeimmistä oppiaineista. Keskiajalla retoriikan opettaminen väistyi logiikan ja teologian noustua tärkeämpään asemaan. (Haapanen 1996, 23-46.) Kiinnostus retoriikan tutkimukseen heräsi uudelleen viime vuosisadalla, kun kolme toisistaan erillään olevaa teoreetikkoa kiinnostui retoriikan taiteesta 1950-luvulla. Nämä kolme tutkijaa – Chaïm Perelman, Kenneth Burke ja Stephen Toulmin – ovat luoneet ns. uuden retoriikan, jonka piirteinä on merkityksellisyyden korostuminen. Aikaisemmin asioilla nähtiin objektiivinen olemus, nyt merkityksellisyyden nähdään muodostuvan kielen avulla. Koistinen (1998, 41) kuvaa, miten uudessa retoriikassa ”todellisuus on tulkintaa, joka tapahtuu – – kielen ehdoilla”. Uusi retoriikka myös korostaa tekstuaalisuutta entiseen puhutun retoriikan tutkimukseen verrattuna. Lisäksi retoriikka nähdään osana poliittista toimintaa, osana aktiivista kamppailua puhujan ja yleisön välillä. Retoriikka ei ole vain toimintaa aikaansaavaa tai estävää, vaan se on osa liikettä. (Kuusisto 1996a, 24). Juuri retoriikka osana poliittista toimintaa ja toiminnan aikaansaamista tekee teorian mielekkääksi työlleni. Yritänhän nimenomaan kuvata jätteenpolttopolemiikin toimijoiden keinoja suostutella suuri yleisö puolelleen ja toimimaan haluamallaan tavalla.

Näistä kolmesta tutkijasta Perelman argumentaatioteorioineen tarjoaa konkreettisimman työkalun retoriikan tutkimiseen.

3.4.2 Yleisö

Yleisöllä on Perelmanille (1996) tärkeä merkitys. Hän esittää, että argumentaatiossa pyritään ”hankkimaan tai vahvistamaan yleisön hyväksyntää tai kannatusta esitetyille väitteille” (mt. 16). Kyseessä on siis yleisön ja puhujan kohtaaminen. Yleisesti yleisöä ovat ”kaikki ne, joihin puhuja haluaa argumentaatiolla vaikuttaa”. Perelman jakaa yleisön universaaliyleisöön ja erityisyleisöön. Useimmiten yleisö on kuitenkin jotakin näiden kahden ääripään välistä. Hän tekee eron suostuttelun ja vakuuttamisen välillä, joista ensin mainittu kohdistuu erityisyleisöön ja jälkimmäinen universaaliyleisöön.

Erityisyleisölle puhuttaessa voidaan olettaa yleisön hyväksyvän tietyt väitteet ja menetelmät, kun taas universaaliyleisölle puhuttaessa argumentointi on tehtävä niin, että se vakuuttaa kaikki tai ainakin mahdollisimman monet. Erityisyleisön voi vakuuttaa vetoamalla intresseihin, taipumuksiin ja tunteisiin. Universaaliyleisölle puhuttaessa vedotaan yleispäteviin tosiseikkoihin, terveeseen järkeen, yleiseen mielipiteeseen, itsestäänselvyyksiin ja intuitioon. Erottelu universaali- ja erityisyleisöön ei siis riipu yleisön määrästä vaan puhujan pyrkimyksistä. Kuuntelijana saattaa olla vain yksi henkilö, mutta jos puhuja pyrkii argumentointiin, joka voisi vakuuttaa kenet tahansa, kyseessä on universaaliyleisö. (mt. 20-39.) Perelmanille universaaliyleisö on hyvän argumentoinnin kriteeri: se määrittelee, mihin voidaan ja mihin ei voida vedota. Käsitettä on kuitenkin kritisoitu sen epämääräisyydestä: arvot, jotka universaaliyleisö hyväksyy, ovat rationaalisia, mutta minkä yleisö milloinkin hyväksyy, riippuu ajasta, paikasta ja kulttuurista. (Summa 1996, 67-69).

3.4.3 Esisopimukset

Argumentoinnin lähtökohtana ovat esisopimukset. Ne ovat julkilausumattomia yleisesti hyväksytyjä seikkoja, joista ei tarvitse kiistellä ja joista yleisöllä on yhtenevä mielipide, tai ainakin puhuja olettaa näin. Pääteesi ei voi tulla hyväksytyksi ilman oikeaa esisopimusta.

Esisopimusten kohteina ovat todellisuutta ja suotavuutta koskevat seikat. Ensin mainitut ovat asioita, joita yleisö pitää ilman muuta totena, todennäköisenä tai normaalina. Suotavuutta tai arvostamista koskevat seikat taas ovat tavoittelemisen arvoisia tai tärkeitä: arvoja, hierarkioita ja päättelysääntöjä. Esimerkiksi sellaiset arvot kuin totuus, hyvyys, kauneus ja oikeus voivat olla esisopimuksen lähtökohtana. Näihin kuuluvat myös lokukset eli muut yleisön entuudestaan tuntemat ja hyväksymät arviointiperustelut (ks. Kuusisto 1996b, 277-278; Perelman: 1996, 29-30). Lokus on suomennettu myös termillä 'yhteismaa'. Se on siis aluetta, josta ei tarvitse neuvotella. (Koistinen: 1998, 48.)

Yleisimpiä yhteismaita ovat kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen yhteismaa. Kvantitatiivisissa eli määrällisissä lokuksissa ”määrä ratkaisee arvon.” Tällaisia perusteita ovat esimerkiksi, ”enemmän on parempi kuin vähemmän” tai ”normaali on parempi kuin epätavallinen”. Kvalitatiivinen lokus taas asettaa ainutlaatuisuuden normaalin tai määrän edelle. (Koistinen 1998, 48.) Muita Aristoteleelta peräisin olevia päättelysääntöjä, joihin Perelmankin työsään viittaa, ovat järjestykseen (syy on tärkeämpi kuin seuraus), olemassaoloon (oleva on tärkeämpi kuin mahdollisuus), olemukseen (huippuyksilöt ovat parempia kuin keskinkertaiset ihmiset) ja henkilöön (yksilö ja autonomia) liittyvät säännöt. (Perelman 1996, 37-38).

3.4.4 Argumentaatiotekniikat

Argumentaatiolla pyritään ”siirtämään premisseille osoitettu hyväksyntä koskemaan myös johtopäätöksiä” sitomalla ne yhteen eri argumentaatiotekniikoilla (Perelman 1996, 28). Hän jakaa argumentaatiotekniikat assosiatiiivisiin ja dissosiatiiivisiin tekniikoihin. Assosiatiiiviset tekniikat yhdistävät asioita, sitovat asioita yhteen, kun taas dissosiatiiiviset vastaavasti pyrkivät erottelemaan asioita toisistaan. **Assosiatiiivisia tekniikoita** ovat 1) kvasi-loogiset, 2) todellisuuden rakenteeseen perustuvat ja 3) todellisuuden rakennetta muokkaavat argumentit. (mt. 58-61.)

Kvasilooginen argumentti perustuu loogisuuteen ja matematiikkaan. Todellisuus pelkistetään matemaattiseksi kaavaksi, johon päättely perustuu. Kvasiloogisesta argumentaatiotekniikasta on kyse esimerkiksi silloin, kun kaksi tekijää samaistetaan tai rinnastetaan toisiinsa tai niitä verrataan keskenään. Koska tapaukset osoitetaan kokonaan tai osittain samankal-

taisiksi, niitä pitää siis kohdella samalla tavoin. Myös analyysit, osien sisältyminen kokonaisuuteen, dilemmat ja todennäköisyyteen perustuvat argumentit ovat kvasiloogisia argumentteja. (mt. 62-92.)

Todellisuuden rakenteeseen perustuvissa argumenteissa – peräkkäisyysuhteissa ja rinnakkaisuussuhteissa – taas etsitään osien välistä suhdetta, kuten esimerkiksi syy-seuraussuhdetta tai tekijä-tekosuhdetta. Esimerkkinä peräkkäisyysuhteeseen perustuvasta argumentista on toiminnan perusteleva sen toivotuilla seurauksilla, kuten sanonnassa ”sodassa ja rakkaudessa kaikki on sallittua”. (mt. 93-97.)

Rinnakkaisuussuhteet taas yhdistävät eri tasojen asioita, joista toinen on toisen ilmaus. Tyypillinen esimerkki rinnakkaisuussuhteesta on henkilön arvioiminen hänen tekojensa perusteella tai tekojen arvioiminen henkilön aseman tai ominaisuuksien perusteella. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluu myös auktoriteetteihin – henkilöön tai ryhmään – vetoaminen. Tässä tulee oleelliseksi myös henkilön intentio. Vaikka teko olisi itsessään paha, henkilön intentio on se, joka ratkaisee. Ryhmät ilmenevät jäsentensä kautta. Samanlaisia rinnakkaisuussuhteita voidaan muodostaa myös teosten, tapahtumien, henkilöiden ja ajanjaksojen välille. Myös symboli ja mitä se edustaa luovat yhden rinnakkaisuussuhteen. (mt. 102-116.)

Todellisuuden rakenteeseen kuuluvat myös kaksoishierarkiat, jotka koskevat useimmiten rinnakkaisuussuhteita. Esimerkki kaksoishierarkiasta: olet minua pitempi, sinulla on siis pitemmät jalat. Asioiden hierarkkinen järjestys voidaan siis siirtää koskemaan myös muita asioita. Muita esimerkkejä hierarkioista ovat esimerkiksi ihmisen ylemmyys eläimeen tai aikuisen ylemmyys lapseen. (mt. 116-117.)

Todellisuuden rakennetta muokkaavassa argumentissa päättely nojaa ennakkotapaukseen, malliin tai yleiseen sääntöön. Päättelyssä voidaan siirtyä erityistapauksesta yleistyksen. Tärkeintä tässä tavassa on varmistaa, että erityistapaus, esimerkki, jolla asiaa perustellaan, on kiistaton. Toisaalta voidaan myös toimia toisin päin. On jo olemassa kiistaton sääntö, jota havainnollistetaan esimerkin avulla. Tässä on tarkoituksena säännön läsnäolon lisääminen. Sääntöä voidaan myös havainnollistaa käyttämällä mallia tai antimallia. (Kuu-sisto 1996b, 280; Perelman 1996, 57-61.)

Tähän ryhmään Perelman luokittelee myös analogiat ja metaforat. Analogioissa jokin tuntematon asia selitetään tutulla vertaamalla esimerkiksi nukkumista rahan laittamiseksi pankkiin. Metafora taas on tiivistetty analogia, kielikuva. Metaforat eivät ole vain runokiel- tä, vaan ne auttavat sopeutumaan uusiin tilanteisiin, koska jotakin tuntematonta voidaan kuvata tutulla asialla (Lehtonen 1998, 43).

Dissosiativisiin argumentteihin nojaava päättely perustuu ilmiön ja todellisuuden vastakkainasetteluun. Siinä laitetaan vastakkain esimerkiksi näennäinen ja todellinen, valve ja uni, koettu ja näytelty, mielipide ja tieto, ruumis ja henki. Muita vastakkainasettelun esi- merkkejä ovat teko – henkilö, keino – päämäärä sekä kirjain – henki. Tällaisia erotteluja ei välttämättä mainita tekstissä, mutta niiden tulkinta mielekkäästi vaatii erottelun tekemisen. (Perelman 142-152.)

Varsinaisten argumentaatiotekniikoiden lisäksi voidaan myös korostaa jonkun asian merki- tystä toistamalla sitä. Luetteloimalla asian monia puolia tai kasaamalla yksityiskohtia asi- asta luodaan läsnäoloa, joka saa yleisön vakuuttuneeksi asian tärkeydestä. (Perelman 1996, 45-46.)

4 MARSEILLEN

JÄTTEENPOLTTOKIISTAN OSAPUOLET

4.1 Rautakourat esittelyssä

Paikallisissa lehdissä kiistaa kuvattiin useammin kuin kerran kädenväännöksi (*bras de fer*, 'rautakäsi'). Tässä luvussa esittelen, mitä on toimijuus, keitä ovat ne toimijat, joita tähän julkiseen kädenvääntöön osallistuu, mikä on heidän toimivaltansa ja asemansa kiistassa, millaisia toimintatapoja he käyttävät ja kuka tai ketkä olivat ryhmittymien tärkeimpiä keulakuvia kiistan aikana.

Toimija on Lähteen (2001, 306) mukaan ”tapahtumaketjun kannalta merkittävä tekijä”. Toimija voi olla yksittäinen henkilö, ihmisryhmä tai ei-inhimillinen olento. Toimijat voidaan jakaa pääosapuoliin, jotka pyrkivät vaikuttamaan tapahtumiin, sivuosapuoliin, joihin tapahtumat vaikuttavat, ja asiasta muuten kiinnostuneisiin (Oksanen 2003, 31). Tässä työssä olen esitellyt toimijoina vain intentionaaliset toimijat (henkilöt ja yhteisöt), jotka tiedostaen vaikuttavat tarkasteltuun tapahtumaketjuun ja jotka ovat osallistuneet lehdissä käytyyn keskusteluun edes kerran. Esimerkiksi hallinto-oikeutta ei ole esitelty toimijana, vaikka sen päätökset ovat olleet tärkeä osa kiistan kulkua, koska se ei ole osallistunut lehdissä käytyyn keskusteluun.

Tälle kiistalle, niin kuin monelle muullekin, on ominaista kiistan henkilöityminen tiettyihin vahvoihin persooniin. Lehtinen (1994, 275) näkee ympäristökamppailut yhä useammin kamppailuna määrittelyistä ja mielikuvista, joissa sanavalmiuden merkitys on korostunut. Pärjätäkseen kamppailussa on oltava verbaaliakrobaatti ja mediataituri. Tämä pätee myös

Ranskassa, jossa on tyypillistä, että valta riippuu enemmän neuvottelu- ja henkilösuhteista kuin hallintosuhteista. Kokkosen (2002, 30) mukaan Ranskan hallintojärjestelmä perustuu karismaattisten johtohenkilöiden arvovallalle (grands patrons). Verrattuna suomalaiseen hillittyyn politikointiin Etelä-Ranskassa näyttäviä riitelevän ihmiset eivät asiat.

Toimijoiden yhteydessä on myös tärkeää tietää, mitä puoluetta he edustavat. Kiista osoitautui erityisesti vaalien läheisyydessä nimenomaan paikallisen oikeiston ja vasemmiston väliseksi kissanhännänvedoksi ja poliittiseksi peliksi. Ranskassa poliittisen pelin seuraukset ovat dramaattisemmat kuin Suomessa. Tyypillistä kunnallispolitiikkaa Ranskassa on se, että vaalit voittanut puolue päättää kaiken uudestaan, jopa edellisen kauden aikana aloitetut projektit saatetaan keskeyttää. Esimerkiksi 2001 kunnallisvaalien jälkeen valtapuolueen vaihduttua Vitrollesin kaupungin kotisivut menivät kokonaan uusiksi.

Tärkeimpiä keskusteluun osallistuneita toimijoita ovat Marseille-Provence-Métropolen kuntayhteisö, SAN Ouest Provencon kuntainliitto, Bouches-du-Rhône'n maakuntaneuvosto, ympäristöjärjestöt ja asukkaat. Myös paikallinen prefekti, joka varmistaa hallinnon toiminnan laillisuutta, ja Marseillen autonominen satama (PAM), joka omistaa kiistanalaisen alueen, ovat esittäneet mielipiteitensä lehdissä, ja siksi esitellään toimijoina, vaikka he ovat pyrkineet pysymään poissa väittelystä. Silläkin uhalla, että Saariston (2003, 58) mielestä olisi syytä välttää toimijoiden liian siistiä niputtamista ”asukkaisiin”, ”viranomaisiin” tai ”luonnonsuojelijoihin”, olen tehnyt juuri tällaisia yksinkertaistuksia. Perustelen toimintatapaani sillä, että juuri tällaisissa nipuissa toimijat esitettiin artikkeleissa. Esimerkiksi yksittäisten asukkaiden argumentit olivat lehdissä muodossa ”N.N., paikallinen asukas”. Alla on taulukko, johon on koottu yhteen nämä toimijat, heidän asemansa kiistassa, intressit ja tärkeimmät argumentit (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Jätteenpolttokiistan osapuolet, heidän asemansa, intressinsä sekä tärkeimmät argumentit kiistassa

TOIMIJA	ASEMA	INTRESSI	TÄRKEIMMÄT ARGUMENTIT
MPM:n kuntayhteisö	puolesta	vastuussa jätteenkäsittelyn järjestämisestä hallintoalueellaan	Toiminta on täysin lain mukaista eikä muita vaihtoehtoja ole
PAM Marseillen satama departementin prefekti	puolesta	omistaa teollisuusalueen, jonne laitosta rakennetaan	laitos houkuttelee lisää teollisuutta
SAN Ouest Provencen kuntainliitto	neutraali/puolesta	vastuussa toiminnan laillisuudesta	Ratkaisu tehtävä ennen määräjän umpeutumista
Asukkaat	vastaan	teollisuusalue sijaitsee kuntaliiton alueella	Jätteitä ei saisi polttaa naapurin alueella
Ympäristöjärjestöt	vastaan	asuvat laitoksen vaikutusalueella	Terveysriskit liian suuret
Departementin Maakuntaneuvosto	vastaan	mukana jätteenkäsittelysuunnitelman laatimisessa	Terveysriskit ovat liian suuret, muitakin vaihtoehtoja jätteenkäsittelylle on olemassa
	vastaan	vastuussa jätteenkäsittelyn suunnittelusta departementin alueella	Terveysriskit ovat liian suuret ja muitakin vaihtoehtoja jätteenkäsittelylle on olemassa

Media esitellään tämän kappaleen lopussa, vaikka se ei ole toimija siinä merkityksessä, että se olisi osallistunut aktiivisesti keskusteluun. Sen merkitys on ollut kuitenkin suuri keskusteluareenan tarjoajana ja uutisaiheiden valikoijana. Tiedotusvälineet ovat näennäisesti neutraali areena, mutta niiden valta valita uutisensa ja taipumus uutisoida erityisen näyttäviä ja mielenkiintoisia aiheita on vaikuttanut toimijoiden, etenkin ympäristöjärjestöjen, tapaan toimia ja siten kiistan kulkuun.

4.2 Marseille-Provence-Métropolen kuntayhteisö rakentaa jätteenpolttolaitosta

MPM *Communauté Urbaine de Marseille Provence Métropole* on 18 kunnan¹ kuntayhtymä, joka on toiminut 7.7.2000 saakka. Se on Ranskan kolmanneksi suurin kuntayhtymä, jonka alueella asuu noin miljoona ihmistä. MPM:llä on kolme tavoitetta: panna toimeen yhdyskuntasuunnittelun suuret hankkeet, modernisoida kaupunkipalveluita ja kehittää paikallistaloutta.

MPM:n toimivalta perustuu 12.7.1999 annettuun lakiin (Legifrance 1999). Kyseisen lain 5. artiklan mukaan ”*Communauté Urbaine* (kuntayhteisö) on kuntien yhteistyötä varten perustettu julkinen laitos, joka kerää useita kuntia yhteen ja muodostaa ilman erillisuutta perustamispäivästä lähtien yli 500 000 asukkaan yhteisön sekä solidaarisen alueen keskuksen rakentamaan ja ohjaamaan yhteistä kaupunkikehityksen ja yhdyskuntasuunnittelun projektia alueellaan”.

MPM on vastuussa alueensa yhdyskuntajätteiden, kunnallisjätteiden ja liikkeenharjoittajien jätteiden² keräämisestä ja hoitamisesta. Vuosittain tämä tarkoittaa 600 000 tonnin jätteiden käsittelyä. (Marseille Provence Métropole 2005). Jätteiden käsittelyä varten MPM haluaa rakentaa jätteenpolttolaitoksen, joka polttaisi 50 % alueella syntyvästä jätteestä. Tämä jätteenpolttolaitos on koko kiistan alku ja juuri. MPM on vuosia etsinyt sopivaa paikkaa laitokselle kuntayhtymän alueelta, mutta asukkaiden kiihas vastarinta on tähän asti estänyt jätteenpolttolaitoksen rakentamisen. Nyt jätteenpolttolaitos aiotaan rakentaa kuntayhteisön ulkopuolelle Fos-sur-Merin kuntaan, valtion omistamalle satama- ja teollisuusalueelle.

Kiistan aikana kuntayhtymä on ollut hyvin yksin puolustamassa toimintaansa, ainoastaan prefekti ja ympäristöministeri ovat puolustaneet MPM:n ottamaa kantaa ja hekin hyvin diplomaattisesti. Julkisuudessa jätteiden käsittelykysymykseen ovat vastanneet MPM:n puheenjohtaja Jean-Claude Gaudin, joka on myös Marseillen kaupungin pormestari, sekä

---

¹ MPM:n kuntayhtymään kuuluu Marseille, Marignane, Saint Victoret, Allauch, Carnoux-en-Provence, Carry-le-Rouet, Cassis, Ceyreste, Ensusés-la-Redonne, Gémenos, Gignac-la-Nerthe, La Ciotat, Plan-de-Cuques, Roquefort-la-Bédoule, Sausset-les-Pins, Chateauneuf-les-Martigues sekä Septèmes-les-Vallons.

² (Des ménages, Des services municipaux et Des artisans et commerçants)

Robert Assante, jäte-, vesi- ja puhtaanapitokomission puheenjohtaja. Molemmat edustavat samaa oikeistopuoluetta UMP:a (Union pour un Mouvement Populaire). (Commission... 2005.) MPM:n pormestarin puolueella on merkitystä käydyn keskustelun kannalta, koska erityisesti vaalien alla kiista jätteenpolttolaitoksesta esitettiin maakuntaneuvoston (vasemmistovaltainen) ja MPM:n (oikeistovaltainen) välisenä kiistana.

4.3 Marseillen autonominen satama tarjoaa jätteenpolttolaitokselle paikan

Port Autonome de Marseille (PAM) on valtion omistama itsenäinen satama, jolla on oma hallinto ja joka toimii taloudellisesti itsenäisesti ministeriön valvonnan ja valtion taloudellisen kontrollin alla. Sen tehtävänä on vastata sille määrättyjen julkisten alueiden rakentamisesta, kehittämisestä ja huollosta. PAM toimii kahdella alueella. Itäisellä satama-altaalla hoidetaan matkustajaliikenne, hedelmä-, vihannes- ja konttikuljetukset sekä laivankorjaukset. Läntisen satama-altaan kautta kulkevat öljy ja teollisuustuotteet. (Port Autonome de Marseille 2005).

Läntisellä alueella on myös *zone industrialo-portuaire de Fos* (ZIP de FOS), Fos'n teollisuus- ja satama-alue, jonne kiistanalaista laitosta ollaan rakentamassa. Alue on 10 000 hehtaarin kokoinen ja sijaitsee Fos-sur-Merin kunnassa Ranskan etelärannikolla (katso kuva 2). PAM:n hallinnassa oleva alue on yksi Etelä-Euroopan tärkeimmistä teollisuusalueista. Siellä sijaitsevat Ranskan suurimmat teräs-, kemian-, petrokemian ja petroliteollisuuden yritykset. ((Invest in France Agency 2005; Ouest Provence 2005a).

PAM:n hallituksessa ovat edustettuina kunnat Port-Saint-Louis ja Marseille, kuntaliitto SAN Ouest Provence, maakuntaneuvosto, alueneuvosto, valtio ja sataman työntekijät. Lisäksi siihen kuuluu myös asiantuntijajäseniä. Hallitukseen kuuluu siis myös tämän kiistan hallinnollisia osapuolia, kuten MPM:n pormestari Jean-Claude Gaudin, SAN Ouest Provencon puheenjohtaja Bernard Granié ja maakuntaneuvoston puheenjohtaja Jean-Noël Guérini. (Port Autonome de Marseille 2005.)

Jätteenpolttolaitoksen rakentaminen Fos'n teollisuus- ja satama-alueelle tuottaisi PAM:lle taloudellista hyötyä. Lisäksi laitoksen rakentaminen sopii sen laajennussuunnitelmiin. (La Marseillaise 11.3.2003.) PAM ei ole varsinaisesti osallistunut mediassa käytyyn kiistelyyn jätteenpolttolaitoksesta. Vain alussa se esitti jätteenpolttolaitoksen rakentamisen taloudellisia ja työllisyyttä parantavia näkökulmia.

4.4 Prefekti pysyy puolueettomana

Prefektuurit valvovat alueella valtion etua sekä seuraavat päätöksenteon ja toiminnan lainmukaisuutta ja tarkistavat talousarviot (Kokkonen 2002, 30). Jätteenkäsittelyasiassa prefekti valvoo takarajojen noudattamista ja toiminnan lainmukaisuutta. Prefekti on puun ja kuoren välissä maakuntaneuvoston ja MPM:n kiistassa. Virallisesti hän yrittää olla ottamatta kantaa, mutta on lausunnoissaan antanut ymmärtää, että ei ainakaan vastusta jätteenpolttolaitoksen rakentamista. Lähinnä prefekti on huolestunut Entressenin laittoman kaatopaikan sulkemisesta ajallaan ja toimivan vaihtoehdon rakentamisesta sen tilalle. Hän on julkisuudessa vedonnut kiistan osapuoliin, jotta nämä unohtaisivat puoluerajat ja keskittyisivät ratkaisun löytämiseen. (Le Monde 9.9.2003; La Provence 27.9.2003b.)

4.5 Maakuntaneuvosto ei halua jätteenpolttolaitosta

Departementin päätehtävänä on varmistaa kuntien välinen koheesio ja tukea kehityksessä jälkeenjääneitä kuntia. Departementtien toimivaltaan kuuluvat erilaiset sosiaalipalvelut, tieverkon ylläpito departementin alueella, toisen asteen koulutuksen järjestäminen, julkinen liikenne kaupunkien ulkopuolella ja maaseudun ja ympäristön kehittäminen. Departementin johdossa on *Conseil Général* eli maakuntaneuvosto. (Kokkonen 2002, 28-30.)

Bouches-du Rhône'n maakuntaneuvosto vastustaa jätteenpolttolaitoksen rakentamista Fos-sur-Meriin lähinnä terveysriskien takia. Maakuntaneuvoston tärkein mahdollisuus vaikut-

taa jätteenpolttolaitoksen rakentamiseen on departementin jätteenkäsittelysuunnitelma (PDEDMA). Sen suunnitteleminen on maakuntaneuvoston vastuulla, ja kaiken departementissa tapahtuvan jätteenkäsittelyn, myös MPM:n jätteenpolttolaitoshankkeen, pitää sopia tähän suunnitelmaan. Maakuntaneuvoston tarkoituksena on jättää polttolaitokset kokonaan pois uudesta suunnitelmasta. Lisäksi se voi pidättäytyä rahoittamasta MPM:n hanketta.

Bouches-du-Rhône'n maakuntaneuvoston puheenjohtaja Jean-Noël Guérini ja suurin osa valtuutetuista on PS:n (Le Parti Socialiste) edustajia. Jean-Noël Guérini on vastustanut julkisesti MPM:n jätteenpolttosuunnitelmia ja esiintyy paikallislehdissä usein vastakkain MPM:n puheenjohtajan Jean-Claude Gaudinin kanssa.

4.6 SAN Ouest Provence ei halua laitosta omalle alueelleen

SAN (Syndicat d'agglomération Nouvelle) Ouest Provence on 6 kunnan³ muodostama kuntainliitto, jonka tarkoituksena on edistää ja kehittää Fos'n alueen kilpailukykyä. Se on vuoden 2002 lopusta esittänyt vastalauseensa jätteenpolttolaitoksen rakentamisesta, koska se on itse valinnut jätteenkäsittelytavaksi lajittelun ja kierrätyksen eikä tästä syystä hyväksy, että toinen kollektiivi polttaa jätteensä sen alueella (Ouest Provence 2005c). Se on julkisuudessa vedonnut useimmiten demokratian puutteeseen ja nykyisen ratkaisun epäoikeudenmukaisuuteen. SAN Ouest Provenceen kuuluvat sekä Fos-sur-Mer ja Port-Saint-Louis, jonka asukkaita kohtaa suurin terveydellinen riski, jos jätteenpolttolaitos rakennetaan.

SAN Ouest Provence on pyrkinyt vaikuttamaan MPM:n jätteenpolttohankkeeseen käyttämällä etuosto-oikeuttaan alueeseen estääkseen laitoksen rakentamisen sekä vetoamalla MPM:ään, ympäristöministeriin, pääministeriin ja prefektiin, järjestämällä tiedotustilaisuuksia yhdessä paikallisten järjestöjen kanssa, vaatimalla yhdessä WWF:n ja alueneuvoston kanssa julkista debattia järjestettäväksi ja mobilisoimalla asukkaitaan mielenosoituksiin.

---

³ Kuntayhtymään kuuluvat kunnat Port-Saint-Louis-du-Rhône, Fos-sur-Mer, Istres, Miramas, Grans ja Comillon Confoux.

4.7 Reseau Ecoforum kokoaa paikalliset ympäristöjärjestöt

Jätteenpoltoa vastustavia ympäristöjärjestöjä on Provencen alueella valtava määrä, mutta äänekkäimpiä niistä ovat Ecoforum, WWF, Greenpeace, Fédération d'Action Régionale pour l'Environnement (Fare-Sud), Recyclons13, ATTAC Environnement, Ecoalerte, RCI, DID ja l'Association de Protection et de Defense du Littoral du Golf de FOS. Näistä Recyclons13 ja DID on perustettu pelkästään jätteenpolton vastustamista varten. Lisäksi on paljon paikallisia pieniä järjestöjä ja yksittäisiä kansalaisia, jotka toimivat yhteistyössä näiden kanssa.

Yhteiskunnalliset liikkeet voidaan jakaa proaktiivisiin ja reaktiivisiin liikkeisiin. Proaktiivisia ovat liikkeet, jotka pyrkivät luomaan uutta yhteiskuntaan. Reaktiivisia taas ovat liikkeet, jotka haluavat palauttaa yhteiskuntaan menneisyyden arvoja ja vastustavat yhteiskunnan kehityssuuntaa. (Siisiäinen 1998, 221-222.) Jätteenpoltoa vastustavista paikallisjärjestöistä löytyy molempia. Osa tyytyy vastustamaan kyseisen jätteenpolttolaitoksen rakentamista, osa vaatii uudistuksia koko jätteenkäsittelypolitiikkaan ja lisää vaikutusvaltaa ympäristöjärjestöille.

Ympäristöjärjestöt ovat olleet kaikista toimijoista näkyvimmin esillä kiistan aikana. Näistä järjestöistä Fare-Sud ja Ecoforum ovat eniten vaikuttaneet tapahtumien kulkuun. Fare-sud, alueellinen ympäristöjärjestö, on pyrkinyt hallinnollisia väyliä käyttäen estämään laitoksen rakentamista. Se valitti onnistuneesti hallinto-oikeuteen puutteellisesta jätteenkäsittelysuunnitelmasta ja sai näin jätteenpolton vastustajille tärkeän aseensa. Ecoforum ja sen nokkamies Victor-Hugo Espinosa taas on innokkaimmin vaatimassa uudistuksia. Ecoforumin tarkoitus on Internet-sivustonsa (Ecoforum 2005) mukaan pohtia ympäristö-, terveys-, solidaarisuus- ja elämäntapaan liittyviä asioita ja tiedottaa niistä medialle, asukkaille ja valtuutetuille. Järjestö järjestää konferensseja, mielenosoituksia, tuottaa radio-ohjelmia, kirjoittaa artikkeleja paikallisiin lehtiin. Ecoforumilla on omat asiantuntijakomiteansa tieteen, juridiikan ja terveyden alueilla. Ecoforum on myös koonnut Reseau Ecoforum -verkoston alle alueen 137 järjestöä, jotka hyväksyvät yhteiset tavoitteet ympäristön, terveyden, solidaarisuuden ja elämäntavan suhteen. Itse asiassa kaikki muut yllä mainitut järjestöt kuuluvat Reseau Ecoforumiin.

Victor-Hugo Espinosa on se mies, jota haastatellaan haluttaessa kuulla paikallisten ympäristöjärjestöjen näkökanta jätteenkäsittelyyn. Espinosa on myös vastaväittäjänä kaikissa järjestetyissä keskustelutilaisuuksissa. Espinosa ei toimi vain tiedonlähteenä, vaan hyödyntää taitavasti tiedotusvälineitä järjestöjen näkökantojen esilletuomiseen. Eräässä Pluriel Nature -lehden (15.6.2005) artikkelissaan hän antaa ohjeita järjestöille, miten toimia julkisuuden saamiseksi.

Pitää tehdä kaikkensa, jotta media kiinnostuu ongelmistamme. Sitä varten on syytä määritellä tavoitteensa selkeästi. Mediaa vaikuttaa usein kiinnostavan etupäässä ympäristöongelman ihmisläheinen näkökulma ja yksinoikeus tietoon. Älkää epäröikö uudentaa, nimenomaan luoda 'mielikuva', joka houkuttelee medioita.

Bouches-du-Rhône'n paikallisjärjestöjen toimintatapojen kirjo kattaa kaikki tyypilliset poliittiset vaikuttamis- ja osallistumiskeinot. Poliittiset toimintatavat voidaan jakaa edustamiseen, tiedottamiseen, protestointiin, suoraan toimintaan ja aggressiiviseen suoraan toimintaan (Kojo 1999, 40). Paikalliset järjestöt ovat turvautuneet näistä kolmeen ensimmäiseen: He ovat edustaneet ottamalla suoraan yhteyttä kirjeitse päättäjiin ja tiedotusvälineisiin, osallistuneet julkisiin keskustelutilaisuuksiin ja toimineet yhteistyössä sekä muiden järjestöjen kanssa Réseau Ecoforumin alla että maakuntaneuvoston kanssa. He ovat tiedottaneet yleisölle kirjoittamalla artikkeleja lehtiin ja Internet-sivuilleen, järjestäneet julkisia keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia. Lisäksi he ovat protestoineet järjestämällä mielenosoituksia, teemapäiviä, esittäneet vetoamuksia eri hallintoasteille ja keränneet adresseja.

Suora ja aggressiivinen suora toiminta ei ole kuulunut järjestöjen tapoihin. Suomisen (1998, 15) mukaan näihin ei-konventionaalisiin tapoihin turvautuu usein heikompi osapuoli epäsymmetrisessä tilanteessa. Jätteenpolttokiistassa voitaisiin toimintatapojen perusteella siis väittää, että paikallisjärjestöt ovat suhteessa muihin toimijoihin tasavahvassa asemassa, ainakin vielä. Jos MPM:n hanke kuitenkin kaikista hallinnollisista ja muista vaikutuskeinoista huolimatta etenee rakennusvaiheeseen asti, myös suora toiminta tulee todennäköisesti käyttöön. Ranskassa ei yleensä kaihdeta voimakkaitakaan vaikuttamisen keinoja.

4.8 Asukkaat nousevat barrikadeille

Asukkaat toimivat usein erilaisten ympäristöjärjestöjen kautta, joiden toimintatavat on esitelty jo edellisessä kappaleessa. He osallistuvat järjestettyihin adresseihin, mielenosoituksiin ja keskustelutilaisuuksiin. Tässä työssä **asukkaat** viittaa kuitenkin niihin asukkaisiin tai paikallisiin poliitikkoihin, joiden mielipiteet on esitetty tiedotusvälineissä irrallisina järjestöistä ja ryhmittymistä, vaikka heitä olisi haastateltu ympäristöjärjestön mielenosoituksissa. Jätteenpolttoa vastustavat asukkaat eivät välttämättä elä laitoksen lähialueilla (Port-Saint-Louis ja Fos-sur-Mer), vaan voivat olla kotoisin Marseillesta tai jostakin päin Bouches-du-Rhône departementtia. Jätteenpolttoa puolustaviakin asukkaita varmasti löytyy, mutta heidän mielipiteitään ei ole näkynyt mediassa. Analysoiduista artikkeleista ei löytynyt yhtäkään asukasta, joka olisi puolustanut laitosta.

Jätteenpolttoa vastustavat asukkaat saavat helposti otsaansa NIMBY-leiman (not in my back yard). Jätteenpolttolaitos on tyypillinen rakennushanke, joka kyllä nähdään hyödyllisenä, mutta sitä ei haluta omalle alueelle. Asukkaiden näkemysten pelkistäminen vain muutosvastarinnaksi ei anna oikeutusta asukkaiden todelliselle huolelle. Marseillen jätteenpolttokiistassa yksityisten henkilöiden argumentit koskevat erityisesti laitoksen terveyshaittoja sekä rakentamisen epäoikeudenmukaisuutta ja demokratian puutetta.

4.9 Media tulkitsee tapahtumia

Median rooli ympäristökiistoissa nähdään usein areenana, julkisena tilana tai foorumina, jolla toimijat ja heidän puheenvuoronsa kohtaavat ja jonka kautta informaatio välittyy yleisölle. Media ei kuitenkaan vain välitä informaatiota sellaisenaan, vaan se valitsee uutiset sekä arvottaa ja merkityksellistää tietoa. Se ei siis ole täysin neutraali kanava, jossa tieto vain liikkuu, vaan media toimii aktiivisesti kiistassa muuttamalla ja muokkaamalla tietoa ja tekemällä sen ymmärrettävämmäksi yleisölle. (Rannikko 1994, 18; Väliverronen 1996, 49; Suopajarvi 2001, 9.)

Rannikon mukaan (1994, 18) medialla on tärkeä rooli sekä yhteiskunnan tulkitsijana että määrittelijänä. Tiedotusvälineet ratkaisevat usein, mikä kilpailevista määritelmistä legitimoituu ja miten toimijoiden toimintaan suhtaudutaan. Tiedotusvälineiden tarjoamasta tulkinnasta ei voida erottaa ”todellisia” tapahtumia. Median kieli pyrkii hävittämään kaikki vaihtoehtoiset tulkintatavat, jotta valittu tulkinta sopii lukijoidensa todellisuuskuvaan mahdollisimman hyvin (Suopajärvi 2001, 11). Lehtiartikkelien antaman kuva siis ei ole totuus tapahtumien kulusta. Media on tulkitsija ja merkityksien luoja samalla tavalla kuin muutkin toimijat.

Media on myös osaltaan muokannut toimijoiden tapoja vaikuttaa asioiden kulkuun. Tiedotusvälineet pyrkivät yleisön viihdyttämiseen ja uutisoivat siksi mielellään mielenkiintoisia ja dramaattisia tapahtumia (mt. 11). Tämän seikan on ottanut erityisesti huomioon Espinosa ja hänen luotsaamansa Ecoforum-liike. Ecoforum pyrkii jatkuvasti pitämään yllä lehdistön mielenkiintoa tempauksilla ja mielenosoituksilla kuten Ecoalerte ja Ville Morte -teemapäivä. Myös WWF:n verikampanja uutisoitiin välittömästi kuudessa eri lehdessä, ja se sai jätteenpolton vastustamisen innovatiivisella tavalla lehtiotsikoihin.

5 MARSEILLEN

JÄTTEENPOLTTOPOLEMIKKI

5.1. Kiistan alkunäytökset

5.1.1 Kaikki alkaa Entressenin kaatopaikalta

Marseillen jätteenpolttokiista alkaa Entressenin kaatopaikalta, joka sijaitsee Craussa, noin 60 km Marseillemme luoteeseen. Kaatopaikka on ollut toiminnassa vuodesta 1898 ja laitton vuodesta 1912 lähtien. Entressenin on ns. villi kaatopaikka eli sinne kasataan kaikki jäte sellaisenaan ilman esikäsitteilyä. Kyseessä on 80 hehtaarin laajuinen ja 33 metriä korkea jätevuori (Euroopan suurin avotaivaan kaatopaikka), jonka ympärille on rakennettu aidat estämään roskien lentäminen alueen ulkopuolelle. (Delort 2004, 87-88; La Provence 18.2.2004.) Näistä aidoista ei tosin ole mitään hyötyä. Kun ajaa Entressenille, huomaa hyvissä ajoin lähestyvän kaatopaikkaa. 3–4 kilometrin säteellä kaatopaikasta puut ja ympäristö on vuorattu erivärisillä muovipusseilla, jotka ovat lentäneet tuulen mukana kaatopaikalta.

Euroopan Neuvoston direktiivin 1999/31/EY uusien kaatopaikkamääräysten (EUR-Lex 2005) tultua voimaan Entressenin kaatopaikka pitää poistaa käytöstä mitä pikimmiten. Nämä määräykset sallivat vain sellaisen jätteen kaatopaikkasäilöimisen, jota ei muuten voida kierrättää tai hyötykäyttää. Alun perin Entressenin piti sulkea porttinsa jo 1. heinäkuuta 2000 prefektin vuonna 1999 antaman päätöksen mukaan, mutta vaihtoehtoisten toimintatapojen puuttuessa lisääntynyt on jouduttu pyytämään prefektiltä kahteen otteeseen. Kaatopaikan pitää ehdottomasti poistua käytöstä 31.12.2006, jonka jälkeen EU-tuomioistuimien langet-

taa ankarat sakot MPM:lle, jos kaatopaikka on vielä käytössä. (Le Monde 9.9.2003; Delort 2004, 88; La Provence 18.2.2004.)

5.1.2 Jätteenpoltto esitetään ratkaisuna kaatopaikan sulkemiselle

Entressenin kaatopaikka on ollut MPM:n toimivallan alla vuodesta 2003 lähtien, ja MPM:n vastuulla on alueen sulkeminen ja seuranta 30 vuotta sen jälkeen (Delort 2004, 88). MPM on 18 kunnan kuntayhtymä, jossa asuu noin miljoona asukasta. Se kasaa Entresseniin 86 % jätteistään. MPM:n ratkaisu Marseillen jätehuolto-ongelmiin ja Entressenin kaatopaikan sulkemiseen on jätteen käsitteleminen lajittelemalla, kierrättämällä ja jätteenpoltolla. MPM seuraa ns. Voynet-lakia (nimetty entisen ympäristöministerin mukaan), jonka mukaan 50 % jätteistä pitää kierrättää ja jäljelle jäävä 50 % voidaan polttaa. Kunnollisen jätteenkäsittelyn aloittamisella on kuitenkin kiire, sillä alue on kaukana tästä tavoitteesta. Vuonna 2003 kierrätysaste oli noin 8 %. Kierrätystä ja lajittelua on alettu toteuttaa Marseillen lähiympäristössä toden teolla vasta 2003 vuoden alusta. MPM:n jätteenhoitosuunnitelmaan kuuluu pääseminen Voynet-lain tavoitteisiin vuoteen 2007 mennessä. Sitä ennen CUMPM:n lajittelutavoite on kierrättää 27 % vuonna 2004 ja 50 % vuonna 2007. (La Marseillaise 29.3.2003).

5.1.3 Jätteenpolttolaitos Itä-Marseilleen, ei kun Pohjois-Marseilleen, ei kun Fos'hon

MPM:n jätteenhoitosuunnitelma on saanut alusta asti osakseen vastustusta. Suunnitelmaan kuuluvaa jätteenpolttolaitosta, joka polttaisi 50 % MPM:n jätteistä, on oltu rakentamassa milloin minnekin MPM:n alueella, mutta asukkaat, poliitikot ja ympäristöjärjestöt ovat haranneet kiivaasti vastaan ennen kaikkea jätteenpolton aiheuttamien terveyshaittojen vuoksi. Asukkaat vastustavat laitoksen rakentamista lähialueilleen, kun taas monet ympäristöjärjestöt vastustavat jätteenpolttoa jätteenkäsittelytapana.

Alun perin tarkoitus oli rakentaa kaksi laitosta Marseilleen: yksi itäosaan (Quartier Est) ja toinen pohjoisosaan (Quartier Nord). Vuonna 1998 itäkorttelin hanke kaatui asukkaiden vastustukseen. Sen jälkeen hanke supistui yhdeksi laitokseksi, jonka poliittisesti oikealla olevat valtuutetut halusivat sijoittaa edelleen Marseilleen pohjoisosaan ja vasemmalla olevat taas kokonaan toiseen kuntaan, Fos-sur-Meriin. Vasemmisto vastusti rakentamista Quartier Nordiin, koska se on Marseilleen suurin slummi, eikä se hyväksynyt, että kaupungin köyhimmät kantaisivat laitoksen riskit. (Charlie Hebdo 27.9.2000, Delort 2004, 62-63.) Vuonna 2002 hanke kuitenkin kaatui asukkaiden voimakkaaseen vastustukseen ja siihen, että laitoksen rakentamista varten järjestetty tarjouskilpailu karahti kiville. Siihen osallistui vain yksi yhtiö, Vivendi/Suez. (Marseille L'Hebdo 9.4.2003.)

5.1.4 Kaksi jätteenpolttolaitosta Fos-sur-Merin teollisuusalueelle

Lokakuussa 2002 alkaa tapahtua. Silloin tulee julkisuuteen Suez-yhtymän ja PAM:n sopimus rakentaa Fos'n teollisuusalueelle jätteenpolttolaitos. Sopimus oli kirjoitettu jo toukokuussa 2002. Laitos polttaisi PAM:n alueen teollisuusjätteitä (noin 700 000 tonnia/vuosi), ja sen toivotaan houkuttelevan teollisuusalueelle lisää teollisuutta sähkön- ja vesihöyryntuotolla ja siten luovan myös lisää työllisyyttä. (La Marseillaise 1.6.2003.) Osa energiasta tulisi polttamalla 700 000 tonnia urbaania ja teollisuusjätettä, jotka tuodaan alueelle rautateitä pitkin (La Provence 6.11.2002b). Jätteenpolton vastustajat älähtävät. Heidän mielestään tällaisesta terveydelle vaarallisesta hankkeesta pitää järjestää julkinen keskustelu, ennen kuin se voidaan hyväksyä. Hankkeen epäillään olevan yhteydessä MPM:n hankkeeseen, koska jo vuonna 2000 oli vilauteltu mahdollisuutta rakentaa Quartier Nordiin tarkoitettu laitos kuntayhtymän rajojen ulkopuolelle Fos-sur-Meriin. MPM:n puheenjohtaja kuitenkin julkisesti kiistää Suezin ja MPM:n hankkeiden yhteyden: ”Tämä projekti ei ole Troijan hevonen.” (La Provence 20.12.2002.)

Seuraavana vuonna selviää, että myös MPM on rakentamassa samalle alueelle jätteenpolttolaitosta. PAM ja MPM ovat solmineet 10.3.2003 sopimuksen 18 hehtaarin alueen myymisestä MPM:n käyttöön Fos-sur-Merin teollisuus- ja satama-alueelta (*Zone Industriale de Fos*). (La Marseillaise 11.3.2003). Fos'n teollisuus- ja satama-alueen kartta löytyy johdannosta, kuva 2. MPM tuottaa vuosittain 610 000 tonnia jätettä, josta se haluaa polttaa

300 000 tonnia uudessa laitoksessa. Laitoksella olisi kuitenkin kapasiteettia 450 000 tonnin polttamiseksi, koska tarkoituksena on tarjota jätteenpolttomahdollisuutta myös lähialueiden kunnille. (La Marseillaise 29.3.2003.)

5.2 Vastustajat barrikadeilla

5.2.1 Erävoitto jätteenpolton vastustajille

Yhdessä Suezin ja MPM:n hankkeet mahdollistaisivat 1 150 000 tonnin jätemäärän polton Fos'n teollisuus- ja satama-alueella. Tämä herättää jätteenpolton vastustajat entistä kii-vaampaan taistoon MPM:n hanketta vastaan. Jos aikaisemmin voitiin edes keskustella jätteenpoltosta jossakin muualla, jätteenpolttolaitoksen rakentamispäätös kääntää keskustelun siihen, että jätteenpolto jätteenkäsittelymenetelmänä sinällään on tuomittavaa eikä sitä tulisi enää sallia missään päin Ranskaa. Alueen asukkaat, valtuutetut, SAN Ouest Proven- cen kuntainliitto ja järjestöt järjestäytyvät. Mielenosoituksia ja tiedotustilaisuuksia järjeste- tään sekä tulevan laitoksen lähialueilla Fos-sur-Merissä ja Port-Saint-Louis'ssa että Mar- seillen kaupungintalolla. (La Marseillaise 11.3.2003.)

Myös maakuntaneuvosto, puheenjohtajanaan Jean-Noël Guérini, on jo heti PAM:n sopi- muksen tultua julkisuuteen 2003 maaliskuussa ilmoittanut vastustavansa jätteenpolttohan- ketta. Hänestä MPM ei todellisuudessa aio panostaa kierrätykseen, koska se ei ole osoitta- nut samanlaista innostusta kompostointi- tai lajittelukeskuksen rakentamiseen kuin jätteen- polttoa kohtaan. Lisäksi Suezin ja MPM:n projektit yhdessä mahdollistavat 1 150 000 ton- nin jätteenpolton. Nämä yhdessä saavat hänet epäilemään, että tarkoituksena on jatkossa polttaa kaikki departementin jäte Fos-sur-Merissä. (La Marseillaise 11.3.2003.) 24.5.2003 Guérini ilmoittaa henkilökohtaisesta sitoumuksestaan taistella jätteenpolttolaitosta vastaan avoimella kirjeellään, joka julkaistaan suurimman paikallisen lehden, La Proven- cen, yhdel- lä kokonaisella sivulla

Haluan ilmoittaa ehdottoman vastustukseni kaikkea jätteenpoltolla tehtävää jätteenkäsittelyä vastaan Bouches-du-Rhônessa. – – Taistelen estääkseni jätteenpolton kotonamme. Se on sitoumukseni. (J-N Guérini, La Provence 24.5.2003.)

25.6.2003 PAM ilmoittaa lehdistötiedotteessaan, että alueelle rakennetaan vain yksi jätteenpolttolaitos. MPM:n projekti sopii paremmin PAM:n ympäristönsuojeluperiaatteisiin, joten se saa jäädä. Suez-yhtymän hanke jätteenpolttolaitoksen rakentamiseksi päättyy. (Port Autonome de Marseille 2003.)

Jätteenpoltoa vastustavat toimijat ovat tyytyväisiä PAM:n päätökseen, mutta se ei riitä heille. He haluavat estää kaiken jätteenpolton alueella, myös MPM:n hankkeen. Paikalliset pormestarit ja kuntainliitto *Syndicat d'Agglomération Nouvelle* (SAN) Ouest Provence päättävät estää kauppa-aikeet käyttämällä alueella etuosto-oikeuttaan. Kyrön (2005, 52-54) mukaan kunnilla on tietyillä erikoisalueilla mahdollisuus käyttää etuosto-oikeuttaan alueen kehityksen edistämiseksi haluamallaan tavalla. Oikeutta käytetään usein jonkun hankkeen estämiseksi niin kuin tässä tapauksessa. SAN tarjoutuu ostamaan MPM:lle tarjotun alueen 25.7.2003, ja maakuntaneuvosto lupaa tukea SAN:n hanketta rahoittamalla 80 % kauppahinnasta. SAN:n suunnitelmana on rakentaa alueelle jätteiden lajittelukeskus ja jätteiden loppusijoituspaikka. PAM ilmoittaa elokuun alussa 2003, ettei maa-alue ole enää myytävänä. Tämän luullaan olevan voitto jätteenpolttolaitoksen vastustajille, kunnes huomataan, ettei uhka ole ohi. PAM voi edelleen vuokrata alueen MPM:n käyttöön. 9.9.2003 tulee sitten virallinen ilmoitus, että MPM vuokraa alueen. (La Provence 2.8.2003; La Provence 7.8.2003; Le Monde 9.9.2003.)

Jean-Noël Guérinin julkinen sitoumus sekä vuoden 2004 lähestyvät kantonaali- ja aluevaalit muuttavat kiistan sekä puolueiden että henkilöiden väliseksi poliittiseksi kädenväännöksi. Syksyllä 2003 käydään kiivasta väittelyä MPM:n puheenjohtaja Gaudinin (oikeisto) ja maakuntaneuvoston puheenjohtajan Guérinin (vasemmisto) välillä. Jean-Claude Gaudin syyttää mm. Jean-Noël Guériniä takinkääntämisestä vaalien alla: ”Olen hämmästynyt nähdessäni Jean-Noël Guérinin asettuvan jätteenpolttolaitosta vastaan, koska hän oli ennen sen puolesta. Ilmeisesti, muutama kuukausi ennen kantonaalivaaleja...” (La Provence 9.9.2003). Ympäristöjärjestöt pyrkivät sanoutumaan irti tästä väittelystä ja pitäytymään asiassa:

Emme ole pro-Guérini tai anti-Gaudin. Olemme vain jätteenpolttoa vastaan.
(La Provence 27.9.2003b.)

Emme ole oikealla emmekä vasemmalla (V-H Espinosa, La Marseillaise
18.5.2005b).

5.2.2 Departementin jätteenkäsittelysuunnitelma voi estää jätteenpolton

Samaan aikaan kun poliittinen väittely on kuumimmillaan, maakuntaneuvosto saa uuden mahdollisuuden estää jätteenpolttolaitoksen rakentaminen. Ranskassa on 1970-luvulta lähtien tehty alueellisia suunnitelmia jätteiden käsittelylle. 15. heinäkuuta 1975 annettu laki (75-633) määräsi teollisuusjätteiden käsittelysuunnitelman alueprefektin tehtäväksi ja kotitalous- ja vastaavien jätteiden suunnitelman, *Plan Départemental d'élimination des Déchets Ménagers et Assimilés* (PDEDMA), departementin prefektin tehtäväksi. (Delort: 2004, 150.)

Ranskassa on jo useampana vuotena pyritty lisäämään desentralisaatiota, ja jo vuonna 1996 voimaan tullut Barnierin laki (95-810, annettu 2.2.1995) teki mahdolliseksi siirtää alue- ja departementtisuunnitelman rakentaminen ja hoitaminen prefekteiltä alue- ja maakuntaneuvostolle (Delort 2004, 152-154). Harva departementti on kuitenkaan ottanut tehtävän itselleen, ja valtio on edelleen hoitanut suunnitelman laatimisen paikallisten prefektien johdolla. Näin myös Bouches-du-Rhônessa. Departementin jätteiden käsittelysuunnitelma tehtiin prefektin johdolla Bouches-du-Rhônelle vuonna 1999 (Conseil Général des Bouches-du-Rhône 2005a.)

Fare-Sud-järjestö, jonka tavoitteena on suojella Provencen aluetta vaarallisilta hankkeilta, teki tästä suunnitelmasta valituksen hallinto-oikeuteen, jossa se hylättiin 24. päivä kesäkuuta 2003 epämääräisyytensä vuoksi. Hylkäyspäätöstä perusteltiin seuraavasti: 1) Paikallisia tietoja ei ollut kerätty suunnitelmaan vaan oli käytetty kansallisia tietoja. 2) Jätteiden käsittelytapa oli kuvattu ylimalkaisesti. 3) Lisäksi suunnitelmassa ei mainittu mitään jätteiden synnyn ehkäisemisestä. Departementtiin tarvitaan siis uusi PDEDMA. (Le Monde 9.9.2003; Conseil Général des Bouches-du-Rhône 2005a.)

18.11.1996 hallituksen määräys (artikla 5, asetus 96-1008) antaa departementteille mahdollisuuden tehdä suunnitelma halutessaan uudelleen (Conseil Général des Bouches-du-Rhône, 2005c). Maakuntaneuvosto ottaa tehtävän vastaan ja alkaa laatia yhdessä paikallisten yhteisöjen ja kansalaisten kanssa uutta suunnitelmaa. Virallisesti työ alkaa 29.9.2003, jolloin maakuntaneuvoston puheenjohtaja ilmoittaa prefektille päätöksestään. Tarkoitus on rakentaa suunnitelma, joka täysin ja kokonaan torjuu polttamisen jätteenkäsittelymenetelmänä. Se pakottaisi MPM:n luopumaan hankkeestaan. MPM:n ja Suezin projektien pitää sopia tähän uuteen suunnitelmaan, jotta ne voidaan toteuttaa. (Accents 24.7.2003; Le monde 9.9.2003; La Provence 27.9.2003b; Conseil Général des Bouches-du-Rhône 2005b.)

Tämän suunnitelman tekemiseen otetaan mukaan kolmisenkymmentä paikallista yhdistystä⁴, jotka muodostavat neuvoa-antavan kollektiivin. Kollektiivin ensimmäinen PDEDMA-versio esitellään maakuntaneuvostolle 19.12.2003. Se perustuu täysin kierrätykseen, lajitteluun ja kompostointiin ja hylkää jätteenpolton jätteenkäsittelymenetelmänä kokonaan. (La Marseillaise 28.11.2003; La Provence 6.12.2003.)

5.2.3 Kuollut kaupunki, verinäytteitä ja muita tempauksia jätteenpolttoa vastaan

Ympäristöjärjestöt ovat 2003 maaliskuusta lähtien koettaneet kaikin tavoin mobilisoida kansalaiset vastustamaan jätteenpolttolaitosta. Fos'n teollisuusalueen lähikaupungeissa ja Marseillein kaupungintalon edessä on järjestetty mielenosoituksia, nimien keruuta, tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia sekä vetoomuksia ministereille, prefekteille ja muille poliitikoille. Näyttävimpiä mielenosoituksia oli 2003 huhtikuussa Port-Saint-Louis'ssa järjestetty Ville Morte -mielenosoitus ('kuollut kaupunki'). Mielenosoituksen aikana pikkukaupungin kaupt ja koulut pitivät ovensa kiinni ja 1200-2000 ihmistä makasi Fos'n satama-alueen porteille "kuolemassa". Toisen kerran Ville Morte -päivä järjestettiin 13.12. samana vuonna Fos-sur-Merissä. (La Provence 6.4.2003; Ecololo et Lala 2005.)

---

⁴ Kollektiiviin kuuluu jäseniä ainakin seuraavista yhdistyksistä Ecoforum, Général Développement 13, Fare Sud, France Nature Environnement, WWF, Greenpeace, Amis de la Terre, CDID, RCI ja Défense Golfe de Fos.

Maaliskuussa 2004 WWF:n ja Ecoforumin organisoima verikampanja saa suurta mediahuomiota. Kampanjan tarkoituksena on kiinnittää huomiota Camarguen luonnonsuojelun alueen ympärille rakennettaviin viiteen jätteenpolttolaitokseen, joista yksi on Fos-sur-Mer'in laitos. Kampanjan aikana kerätään verinäytteitä vapaaehtoisilta, jotka asuvat Nîmesin rakennetun jätteenpolttolaitoksen läheisyydessä. Tarkoituksena on määrittää veren saastuneisuuden nollassa ennen jätteenpolttolaitoksen toiminnan alkamista ja mitata veriä uudelleen kolmen vuoden päästä. Kampanja sijoittuu strategisesti kantonaali- ja aluevaalien väliin, ja Gaudin leimaa kampanjan poliittiseksi peliksi. (La Marseillaise 24.3.2004; MarseillePlus 24.3.2004; La Provence 24.3.2004; 20 minutes 24.3.2004.)

Samaan aikaan jätteenpolttohanke etenee. La Provence -lehdessä julkaistaan MPM:n kansainvälinen tarjouspyyntökilpa jätteenpolttolaitoksen rakentamiseksi (La Provence 8.4.2004).

5.2.4 Tiede näyttää vihreää valoa jätteenpolttolle...vai näyttääkö?

MPM vastaa terveysriskisyytöksiin 23.6.2004 julkistamalla kuusi kuukautta aikaisemmin asettamansa tiede-neuvoston tutkimustulokset. Niiden mukaan asukkailla ei ole mitään syytä huoleen, koska moderneilla tekniikoilla ilmaan pääsee vain vähäisiä määriä dioksiinia. Tiede-neuvoston puheenjohtaja professori Péne vakuuttaa, että ”dioksiinien luonnolliset päästöpaikat (tulivuoret, metsäpalot jne.) ovat paljon suurempia uhkia kuin tehtaiden tai jätteenpolttolaitosten päästöt”. Lisäksi Airmaraxin tutkimus Toulonin laitoksesta osoittaa, että laitoksen savupilvi laskeutuu kahden kilometrin säteelle ja tälläkin alueella päästöt ovat alle suositusten. Fos-sur-Merissä lähimmät asukkaat olisivat viiden kilometrin päässä. Kaikki epäilyt laitoksen terveysriskeistä voidaan siis unohtaa. (La Provence 23.6.2004.)

Heti seuraavana päivänä Ecoforum iskee takaisin antamalla oman arvionsa MPM:n tiede-neuvoston tuloksista. Espinosa toteaa: ”Toulonin laitoksen päästöistä tehtyä tutkimusta ei voida sellaisenaan siirtää jätteenpolttolaitokseen, jonka MPM haluaa luoda Fos'hon – – jos otetaan huomioon tuulen nopeus ja pinnan muodostus, tulokset ovat täysin päinvastaisia” (La Provence 24.6.2004).

5.3 Keskustelua ja käräjäoikeuksia

5.3.1 Keskustelutilaisuuksien syyskuu 2004

Sekä paikalliset lehdet *Métro* ja *La Provence* että maakuntaneuvosto järjestävät syyskuun 2004 mittaan keskustelutilaisuuksia jätteenkäsittelyn ympärillä.

Maakuntaneuvosto järjestää lokakuussa 2004 lähtien julkisia työpajoja, joissa pohditaan yhdessä asukkaiden kanssa uuden jätteenkäsittelysuunnitelman sisältöä. 16.10.2004–15.1.2005 järjestetään 17 julkista keskustelutilaisuutta viidestä teemasta departementin alueella. Keskusteluihin osallistuu satakunta valtuutettua, teknikkoo, asiantuntijaa, eksperttiä ja järjestöä. Myös jokainen departementin asukas saa kutsun lähialueensa tilaisuuteen. Teemoja ovat jätteen vähennys syntypaikalla, lajittelu, jätteenkäsittely ja hyötykäyttö, jätteenkäsittelyn kustannukset sekä jätteenkäsittelyn vaikutukset työllisyyteen ja taloudelliseen kehitykseen. (Conseil Général des Bouches-du-Rhône 2005d.)

Maakuntaneuvosto pitää tärkeänä, että asukkaat otetaan mukaan suunnitelman rakentamiseen, koska ”he ovat jätteen tuottajina keskeinen lenkki” (mt. 4). Asukkaiden huomioonottaminen ja näyttävien julkisten keskustelutilaisuuksien järjestäminen jo suunnitelman alkuvaiheessa on myös näpätys MPM:lle, jota koko konfliktin aikana on syytetty demokratian vääristämisestä ja tiedottamisen riittämättömyydestä. Tästä on osoituksena myös Ecoforumin ja WWF:n edustajan Victor-Hugo Espinosan lausunto: ”– – toisin kuin edellisessä suunnitelmassa, joka toteutettiin virkamiesten kesken suljetussa ryhmässä, tässä työssä näkyy todellinen tahto läpinäkyvyyteen ja osallistuvaan demokratiaan” (Conséil Général des Bouches-du-Rhône 2005b).

Vaikka yleisötilaisuuksien osallistujamäärä, -tahot ja teemat ovat näin moninaiset, ne esitetyvät paikallisessa mediassa kahden henkilön välisenä köydenvetona keskittyen lähinnä vain jätteenpolttoon ja sen terveysriskeihin. Vastakkain ovat Ecoforumin puheenjohtaja ja WWF:n edustaja Victor-Hugo Espinosa ja MPM:n jäte-, vesi- ja puhtaanapitokomission puheenjohtaja Robert Assante. Assante huomauttaa tiukasta aikataulusta sulkea Entressenin kaatopaikka, jonka vuoksi ei ole aikaa muille jätteenkäsittelyratkaisuille kuin polttamiselle. Lisäksi ”– – yksikään hallitus, ei oikeisto- eikä vasemmistohallitus, ei ole vaatinut

jätteenpolton hylkäämistä”. Espinosa taas pitäytyy jätteenpolton terveystarvikeskustelussa: ”Dioksiini on salakavalaa, koska se kertyy elimistöön pikkuhiljaa.” (La Provence 14.12.2004.)

5.3.2 Jätteenpolttolaitoshanke korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Ranskan ympäristölain mukaan kansallisesti tärkeistä suurista rakennushankkeista pitää järjestää julkisia keskustelutilaisuuksia asukkaiden osallistumisen mahdollistamiseksi. Lokakuussa 2004 SAN Ouest Provence ja WWF vievät MPM:n jätteenpolttolaitoshankkeen Julkisen debatin kansallisen komission (*Commission Nationale de Débat Public*, CNDP) eteen vaatien, että laitoksen rakentamisesta on järjestettävä virallinen debatti. (CNDP 2005a). MPM esittelee yhdyskuntajätteiden käsittelyä koskevan yksikkönsä hankeraportin CNDP:lle, ja joulukuussa 2004 tulee CNDP:n päätös: jätteenkäsittelylaitoksen rakentaminen Fos-sur-Meriin ei vaadi julkisen keskustelun järjestämistä CNDP:n toimesta, koska hanke ei ole riittävän suuri. 22.10.2002 annetun asetuksen mukaan debatti pitää järjestää, jos teollisuuslaitoksen kustannukset ovat yli 150 000 euroa, ja jätteenpolttolaitoksen kustannukset jäävät tämän alle. (La Marseillaise 17.12.2004).

SAN Ouest Provencon kuntainliitto, WWF sekä Ecoforum ja muut paikalliset ympäristöjärjestöt ovat tyytymättömiä tähän päätökseen. Ympäristölain mukaan laitoksen kustannuksiksi lasketaan vain rakennus- ja infrastruktuurikulut eikä kaikkia hankkeen kustannuksia. WWF syyttää MPM:ää siitä, että ”MPM on hanke-esittelyssään katsonut jätteenpolttouunit laitteistoksi eikä rakennukseksi, mistä syntyy riittämättömät kustannukset julkisen keskustelun järjestämiseksi” (La Marseillaise 17.12.2004).

Rajan asettaminen tälle tasolle tarkoittaa, että Ranskassa ei tarvitse järjestää keskustelua yhdestäkään jätteenpolttolaitoshankkeesta, vaikka ne yleensä herättävät suuria tunteita asukkaiden keskuudessa. Ryhmittymät esittävät ”hätähuudon” ympäristö- ja terveysministerielle vaatien kansallista keskustelua tästä ”juridisesta tyhjiöstä” (La Marseillaise 17.12.2004). Ecoforumin puheenjohtaja Espinosa epäilee, että ”laki on tehty suurilla monopolilla ja johtajia varten, ei palvelemaan kansalaista. Jälkimmäisen tulee herätä, koska jätteenpolttolaitos tulee varmasti saastuttamaan kestävästi.” (La Marseillaise 17.12.2004.)

Myös kansallinen komissio esittää päätöksessään huolestuneisuutensa tilanteesta. CNDP pyytää Ranskan parlamentin ja hallituksen huomiota ”ristiriitaiseen tilanteeseen, joka syntyy jätteenkäsittelyprojektien ja asukasosallistumisen tavoitteiden välille ” (CNDP 2005b).

SAN Ouest Provence vie asian korkeimpaan hallinto-oikeuteen saadakseen julkisen keskustelun järjestetyksi. Sen mukaan asia pitää ottaa uudelleen käsittelyyn, koska projekti esiteltiin CNDP:lle energiantuotantoyksikkönä eikä jätteenkäsittelylaitoksena, mikä alistaa sen puolustusvoimien suojelusäännösten alle jättäen sen kaiken julkisen keskustelun ulkopuolelle. Laitoksen jätteenpolttoaspekti on kuitenkin se asia, joka on ongelmallinen, ei sen energiantuottokapasiteetti. Lisäksi SAN Ouest Provencon mukaan jätteidenpolttomenetelmä todistettavasti tuottaa kansanterveydellisiä haittoja, joita ei voida jättää huomiotta. (Ouest Provence 2005b.) Jos korkein hallinto-oikeus muuttaa CNDP:n päätöstä tai lain asettamaa kustannusrajaa muutetaan, MPM joutuu alistumaan CNDP:n järjestämään yleisökeskusteluun. Debatti ei neuvoa-antavan luonteensa vuoksi yksinään voisi estää hankkeen toteutumista, mutta se hidastaisi MPM:n projektia ja antaisi maakuntaneuvostolle lisää aikaa saada oma työnsä päätökseen. (La Marseillaise 18.5.2005b.)

5.3.3 Kilpajuoksu MPM:n ja maakuntaneuvoston välillä jatkuu

Molemmat tahot, MPM ja maakuntaneuvosto, yrittävät nyt saada työnsä päätökseen mahdollisimman nopeasti. Jos prefekti hyväksyy uuden jätteenkäsittelysuunnitelman ennen jätteenpolttolaitoksen rakentamisen hyväksymistä, laitosta ei voida rakentaa. Toisaalta vaikka laitos olisi saanut hyväksynnän, sen vastustajat luottavat siihen, että lain mukaan suunnitelma kumoaa hankkeet kolme vuotta taaksepäinkin, jolloin se tarkoittaisi vain sitä, että laitoksen toiminta pitäisi lopettaa. MPM taas luottaa siihen, että jätteenpolttolaitos saadaan rakennetuksi, koska sen on hyväksynyt kolme eri prefektiä ja edellinen maakuntaneuvosto. Ympäristöministeriökin puolustaa hanketta. Toukokuussa 2005 valmistui uusi jätteenkäsittelysuunnitelma (PDEDMA), ja se esiteltiin prefektille. Samaan aikaan myös MPM esitteli laitoksensa rakennuttajaksi valitun ranskalais-espanjalaisen yhtiön Valorga-Urbaserin. Molemmat osapuolet vakuuttavat suunnitelmiensa toteutumisen puolesta. (Conseil Général des Bouches-du-Rhône 2005; La Provence 18.5.2005.)

6 ARGUMENTAATION ROOLI JÄTTEENPOLTTOKIISTASSA

6.1 Saastekone vs. terminen hyötykäyttö

Marseillen jätteenpolttokiista on ollut pitkä ja mielenkiintoinen, eikä se ole vielä suinkaan päättynyt. Jätteenpolttoa vastustavien ja puolustavien toimijoiden on pitänyt kiistan kulussa perustella tekemisiään Bouches-du-Rhône'n alueen asukkaille oikeuttaakseen niitä. Eriyisesti tämä on ollut tärkeää jätteenpolttoa vastustaville toimijoille, koska he ovat vastustaneet olemassa olevaa hallintoa ja suunnitelmaa. Myös MPM on joutunut vakuuttamaan linjansa oikeellisuutta. Tosin sillä on toimivalta asiassa, mutta poliitikot ovat vastuussa toimistaan kansalle. Ainakin potentiaalisten äänestäjien vakuuttaminen on poliitikoille tärkeää poliittisen uran jatkumisen kannalta. Yleisön hyväksynnän saaminen on siis vaatinut taitavaa retoriikan käyttöä kaikilta osapuolilta.

Osapuolilla on myös erilaiset näkemykset siitä, mistä kiistassa on kyse, mitä jätteenpoltto on, mikä toimijoiden rooli on kiistassa ja miten ongelma on ratkaistavissa. MPM:n näkemyksen mukaan heillä on laillinen toimivalta, jota he ovat käyttäneet ratkaistakseen ongelman annetussa ajassa rationaalisesti. Jätteenkäsittely termisesti on osa ekologista kierrätysprosessia. Se on halpaa ja turvallista uusissa moderneissa tehtaissa ja ainoa tapa hoitaa jätteet lain ja hallinnon hyväksymällä tavalla. Kiistan ovat aiheuttaneet toisaalta asukkaat, jotka vastustavat kaikkea epämurkavaa sekä toisaalta poliitikot, jotka käyttävät tilaisuutta hyväkseen kalastellakseen ääniä. Jätteenpolttolaitos tullaan rakentamaan, koska hallinto on toiminut täysin lainmukaisesti koko kiistan ajan.

Toinen puoli näkee sen terveyttä, ympäristöä ja paikallista demokratiaa uhkaavana saaste-koneena, joka halutaan sijoittaa epäoikeudenmukaisesti naapurin maille. Sille olisi olemassa monia muita vaihtoehtoja, jos vain rahanahneet ja kierot poliitikot sen sallisivat. Kiistan syynä on MPM:n epädemokraattinen toimintatapa. Ratkaisuna nähdään kierrätyksen ja vaihtoehtoisten jätteenkäsittelymuotojen käyttöönotto ja asukkaiden ottaminen mukaan tehtyihin jätehuoltopäätöksiin.

Kerron tässä kappaleessa Perelmanin argumentaatioteoriaa soveltaen tarkemmin, mitä argumentteja näihin kahteen toisistaan poikkeavaan näkemykseen sisältyy, mitä retorisia keinoja niiden takaa löytyy ja miten valittu retoriikka on määritellyt koko kiistaa ja jätteenpoltoa sekä vaikuttanut tapahtumien kulkuun.

6.1.1 Paikalliset asukkaat yleisönä

Toimijoiden yleisö voidaan määritellä monella tavalla. Ilmeisenä yleisönä voidaan pitää paikallislehtien lukijoita, koska kaikki argumentit on poimittu artikkeleista ja siis kohdistettu lukijoille. Laajemmin vakuuteltavana yleisönä voidaan pitää Bouches-du-Rhônesin asukkaita. Jätteenpoltoa vastustavien asukkaiden ja järjestöjen pyrkimyksenä on mobilisoida mahdollisimman monta ihmistä sekä alueella, jonne jätteenpolto vaikuttaa, että MPM:n alueella, jonka asukkaiden toivotaan vaikuttavan edustajiinsa. Poliitikot puolin ja toisin ovat koettaneet vakuutella samaa yleisöä. Erityisesti vaalien lähestyessä, kun keskustelu muuttui poliittiseksi kädenväännöksi, asukkaat muuttuivat potentiaalisiksi äänestäjiksi, jotka on vakuutettava poliitikon luotettavuudesta ja vastuuntuntoisuudesta. Osa vastustajien vetoimuksista oli suunnattu suoraan Marseillen kaupungin asukkaille ja päättäjille, mutta niiden esittäminen julkisessa mediassa osoittaa tarkoituksen vedota myös muihin.

Sekä ympäristöjärjestöjen edustajat ja jätteenpoltoa vastustavat asukkaat että poliitikot puhuivat mielellään ”meistä”. ”Me” saattoi viitata puhujan edustamaan viiteryhmään, mutta usein se viittasi myös kaikkiin tietyn alueen, kuten Bouches-du-Rhônesin, Marseillen tai Fos-sur-Merin asukkaisiin. Guerinille ”me” tarkoitti kaikkia Bouches-du-Rhônesin asukkaita. Espinosan sanomana se antoi ymmärtää, että kaikki, tai suurin osa kansalaisista, vastustaa hanketta. Gaudinille ”me” oli joko puolue, MPM:n hallinto tai koko kansa. Me-

pronominilla halutaan luoda läheinen yhteys kansalaisiin, ja sitä käytettiin myös korostamaan yleisesti kaikkien hyväksymää tosiasiaa eli esisopimusta.

6.1.2 Jätteenpolttokiistan esisopimukset

Kaikkia esitettyjä näkökantoja ei voi perin pohjin perustella. Toimijat joutuivat luottamaan siihen, että jotkin asiat ovat itsestään selviä ja niiden varaan voidaan argumentti turvallisesti laskea. Tällaisia esisopimukseen nojaavia väitteitä, joita ei sen kummemmin perustella, esitettiin monenlaisista asioista. Erityisesti arvoihin ja toivottaviin asian tiloihin vedottiin usein.

Todellisuutta koskevia esisopimuksia olivat sellaiset, joissa toiminnan lähtökohtia pidetään itsestään selvinä tai normaaleina. Esimerkiksi prefektin kertoessa La Provence -lehdessä (6.9.2003b) Entressenin kaatopaikan sulkemisen aikarajoista ja toimivan ratkaisun puuttumisesta tyyliin ”tilannetta ei voida sietää enää” oletuksena on, että koko yleisö on tästä sietämättömyydestä samaa mieltä. Myös kiistanalaisia asioita esitettiin itsestäänselvyyskinä. Ecoforumin puheenjohtaja Espinosa vakuutti 12.8.2003 La Provence -lehdessä: ”Jätteenpolto on kallein ja saastuttavin vaihtoehto, joka aiheuttaa suuria riskejä kansanterveydelle. Me kaikki tiedämme sen.” Espinosa antaa ymmärtää tässä, että myös MPM on hyvin tietoinen näistä tosiseikoista, mutta rahanahne lyhyen tähtäimen politiikka menee tosiasioiden edelle. Assante taas takasi 8.5.2003 Pavé-lehdessä, että kaikki, siis myös jätteenpolton vastustajat, tiesivät, että jätteenpolto on ”ainoa realistinen mahdollisuus”. Ympäristöjärjestöjenkin pitäisi siis ottaa lusikka kauniiseen käteen ja lopettaa turhanpäiväinen kinaaminen, koska prefektin asettama aikaraja ei anna muita vaihtoehtoja.

Kiihassa toivottua asioiden tilaa koskevien esisopimuksien käyttö oli varsin runsasta. Jätteenpoltoa vastustavat tahot vetosivat sellaisiin kaikkien hyväksymiin toivottaviin arvoihin kuten terveys, kestävä kehitys ja demokratia. Perelmanin (1996, 34) mukaan arvoilla on hyväksyntä niin kauan kuin niitä ei määritellä liian tarkasti, ja usein arvoja koskevat argumentit olivatkin aineistossa epätarkkoja heittoja, joita ei täsmennetty.

Demokraattinen keskustelu on välttämätöntä, jotta saadaan kestävä ja hyväksyttävä vaihtoehto (Bret, Bouches-du-Rhonesin senaattori, La Marseillaise 11.3.2003).

Fos'ssa on [ekologinen] tasapaino, joka on vaarassa järkkyyä, jos jätteenpoltolaitos rakennetaan (Romain, lukiolainen, La Marseillaise 24.11.2002a).

Kyseessä ovat arvopremissit, joita vastapuolikaan ei edes yrittänyt kumota, vaan itse asiaansa pyrki vain osoittamaan, että sen oma toiminta nojaa samoihin arvoihin.

Muita abstrakteja arvoja, jotka jätteenpolton vastustajat liittivät ratkaisuun ja omaan toimintaansa, olivat oikeudenmukaisuus, varovaisuus ja itsepintaisuus:

Vetoan marseillelaisiin, jotka ovat täällä. Olisitteko todella samaa mieltä, jos jätteenpolttolaitos rakennettaisiin teidän alueellenne? Yrittäkää asettua meidän asemaamme! (Fos'n pormestari, La Marseillaise 16.12.2004.)

Ottakoot saman riskin kuin asbestin kanssa, joka oli pitkään julistettu vaarattomaksi, kunnes tuli päivä, jolloin oli todisteita (Espinosa, Ecoforumin puheenjohtaja, La Provence 12.8.2003).

Olemme ylpeitä siitä, että tämä taistelu viehdään päätökseen ja niin on oleva loppuun asti (Borel, Ecoforumin asianajaja, La Marseillaise 17.12.2004).

MPM:n edustajien kommentteissa toistuivat taas rehellisyys, järkähtämättömyys ja järkevyyt, joilla perusteltiin valittua toimintalinjaa:

Seuraan lakia mitä tiukimmin. Minulle on sanottu, että jätteenpoltolle on lykkäys, ei sitä ole. Minulle on sanottu myös, että EU-direktiivit kieltävät jätteenpolton, se ei ole totta. Emme ole laittomassa tilanteessa ja me pyysimme siinä mitä olemme julistaneet eli 50 % jätteistä poltetaan vuoteen 2006 mennessä. (R. Assante, La Provence 27.9.2003b.)

Yksikään hallitus ei ole vaatinut lykkäystä. Valtio on käskenyt meitä sulkemaan Entressenin kaatopaikan 2005 lopussa ja keksimään ratkaisun. Ainoa ehdotus, joka on kirjattu prefektuuriin ajoissa, on meidän. (R. Assante, La Provence 5.10.2004.)

Nämä esisopimukset takasivat sen, että yleisö ymmärsi heti alkuunsa, missä tilanteessa oltiin (sietämätön tilanne, jolle on löydettävä ratkaisu kiireellisesti) ja minne pyrittiin (koh-ti kestäväää ja terveellistä ratkaisua). Näiden kahden pisteen väliin olikin sitten helppo ra-kentaa argumenteilla kivetty tie.

6.2 Osapuolten argumentit kiistassa

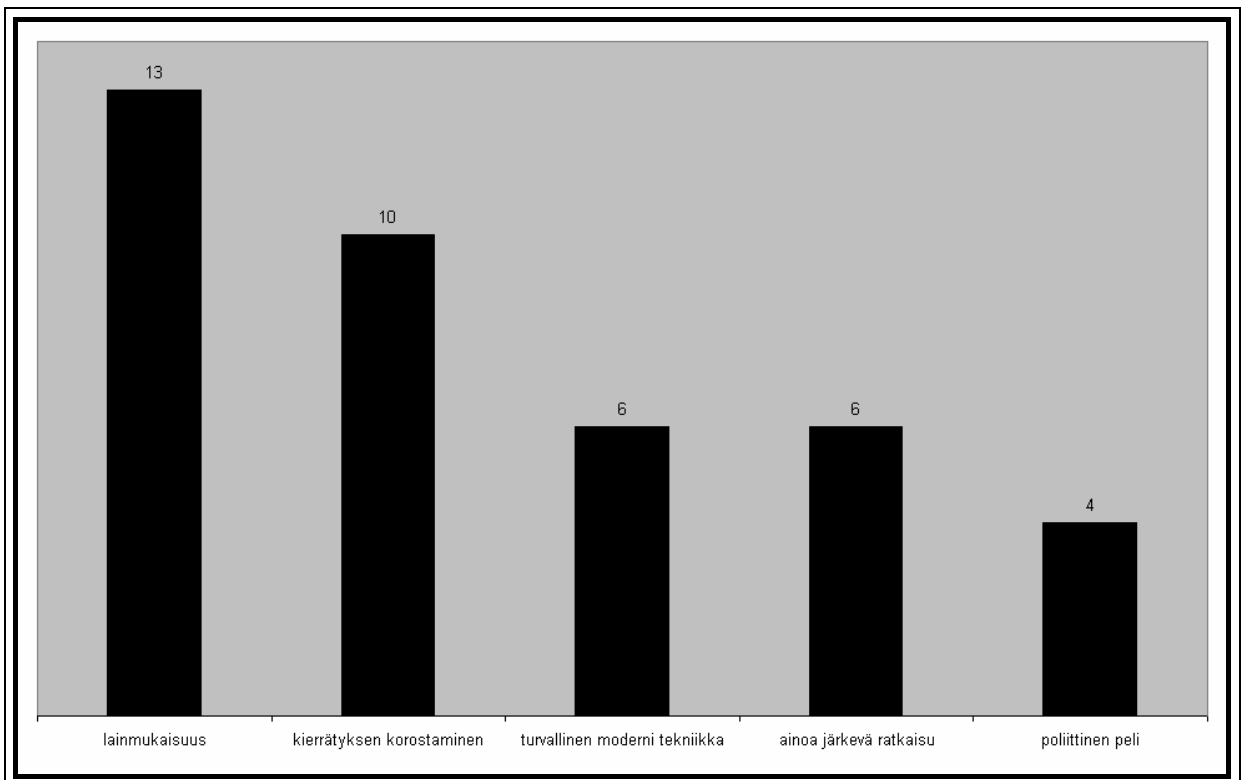
Esa Väliiverrosen (1998, 16) mukaan sisällönanalyysi on käyttökelpoinen tapa saada yleis-kuva laajasta aineistosta. Jaoin artikkelit ensin sen mukaan, esitettiinkö niissä argumentteja puolesta vai vastaan vai molempia. Lehdistö ei ole esittänyt molempien puolten argumen-tteja tasapuolisesti. Suurin osa, 46 artikkelia 75:sta, sisälsi ainoastaan jätteenpolttolaitosta vastustavia argumentteja. Molempien argumentteja löytyi 23 artikkelista, ja puhtaasti lai-toksen puolesta puhui vain 6 artikkelia. Puolesta puhuvien artikkelien pieni määrä voi joh-tua useasta seikasta. Ensinnäkin yleinen mielipide saattaa olla jätteenpolttoa vastaan, lisäk-si järjestöt käyttävät mediaa hanakammin yhtenä keinona ajaa asiaansa. Laitosta vastusta-vien tempaukset olivat näyttävämpiä ja siten mediaseksikkäämpiä kuin byrokraattinen hal-linointi.

Laskin artikkeleista myös, kuinka monta argumenttia löytyi puolesta ja vastaan, ja luokitte-lin ne eri teemoihin. Argumentteja oli kaiken kaikkiaan 173. Näistä jätteenpolton puolesta oli 39 ja jätteenpolttoa vastaan 134. Argumentit olivat osittain päällekkäisiä, jolloin sijoitin ne siihen kategoriaan, mihin ne mielestäni parhaiten sopivat. Esimerkiksi kun argumentissa puhuttiin saastumisesta yleensä, se tuli ympäristövaikutusten kategoriaan, jos terveyshait-toja ei erityisesti mainittu. Normaalisti artikkelissa saman henkilön kaksi selvästi toisistaan

poikkeavaa repliikkiä on laskettu kahdeksi argumentiksi. Jos henkilö toistaa samaa näkökulmaa useaan kertaan samassa artikkelissa, kyseessä on vain yksi argumentti.

Puolesta. Argumentteja jätteenpolttolaitoksen puolesta löytyi aineistosta 39. Nämä on esitely kuviossa 1. Niistä lainmukaisuuteen liittyviä argumentteja oli eniten. Muita tärkeitä teemoja olivat kierrätyksen korostaminen, turvalliseen moderniin tekniikkaan vetoaminen, jätteenpolton esittäminen ainoana ratkaisuna sekä kiistan näkeminen poliittisena pelinä.

Laitoksen puolestapuhujana mediassa oli useimmiten Robert Assante, joka on vastuussa MPM:n ympäristö- ja jäteasioista. Alussa myös MPM:n puheenjohtaja ja Marseillen portimestari Gaudin oli tärkeässä asemassa. Heihin henkilöityi MPM:n hanke erityisesti debatin aikana. Myös prefekti ja Marseillen sataman edustaja esittivät argumentteja laitoksen jätteenpolton puolesta, mutta näiden osuus oli niin pieni (prefekti 3 ja PAM 1), ettei niitä ole järkevää eritellä taulukkoon.

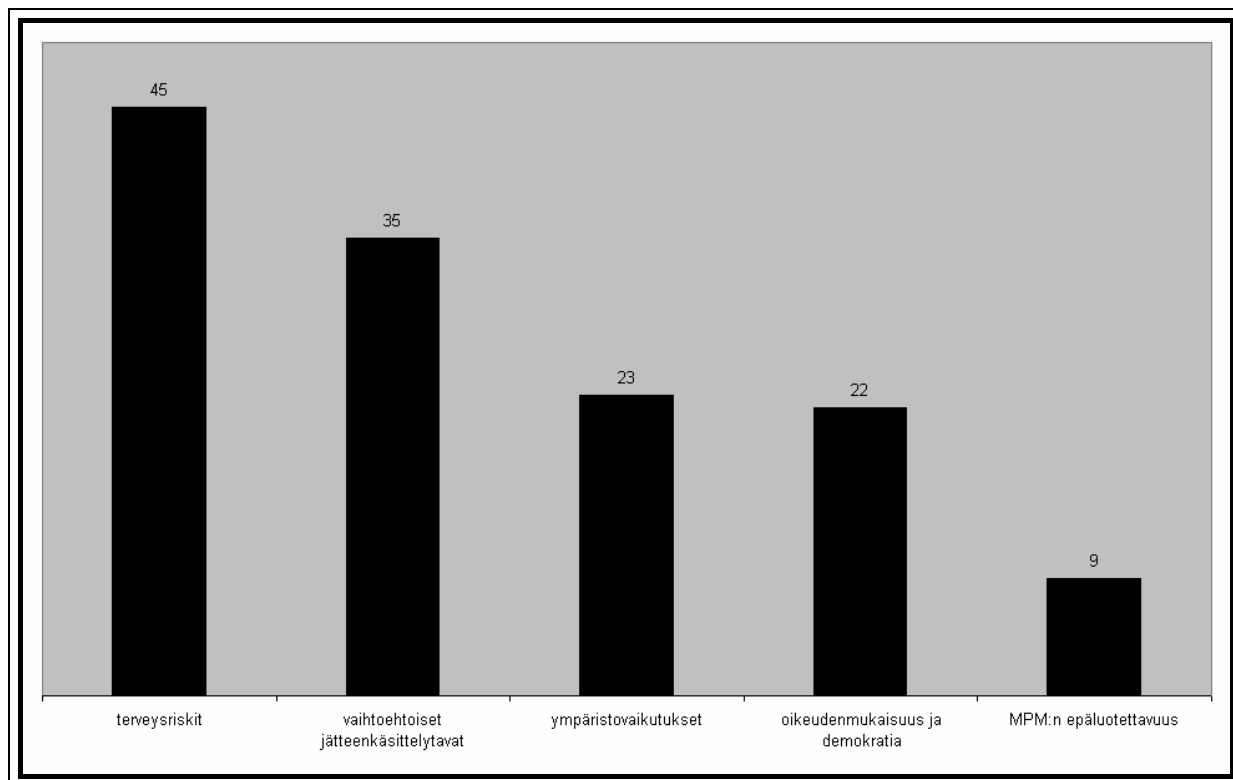

KUVIO 1. Jätteenpolton puolesta esitetyt argumentit teemoittain (n=39)

Laitoksen rakentaminen ainoana järkevänä ratkaisuna, kierrätys tärkeänä osana jätteenpoltohanketta sekä vakuuttelu jätteenpolton modernin tekniikan turvallisuudesta olivat koko tarkastelujakson aikana säännöllisesti toistuvia teemoja. Laillisuuskysymykset ja syytökset vasemmiston ja maakuntaneuvoston ylläpitämästä poliittisesta pelistä leimahtivat esiin aina julkisten keskustelutilaisuuksien yhteydessä. Sekä vaalikeskustelujen aikaan syksyllä 2003 että maakuntaneuvoston ja lehdistön järjestämien debattien aikaan vuotta myöhemmin laitoksen rakentajat joutuivat vakuuttamaan toimintansa laillisuutta ja samalla kritisoivat kiistaa maakuntaneuvoston poliittiseksi peliksi. Tarkastelujakson loppupuolella talvella 2004 ja keväällä 2005 lainmukaisuus tuli korostetusti esille MPM:n puolustaessa toimintatapaan, koska niitä oli syytetty epädemokraattisuudesta.

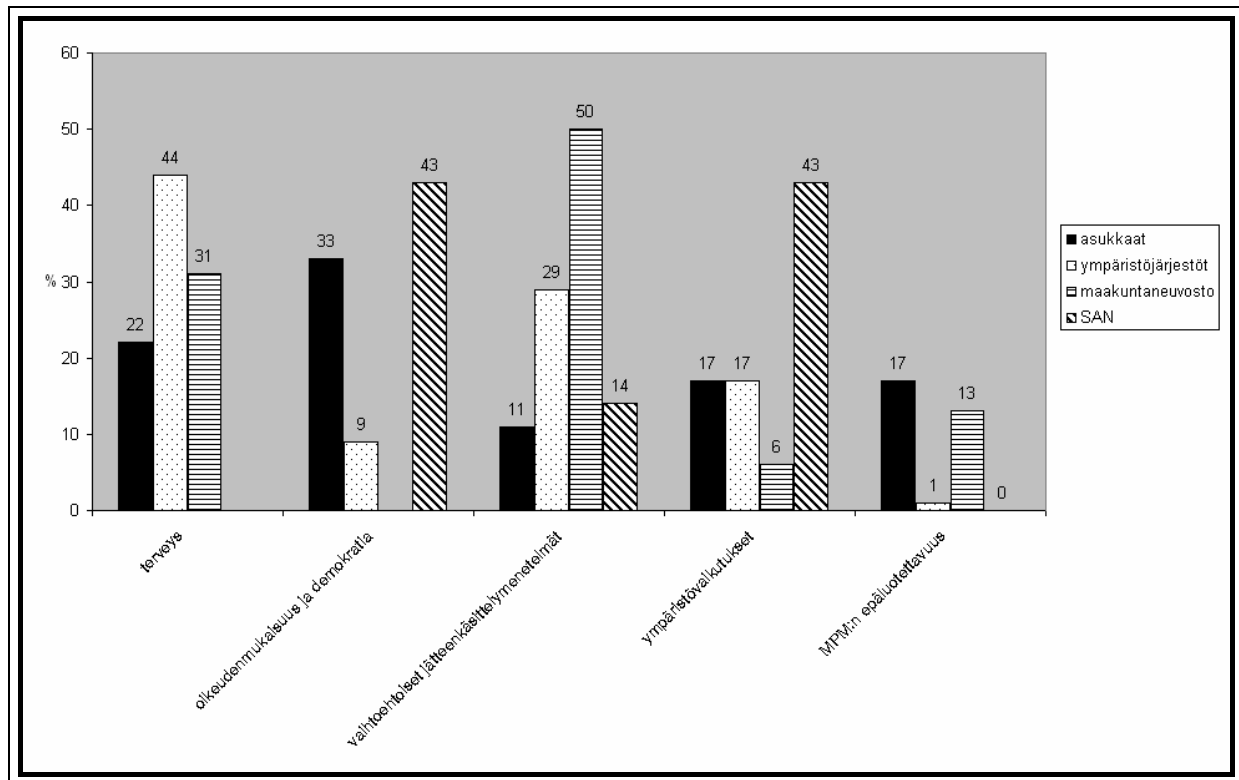
Vastaan. Jätteenpoltoa vastaan esitettyjä argumentteja oli huomattavasti enemmän, yhteensä 134. Ne on esitelty kuviossa 2. Jätteenpolton aiheuttamiin terveysriskeihin on vedottu kautta linjan, samoin laitoksen korvaaviin vaihtoehtoisiin jätteenkäsittelytapoihin. Ympäristövaikutuksista on puhuttu aina silloin tällöin, mutta ne eivät ole nousseet samalla tavalla esille kuin terveysriskit. Demokratian puutteeseen ja päätöksien epäoikeudenmukaisuuteen on vedottu myös jatkuvasti. Etenkin polttolaitoshankkeen tultua julkisuuteen asukkaat kokivat sen tapahtuneen salakavalasti. Myös keväällä 2005 keskusteltiin asukkaiden osallistumisoikeuksien vaarantumisesta suurten hankkeiden edessä. Samoihin aikoihin myös MPM:n toimia kohtaan tunnettiin voimakkainta epäluottamusta.

KUVIO 2. Jätteenpolttoa vastaan esitetyt argumentit teemoittain (n=134)

Argumentteja jätteenpolttolaitoksen rakentamista vastaan esittivät lehdissä ympäristöjärjestöt (75 argumenttia), asukkaat (36), maakuntaneuvosto (16) ja SAN Ouest Provencen kuntainliitto (7). Kuviossa 3 toimijoiden esittämät argumentit on suhteessa toimijoiden omien argumenttien määrään. Siinä on esitetty toimijan argumentit prosentteina toimijan kaikista argumenteista. Näin näkee parhaiten, mitkä asiat olivat tärkeimpiä kullekin toimijalle.

KUVIO 3. Toimijoiden esittämät argumentit jätteenpolttoa vastaan prosentteina toimijan kaikkista argumenteista

Yksittäisistä henkilöistä Ecoforumin puheenjohtajan Victor-Hugo Espinosan argumentteja löytyi lehdistä eniten. Toisaalta myös maakuntaneuvoston karismaattinen puheenjohtaja Jean-Noël Guérini oli erityisesti vaalien alla näkyvästi lehtien palstoilla.

6.3 Vastakkainasettelu argumentti vs. vasta-argumentti

Kiista jätteenkäsittelylaitoksen ympärillä on ollut lähinnä jätteenpolttoa vastustavien tahojen hyökkäyksiä MPM:n toimintaa kohtaan. Sen vuoksi onkin järkevää esittää käydyt keskustelut argumentti-vasta-argumenttipareina. Käytetyt argumentit ja vasta-argumentit ovat pelkistetyksi: terveysriskit vs. turvallinen moderni tekniikka, demokratia ja oikeudenmukaisuus vs. lainmukaisuus, vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat vs. ainoa järkevä ratkaisu, ympäristövaikutukset vs. kierrätyksen korostaminen sekä MPM:n epäluotettavuus vs. poliittinen peli. Argumenttiparit löytyvät myös taulukosta 3.

TAULUKKO 3. Kiistan aikana käytetyt argumenttiparit jätteenpolttolaitoksen puolesta ja vastaan

VASTAAN – PUOLESTA
terveysriskit – turvallinen moderni tekniikka
demokratia ja oikeudenmukaisuus – lainmukaisuus
vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat – ainoa järkevä ratkaisu
ympäristövaikutukset – kierrätyksen korostaminen
MPM:n epäluotettavuus – poliittinen peli

6.3.1 Terveysriskit vs. turvallinen moderni tekniikka

Terveysriskit. Tähän luokkaan tulivat argumentit, jotka perustelivat kantaansa jätteenpolttoon sisältyvillä terveysriskeillä. Mahdolliset terveysriskit ovat olleet kiistan tärkein teema, jota ovat korostaneet erityisesti ympäristöjärjestöt ja asukkaat. Terveysriskeihin vetoavilla argumenteilla on pystytty tehokkaasti mobilisoimaan väkeä vastustamaan jätteenpolttoa. Terveys, erityisesti kansanterveys ja lasten hyvinvointi ja tulevaisuus, ovat asioita, joihin voidaan vedota aina, koska niiden tärkeyttä ei voi kukaan kiistää. Tässäkään tapauksessa laitoksen rakentajat eivät pyrkineet kiistämään terveyden merkitystä sinänsä vaan ainoastaan sen, että jätteenpoltolla olisi merkittävä vaikutus kansanterveyteen.

Jätteenpolttoa vastustavien mukaan jätteenpoltto päästää ilmakehään monenlaisia myrkyjä, jotka aiheuttavat erilaisia terveysriskejä. Yhdisteistä erityisesti dioksiini esitetään vaarallisena. Myrkköjen syntyä tai toisaalta niiden yhteyttä terveysongelmiin ei kyseenalaisteta:

Jätteenpoltto on taikaa: se voi muuttaa myrkyttömät tuotteet kuolettaviksi pästöiksi (V-H Espinosa, Ecoforumin puheenjohtaja, Régional 12.6.2003).

Myrkköjen läsnäoloa luotiin eri yhteyksissä pitkillä listoilla erilaisia raskasmetalleja, joita jätteenpolton yhteydessä syntyy. Esimerkiksi maakuntaneuvoston puheenjohtaja Guérini luettelea La Provençassa julkaistussa julkisessa vetoamuksessaan 24.5.2003 nimeltä 13 erilaista

myrkyllistä yhdistettä, joita syntyy jätteenpoltosta. Myös myrkkyjen yhteyksistä sairauksiin tehtiin luetteloita:

Kadmiumpäästöt aiheuttavat munuais- ja luuvaurioita. Lyijy aiheuttaa myrkytyksen, elohopea syöpää ja epämuodostumia, puhumattakaan dioksiinista, joka kohdistuu kaikkiin. Miljoonat vielä tuntemattomat yhdisteet pääsevät irti ja ovat kontrolloimattomissa. (Tohtori Cardinaud, Ecoforumin asiantuntija, Régional 12.6.2003.)

Myrkkyjen läsnäoloa vahvistetaan vetoamalla myös määrän lokukseen. Määriin vedotaan sellaisissa argumenteissa, joissa polttolaitoksen valtava koko tai poltettavan jätteen valtava määrä on ensisijainen kriteeri päätöksenteolle:

Ei mega-jätteenpolttolaitosta Fos-sur-Meriin! (banderolli mielenosoituksessa, 20 minutes 18.5.2005).

Vaikka olisi filtrit ja hypersofistikoituneet tekniikat, tällainen määrä aiheuttaa suurta saastumista (Recyclons13-järjestö, Marseille l'Hebdo 9.4.2003).

Puhuminen uuden sukupolven jätteenpoltosta on petosta. Myrkkypäästöt ovat vähäisempiä, mutta näiden päästöjen kokonaismäärä on tärkeämpi, koska kyseessä ovat suuremmat tehtaat. (D. Richard, Ranskan WWF:n puheenjohtaja, 20 minutes 24.3.2004.)

Kvasiloogisia argumentteja esitettiin runsaasti terveysriskikeskustelussa, kun kuvailtiin jätteenpolton vaarallisuutta. Matematiikan ja logiikan avulla voitiin osoittaa, että dioksiini kerääntyy loppujen lopuksi vaarallisella tavalla ihmiseen:

Dioksiinia – – emme pysty eliminoimaan ja se kulkee ravintoketjussa, jonka viimeinen lenkki on ihminen (Greenpeacen edustaja, La Provence 6.12.2002a).

On olemassa siis kolme kaatopaikkaa: yksiä kontrolloidaan, toiset ovat myrkyllisiä ja ihminen, joka on viimeinen kaatopaikka (V-H Espinosa, Ecoforumin puheenjohtaja, La Provence 6.12.2002a).

Riski saada tämän tyyppinen syöpä on 2,3 kertaa korkeampi henkilöillä, jotka asuvat alueella, joka on eniten altistunut dioksiinilaskeumille kuin niillä asukkailla, jotka asuvat alueella, joka on vähemmän altistunut (Professori Vielin raportti, La Provence 6.9.2003a).

450 000 tonnin jätteenpolttolaitos päästää ilmakehään 900 tonnia myrkyllisiä yhdisteitä (Recyclons13, La Marseillaise 29.3.2003).

Kaksi ensimmäistä lainausta ovat esimerkkejä kokonaisuus on osien summa -tyyppisestä argumentaatiosta ja kaksi viimeistä vakuuttavat numeroilla ja todennäköisyyksillä.

Todennäköisyys, että jotain tapahtuu, on myös varovaisuusperiaatteeseen vetoamisen takaa löytyvä argumentti. Laitosten vastustajien mukaan jätteenpolton vaaroista ei tiedetä vielä tarpeeksi, jotta voitaisiin ottaa sen rakentamisesta aiheutuva riski. Näissä argumenteissa dioksiini rinnastetaan asbestiin, hullun lehmän tautiin, saastuneeseen vereen ja muihin tapauksiin, joissa aikaisemmin vaarattomaksi luultu asia, jonka vaarallisuudesta ei ole selvää tieteellistä näyttöä, paljastuukin jälkepäin ja liian myöhään erittäin vaaralliseksi. Tällaisiin kvasiilogiin rinnastuksien vaaditaan varovaisuutta ja samanlaisia toimia viranomaisilta, kuin olisi pitänyt tehdä muiden mainittujen terveyskatastrofien välttämiseksi.

Jätteenpolttolaitos on yhtä vakava asia kuin asbesti ja hullu lehmä (RCI-järjestö, La Provence 6.9.2003a).

Eilen saastunut veri ja asbesti, tänään dioksiini. Meille ei ole vielä tarpeeksi näyttöä arvioida vaaraa, jonka tällainen jätteenpolttolaitos voi aiheuttaa. Pitäisi pitää mielessä jo saatu kokemus toimia varovaisuusperiaatteen mukaan. Täytyy tietää lisää tämäntyyppisen laitoksen saasteista. (Chapelot, ympäristöaktivisti, La Marseillaise 24.11.2002b.)

Maakuntaneuvoston puheenjohtajan lista jätteenpoltoista syntyvistä myrkyistä ja tohtori Cardinaud'n lista myrkyjen ja sairauksien yhteydestä ovat myös hyviä esimerkkejä todellisuuden rakenteeseen perustuvasta argumentoinnista. Listoissa esitetään väistämätön syy-seuraussuhde jätteenpolton ja terveusriskien välillä. Yleensäkin vetoaminen tehtyihin tutki-

muksiin, tieteellisiin julkaisuihin ja muihin auktoriteetteihin on osa todellisuuden rakenteseen perustuvaa argumentointia.

Todellisuuden rakennetta muokkaavia argumentteja olivat terveyskeskustelussa ne metaforat, joita järjestöt ja asukkaat käyttivät mielenosoituksissa. Mielenosoituksissa sairaudet, myrkyt ja kuolema olivat vahvasti läsnä, ja ne yhdistettiin jätteenpolttoon. Ville Morte -päivää ('kuollut kaupunki') pidettiin ja Port-Saint-Louis'n nimi muutettiin Mort-Saint-Louis'ksi (mort, 'kuolema'). Terveysargumenttien tyypilliset metaforat olivat jätteenpolttolaitoksen rinnastaminen koneeseen, aikapommiin ja tehtaaseen, joka tuottaa myrkkyjä, sekä tappajaan tai salamurhaajaan:

Dioksiini salamurhaa! (mielenosoittajat, 20 minutes 18.5.2005).

Jätteenpolttolaitos on ainoa kone, joka pystyy muuttamaan harmittoman materiaalin kuten muovin myrkylliseksi yhdisteeksi. Katsokaa tätä matkapuhelinta. Mitä tästä muodostuu, kun se poltetaan? Kukaan ei pysty tänä päivänä sitä sanomaan. (V-H Espinosa, Ecoforumin puheenjohtaja, La Marseillaise 19.10.2003.)

Turvallinen moderni tekniikka. Jätteiden polton puolustajat eivät pyri kumoamaan terveyden merkitystä. Sen sijaan he pyrkivät vain osoittamaan, että mitään vaaraa ei ole. Modernin tekniikan ansiosta jätteenpoltto on täysin tai lähes vaaratonta tai ainakaan se ei ole sen vaarallisempaa kuin muu polttaminen tai tavallisten tehtaiden päästöt.

Samoin kuin jätteenpolton vastustajat myös puolustajat listaavat myrkkyjä, mutta heidän tarkoituksenaan on osoittaa, mitä kaikkia erilaisia päästöjä on tutkittu ja jotka siten ovat hallinnassa ja vaarattomia. Tämä ja esitetyt tarkat lukuarvot ovat osa kvasiloogista argumentointia. Jätteenpoltto myös rinnastetaan luonnollisiin, kaikkien tuntemiin ilmiöihin, kuten jokavuotisiin metsäpaloihin, tulivuorenpurkauksiin ja grillaamiseen, joissa tutkimusten mukaan syntyy enemmän dioksiinia kuin jätteenpoltoissa. Kyseessä on argumentointi, jossa luonnonilmiöiden normaalius liitetään jätteenpolttoon.

Dioksiinien luonnolliset päästölähteet (tulivuoret, metsäpalot) ovat merkittävämpiä päästöjä kuin jätteenpolttolaitos. Laitokset saavat päästää korkeintaan 0,1 nanogrammaa/m³ – – Laitoksen aiheuttama savupilvi laskeutuu vain 2 km:n säteelle, jonka sisällä raskasmetallien, lyijyn, nikkelin, kadmiumin, arsenikin ja elohopean, määrä on huomattavasti pienempi kuin vaaditaan. (Pène, MPM:n tieteellisen komitean johtaja, La Provence 23.6.2004.)

Dioksiinien tuotanto ei ole erityistä jätteenpolttolaitoksille vaan palamisilmiön tulos puiden poltosta teollisuusprosesseihin (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, La Provence 27.10.2003).

MPM vetoaa myös tekemiinsä tutkimuksiin, joissa terveysriskit ovat osoittautuneet vähäisiksi. Tällainen tutkimustuloksiin vetoaminen on osa todellisuuden rakenteeseen perustuvaa argumentointia. Näin vedotaan tieteeseen auktoriteettina, jolloin tuloksia on vaikea kyseenalaistaa, sillä vetoamalla kunniallisen tutkimusyhteisön tuloksiin saadaan esitetyille argumenteille sama arvovalta. Samanlaista auktoriteetteihin vetoamista on myös kyseessä todistettaessa jätteenpolton vaarattomuutta ministeriön päätösten, lain ja normien avulla. Koska jätteenpoltoa ei siis kielletä EU- eikä Ranskan lainsäädännössä, se ei voi olla vaarallista.

Ei terveysministeriö eikä OMS ole julkaissut suosituksia tässä asiassa (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, La Provence 27.10.2003).

Jätteenpolttolaitoksen suodattimet, jotka ovat uusien normien mukaiset, estävät dioksiinit ja muut vaaralliset kaasut (R. Assante, jätekomission puheenjohtaja, Le Monde 9.9.2003).

Ilmansaasteet (raskasmetallit, hapot, dioksiini,...), joita syntyy jätteenpolttolaitoksessa ovat hyvin heikkoja 2002 vuoden normien ansiosta (R. Assante, MPM:n jätekomission puheenjohtaja, Pavé 8.5.2003).

Jätteenpolton vaarattomuutta todistellaan myös todellisuuden rakennetta muokkaavin argumentein. Jätteenpolttolaitoksen rakentajat antavat useita esimerkkejä jätteenpolttolaitoksista, joita on rakennettu ja rakennetaan parhaillaan ympäri Ranskaa ja kaikkialle Eurooppaan:

Moderni jätteenpoltto, ratkaisu, joka on käytössä suurimmassa osassa ranskalaisia ja eurooppalaisia kaupunkikeskittymiä, voi olla yksi ekologinen jätteenkäsittelytapa siinä missä hyvin hoidettu kaatopaikka (R. Bachelot, ympäristöministeri, La Provence 6.12.2003).

Useissa Ranskan kaupungeissa, Bègles, Nantes ja Lille, ja Euroopassa on jätteenpolttolaitos (Santelli, MPM:n valtuutettu, Metro 30.9.2004).

Jätteenpoltto ei siis voi olla vaarallista, koska muutkin ovat niitä rakentamassa. Tässä yhteydessä määrään vetoaminen on myös oleellista. Muiden rakenteilla olevien laitoksien listaaminen korostaa argumentin pätevyyttä.

MPM käyttää myös dissosiatiivista tekniikkaa. Vaikka aikaisemmin vaarallisia määriä dioksiinia on vanhoista jätteenpolttolaitteista päässyt ilmakehään, tällaista ongelmaa ei uusien normien ja modernin teknologian ansiosta enää ole. Se siis tekee eron vanhan huonon tekniikan ja modernin hyvän tekniikan välille. Uuden paremman teknologian läsnäoloa korostetaan listamalla, mitä kaikkia keinoja käytetään päästömäärän pitämiseksi kontrollissa. Uusissa kolmannen sukupolven tehtaissa on modernit suodattimet, ympärivuorokautinen kontrolli ja päästönormit, ja ne takaavat, että ilmaan pääsee vain vähäisiä määriä dioksiinia.

Moderni jätteenpolttolaitos, joka huomioi kaikki suositellut varotoimet on alistettu ennakkoon suunnitellulle kontrollille, päästää ilmakehään vähäisiä määriä dioksiineja. Huomattavaa edistystä on tapahtunut sitten 90-luvun. (P. Pène, MPM:n tieteellisen komitean johtaja, La Provence 23.6.2004.)

6.3.2 Demokratia ja oikeudenmukaisuus vs. lainmukaisuus

Demokratia ja oikeudenmukaisuus. Demokratia ja oikeudenmukaisuus -kategoriaan tulivat argumentit, joissa MPM:ää moitittiin läpinäkyvyyden tai tiedottamisen puutteista, vaadittiin oikeudenmukaista kohtelua ja kansalaisten mukaan ottamista päätösten tekoon sekä keskustelutilaisuuksia asukkaille tai valtuutetuille. Demokratia-keskustelua on käyty koko kiistan ai-

kana säännöllisesti, ja sitä ovat ylläpitäneet erityisesti asukkaat, yksittäiset poliitikot ja ympäristöjärjestöt.

Demokratia, samoin kuin terveys, on tavoite, jonka tärkeyttä ei länsimaisessa maassa voida kiistää. Ilman hallinnon läpinäkyvyyttä toimiminen asettaa kyseenalaiseksi päätöksen oikeellisuuden, ja tästä juuri on kyse jätteenpolttoa vastustavien tahojen kommentoissa. MPM:ää moititaan siitä, että se ei ole kuunnellut kansalaisten ja asukkaiden mielipiteitä päättäessään jätteenpolttolaitoksen sijainnista. Hallinnon on väitetty toimineen salakähmäisesti ja epäoikeudenmukaisesti. Asukkaiden ja järjestöjen mielestä tämän hetkinen rakentamispäätös on toteutettu ilman kunnan demokratiaa, joten se on huono, jopa mitätön päätös. Tämäntapaiset argumentit perustuvat todellisuuden rakenteeseen ja syy-seuraussuhteeseen:

Pöyristyttävää ja edesvastuutonta jätteiden eliminoimisen politiikka – – Vaadimme päästä mukaan päätöksiin, jotka koskevat jätteiden käsittelyä ja saada riippumatonta tietoa alueen terveyden ja ympäristön tilasta (asukas, La Marseillaise 18.5.2005a).

Yleisö ei ymmärrä MPM:n keskustelun puutetta ja pelkäävät pahinta (V-H Espinosa, Ecoforumin puheenjohtaja, La Marseillaise 16.12.2004).

Päätökset on tehty ilman konsultaatiota tai julkista keskustelua. Mistään ei ole puhuttu ihmisten kanssa – – Tarvitaan päätös, mutta vasta oikean debatin jälkeen. (Port-Saint-Louis'n valtuutettu, La Marseillaise 1.6.2003.)

Kvasiloogisin keinoin perustellaan sekä laitoksen vaarallisuutta että sen sijoituspaikan epäoikeudenmukaisuutta. Laitoksen rakentaminen kauaksi omalta alueelta on jätteenpolttoa vastustavien tahojen silmissä looginen osoitus hankkeen vaarallisuudesta. MPM:n pitäisi oikeudenmukaisuuden nimissä rakentaa tehdas omalle alueelleen, koska kyseessä ovat sen omat jätteet. Erityisesti Fos-sur-Mer'in asukkaat ihmettelevät, miten laitos voidaan rakentaa naapurikaupunkiin, jos kuntayhtymän omat asukkaat eivät ole tehdasta halunneet. Vedotaan siis oikeudenmukaisuuden periaatteeseen: samanlaisia ihmisiä on kohdeltava samalla tavoin ja se joka sotkee, myös siivoaa. Nykyisen tilanteen epäoikeudenmukaisuutta korostetaan vielä asettamalla vastakkain pieni kaupunki ja mahtavan kaupunkiyhtymän valtavat määrät jätettä:

MPM:n asenne ei ole oikeutettu, koska se ei yritä hakea ratkaisua omalla alueellaan, vaikka se on 18 kunnan kokoinen (J-C Cheinet, ympäristöjärjestön jäsen, La Marseillaise 24.11.2002b).

Gaudin tuo jätteensä meille, vaikka on tiennyt jo 8 vuotta, että kaatopaikka suljetaan (Fos-sur-Merin asukas, l'Humanité 22.6.2003).

Jos kerran laitos on niin vaaraton, miksi rakennatte sen Fos'hon eikä Marseilleen? (Etang-de-Berren asukas, La Provence 27.10.2003).

Marseillalaiset, ottaisitteko te vastaan Fos'n jätteet? Asettukaa meidän paikallamme. (Fos-sur-Merin pormestari, La Provence 14.12.2004.)

Pieni Port-Saint-Louis joutuu vastaanottamaan hirvittävän määrän jätettä (Asukas, Marseille l'Hebdo 9.4.2003).

Näillä perusteilla vaaditaan siis uutta päätöstä, lisää keskustelua ja läpinäkyvää hallintoa. Oikeudenmukaista olisi kuunnella ensin asukkaita, joita laitoksen rakentaminen koskee, ja sitten vasta toimia yhdessä asukkaiden kanssa. Laitoksen vastustajat olettavat tässä, että asukkaat vastustavat laitosta ja näin toimittaessa laitosta ei rakennettaisi.

Demokratian merkitystä on myös korostettu vetoamalla lakiin ja auktoriteetteihin. Vaikka lain perusteella ei pystytkään järjestämään julkista debattia (ks. 5.10), järjestöt siitä huolimatta vetosivat lain henkeen. Oletuksena on, että laista löytynyt aukko, jonka perusteella debattia ei tarvitse järjestää, tullaan ilman muuta korjaamaan. Vedotaan ministeriöön ja hallinto-oikeuteen virheen korjaamiseksi. Tässä on kyseessä todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentaatio.

Toivomme, että korkein hallinto-oikeus korjaa tämän osallistuvan demokratian tukkeen (J-V Borel, Ecoforumin asianajaja, La Provence 18.5.2005).

Konkreettisesti demokratia ja oikeudenmukaisuus -argumentit ovat vaikuttaneet toimintatavoihin niin, että maakuntaneuvosto on uutta jätteenkäsittelysuunnitelmaansa rakentaessaan ottanut näkyvästi huomioon kansalaiset ja paikallisyjärjestöt ja järjestänyt julkisia keskustelutapahtumia suunnitelman sisällön laatimiseksi. Näin kukaan ei voi myöhemmin käyttää tätä

argumentointia uutta suunnitelmaa vastaan. Demokraattisuuden korostaminen on myös antanut mahdollisuuden paikallisille ympäristöjärjestöille saada lisää valtaa. Samoilla argumenteilla on perusteltu konsultatiivisten elimien perustamista hallintoelimiin kuten maakuntaneuvostoon ja MPM:ään.

Laillisuus. MPM:n toiminnan lainmukaisuus on tärkein MPM:n vasta-argumentti. Laillisuus tuli teemana esiin ensimmäisen kerran hallinto-oikeuden hylätessä vanhan PDEDMA:n, jolloin maakuntaneuvoston ja MPM:n kilpajuoksu alkoi ja jolloin käytiin maakuntaneuvoston järjestämiä julkisia keskustelutilaisuuksia, sekä toisen kerran keväällä 2005, jolloin MPM:ää syytettiin demokratian vastaisuudesta ja lain porsaanreikien käytöstä. Laillisuusargumentit ovat luonteeltaan todellisuuden rakenteeseen perustuvia, koska niissä vedotaan auktoriteettiin: lakiin tai asetukseen, ylempään auktoriteettiin (kuten prefektiin tai ympäristöministeriin), tiettyyn ympäristö- tai jätteenhuoltolainkohtaan tai siihen, kenelle toimivalta kuuluu.

MPM:n pääargumentti on, että sillä on tässä asiassa laki puolellaan ja täysi toimivalta toimia jätteiden käsittelyasiassa haluamallaan tavalla. Sillä on toimivalta hoitaa MPM:n jätteiden huolto, sen suunnitelma on sekä ympäristö- että EU-lain mukainen, lisäksi kaikki ympäristöministerit ja prefektit ovat näyttäneet vihreää valoa hankkeelle. Vakuuttavuutta lisätään kertomalla auktoriteettien määrä (kaikki kolme alueella toiminutta prefektiä ja kaikki ympäristöministeriöt). Ei ole siis mitään syytä lykätä laitoksen rakentamista. MPM:n argumentteja eivät horjuta edes uuden PDEDMA:n valmistuminen, koska MPM:n mukaan departementin jättesuunnitelman pitää sopia jätteenpolttolaitoksen kanssa yhteen, jos laitos on jo olemassa.

Oli sitten kyseessä Lepage, Voynet tai Bachelot, kaikki ympäristöministerit ovat aina puhuneet samaa kieltä tietäen, että me voimme hoitaa jätteemme toisaalta polttamalla, toisaalta lajittelulla ja kierrätyksellä (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, La Provence 6.12.2003).

Jätteiden hävitys kuuluu kuntien tai kuntayhtymien toimivaltaan ja kolme prefektiä on hyväksynyt jätteenpolttolaitosprojektin. Projekti kunnioittaa jätteiden käsittelylakia, joka sallii 50 % jätteiden hyötykäytön, kuten eurooppalaisissa direktiiveissa – – Suunnitelma [PDEDMA] ei ole pätevä, koska sen pitää sopia jo

olemassa oleviin ratkaisuihin. (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, Le Monde 8.1.2005b.)

6.3.3. Vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat vs. ainoa järkevä ratkaisu

Vaihtoehtoiset jätteenkäsittelytavat. Tämän otsikon alla ovat argumentit, joissa painotetaan jätteenpolton huonoja puolia ja esitetään tilalle vaihtoehtoisia jätteenkäsittelymenetelmiä. Keskustelua jätteenpolton vaihtoehdoista on käyty säännöllisesti koko tarkastelujakson ajan erityisesti ympäristöjärjestöjen ja uutta jättesuunnitelmaa puuhaavien maakuntaneuvostojen toimesta.

Jätteenpolton vastustajat pyrkivät tekemään eron jätteenpolton ja vaihtoehtoisten jätteenkäsittelytapojen välille ja osoittamaan jälkimmäisten paremmuuden. Samoin kuin MPM, joka käytti dissosiativista tekniikkaa ja asetti vastakkain vanhan ja modernin tekniikan, myös jätteenpolton vastustajat asettivat vastakkain kalliin, saastuttavan ja vanhanaikaisen jätteenpolton ja turvallisemmat, ekologisemmat ja modernimmat jätteenkäsittelytekniikat. Yleisö pyrii saamaan vakuuttuneeksi vaihtoehtoisten jätteenkäsittelytapojen eduista listaamalla jätteenpolttolaitoksen huonoja seurauksia ja vaihtoehtoisten metodien etuja.

Polttolaitos kotitalousjätteiden käsittelemiseksi on kadotuksen tiellä. Se tekele on vanhanaikainen, vaarallinen terveydelle ja maksaa yhteisölle paljon. Muitakin vaihtoehtoja on. – – Lajittelu ja kierrätys edustavat tulevaisuutta, jopa taloudellisesti katsottuna. (V-H Espinosa, La Provence 12.8.2003.)

Jätteenpoltto ei myöskään sovi yhteen kierrättämisen ja lajittelun kanssa eikä ratkaise kaatopaikkaongelmaa, jota varten se alun perin ajateltiin. Esittämällä vakuuttavia numerotietoja ja loogista analysointia pyritään vakuuttamaan yleisö kvasiloogisin keinoin:

Meidän mielestämme lajittelu ja jätteenpoltto eivät ole yhteensopivia. Jos kierrätetään liikaa, jätteenpolttolaitos ei pyöri täydellä teholla. Joten MPM ei voi väittää, että se olisi kannattava ratkaisu. (V-H Espinosa, 20 minutes 24.3.2005.)

Joka tapauksessa, jätteenpolttolaitos ei ratkaise kaatopaikkaongelmaa. 300 000:ta tonnia poltettavaa jätettä kohti jää 10 000 tonnia myrkyllistä jäämää hävitettäväksi. (C. Didier, CDID-järjestö, Marseille l'Hebdo 9.4.2003.)

Vaihtoehtoisia jätteenkäsittelytapoja sen sijaan on lukemattomia. Jo pelkkä vaihtoehtojen määrä – jätteiden vähennys syntypaikassa, kierrätys, lajittelu, kompostointi, raaka-aineiden varastointi, hyötykäyttö ja metanisaatio – on osoituksena siitä, että jätteenpolto on korvattavissa muilla metodeilla, jotka ovat taloudellisempia, ympäristöystävällisempiä ja ennen kaikkea turvallisempia.

Ensimmäiset ratkaisut, jotka pitää ottaa käyttöön, ovat jätteiden vähennys syntypaikassa, sitten lajittelu, kierrätys, materiaalin hyötykäyttö ja kompostointi, jonka takana tietysti poliittinen tahto (J. Chapelot, ATTAC Environnement -järjestö, La Marseillaise 24.11.2002b).

Vaihtoehtoisilla keinoilla on myös lisäominaisuuksia, joita jätteenpoltolla ei ole. Marseillen maastopaloissa kärsineet kukkulat voidaan revitalisoida kompostoinnista saatavalla mullalla ja myymällä kierrätettyjä tuotteita saadaan lisää taloudellista hyötyä kierrätykselle (La Marseillaise 28.11.2003). Argumenttina on siis toiminnan perusteleva sen halutuilla seurauksilla eli kyseessä on todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentti.

Todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentointi on myös vetoaminen auktoriteetteihin, kuten lakiin ja sopimukseen, ympäristökokouksiin ja departementin jättesuunnitelmaan, jotka ovat ristiriidassa jätteenpolton kanssa.

3 päivää sitten Ranska ratifioi Tukholman konferenssin sopimuksen, joka kieltää organokloridien kuten dioksiinien tuotannon ja markkinoinnin. PVC-muovipussit, joita poltetaan laitoksessa tuottavat tämän tyyppistä karsinogeenia. Tässä taas ristiriita. (M.Rivasi, Greenpeace, La Provence 30.10.2003.)

Sen [ratkaisun] pitää olla yhteensopiva Kioton sopimuksen kanssa (Recyclons13, La Provence 6.12.2002a).

1992 Rion konferenssin jälkeen valtiot ovat huomioineet välttämättömyyden uusiokäyttää jättemme mieluummin kuin polttaa tai heittää ne pois (J-N Guérini, maakuntaneuvoston puheenjohtaja, La Provence 24.5.2003).

Ympäristölaki täsmentää, että kaikkien laitosten täytyy sopia jätesuunnitelmaan 3 vuoden takuumalla (J-V Borel, Ecoforumin asianajaja, 20 Minutes 18.5.2005).

Perusteluna muiden jätteenkäsittelytapojen käyttöönotolle ovat myös muiden maiden tai kaupunkien esimerkit. Näiden argumenttien tarkoituksena on kiinnittää huomiota muiden alueiden ratkaisuihin mallina, jota Marseille voisi seurata. Toisaalta on kyse todellisuuden rakennetta muokkaavasta argumentoinnista, jossa otetaan mallia muiden toiminnasta, toisaalta on kyse samanlaisuuteen perustuvasta kvasiloogisesta argumentoinnista; samanlaisissa kaupungeissa voidaan ja pitää toimia samalla lailla. Jos haluttiin erityisesti korostaa Marseillen suurkaupunkiominaisuutta, vertailukohteeksi otettiin Hong Kong tai Shanghai.

Valtuutetut arvioivat usein, että se [jätteenpolttolaitos] on paras, lue: ainoa, vaihtoehto vaikka niitä on muitakin. Espanja on usein otettu esimerkiksi taloudellisine ja vähemmän luontoa ja terveyttä saastuttavine toimintoineen. (J. Chapelot, ATTAC environnement -järjestö, La Marseillaise 24.11.2002b.)

10 vuoden aikana kaikki Euroopan maat ovat ottaneet käyttöön lajittelun ja kompostoinnin (J-N Guérini, maakuntaneuvoston puheenjohtaja, La Marseillaise 24.5.2003).

Olemassa olevat ratkaisut jätteiden käsittelemiseksi ilman vaaraa ovat vähentää jätteiden määrää niiden syntypaikassa, lajitella ja kierrättää, kehittää kompostointia ja metanisaatiota, kierrätyskelvottomien jätteiden poltto ja kuonan varastointi kaatopaikoille. Jos Shanghai pystyy hoitamaan jätteensä ja Marseille ei? (D. Richard, Ranskan WWF:n puheenjohtaja, La Provence 24.3.2004.)

Tämän tyyppinen argumentaatio on konkreettisesti vaikuttanut niin, että maakuntaneuvoston jätesuunnitelmaa laativa kollektiivi teki Barcelonaan opintomatkan keväällä 2005 ja haki toimivaa vaihtoehtoa jätteenpoltolle.

Ainoa järkevä ratkaisu. Jätteenpolton puolesta toimivien vasta-argumenttina on jätteenpolton esittäminen ainoana mahdollisena ratkaisuna. Entressenin kaatopaikka Craussa pitää sulkea vuoden 2006 loppuun mennessä, eikä ole aikaa tai muuta järkevää ja taloudellista tapaa hoitaa ne suunnattomat jätemäärät, joita kaupunkiyhtymä vuosittain tuottaa.

Jos nykyinen suunnitelma ei onnistu, täytyy löytää jokin muu keino. Mutta en ole kuullut puhuttavan muista vaihtoehdoista. MPM:n suunnitelma mahdollistaa käyttöönoton, joka sopii yhteen Entressenin sulkemisen kanssa. (C. Frémont, Bouches-du-Rhône'sin prefekti, La Provence 6.9.2003b.)

Kansainvälinen tarjouspyyntökilpa on käynnissä enkä näe mitään muita vaihtoehtoja (kuin jätteenpolttolaitos) täyttää laillisia velvollisuuksia, joita kaatopaikan sulkeminen 2 vuoden päästä merkitsee (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, Metro 30.9.2004).

Jätteenpolttolaitos on ainoa realistinen ratkaisu – – 50 % jätteistä ei ole hyötykäyttävissä kuin lämpöenergiana – – Joka puolella Eurooppaa – – ainoa varma tekniikka hallita ja hoitaa näin suuria määriä jätettä. (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, Pavé 8.5.2003.)

Jätteenpolttoa ei voida välttää. Ei ole olemassa yhtäkään vaihtoehtoa näille määrille (600 000 tonnia jätettä/vuodessa). Minun kunnanvaltuustoni ei vastusta jätteenpolttoa. (Saint-Mitre-les-Rempartsin pormestari, Marseille l'Hebdo 9.4.2003.)

Tässä yhteydessä korostetaan aina niitä valtavia määriä jätettä, jotka pitää pystyä hoitamaan, eikä siihen pysty mikään muu kuin jätteenpolttolaitos. Lisäksi korostetaan, että mitään muitakaan tapoja ei jätteiden käsittelyksi ole prefektille esitetty. On kyse kvasiloogisesta argumentista, jossa annetaan vain yksi vaihtoehto, mistä valita, jolloin muita ratkaisuja ei ole. Toisaalta vedotaan myös todellisuuden rakenteeseen: tarkoitus pyhittää keinot. Vaikka vaihtoehtoisia jätteenkäsittelytapoja olisikin, annetun aika-ajan puitteissa ei siis ole muita vaihtoehtoja.

MPM:n mukaan jätteenpolttolaitos on myös ainoa järkevä ratkaisu, koska sen rakentamisesta seuraa taloudellista hyötyä alueelle. Se on halpa, tehokas ja se parantaa työllisyyttä. Argu-

menteissa vedotaan asioihin, jotka oletetaan yleisesti hyväksytyiksi, kuten työttömyyden väheneminen ja taloudellisuus. Nämä argumentit kuuluvat ryhmään todellisuuden rakenteeseen vetoavat argumentit, joissa vedotaan hyviin seurauksiin, joita toiminnasta seuraa:

Hinta on kilpailukykyinen: 21 600 euroa. Muita etuja ovat prosessin nopeus. (J-C Gaudin, MPM:n pormestari, La Marseillaise 11.3.2003.)

Kyseessä on teollisuusalue, jonne me luomme työpaikkoja (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, La Provence 29.3.2003).

Jyrkkä yhteen ainoaan ratkaisuun vetoaminen ei ole ollut kiistan kannalta hedelmällistä. Se torjuu kokonaan pois kaiken keskustelun vaihtoehdoista tai kompromisseista MPM:n ja muiden osapuolten välillä.

6.3.4 Ympäristövaikutukset vs. lajittelun ja kierrätyksen korostaminen

Ympäristövaikutukset. Jätteenpolton ympäristövaikutukset olivat jatkuvasti keskustelussa mukana koko tarkastelujakson ajan. Erityisesti ympäristöjärjestöt ovat huolissaan jätteenpolttolaitoksen vaikutuksista ympäristöön. Ympäristöjärjestöjen mukaan alue, jolle laitosta suunnitellaan, on jo valmiiksi saastunut ja MPM:n pitäisi saastuttaa mieluummin omalla alueellaan. Jätteenpolton vastustajat pelkäävät jätteenpolton vaikutuksia alueen geneettiseen monimuotoisuuteen ja kasvihuoneilmiöön.

Jätteenpolttolaitos vaikuttaa suuresti ilmastonmuutokseen (J. Chapelot, ympäristömilitantti, La Marseillaise 24.11.2002b).

Jätteenpolttolaitoksen välittömässä läheisyydessä ovat Camargue sekä Côte Bleue, jotka molemmat ovat monipuolisen luontonsa ja biodiversiteettinsa ansiosta ainutlaatuisia nähtävyyksiä. Vastustajien mukaan alueen, sen luonnon ja eläimien sekä elintarvikkeiden ainutlaatuisuus on uhattuna, jos jätteenpolttolaitos rakennetaan. Vedotaan kvalitatiiviseen lokukseen: ainutlaatuinen on tärkeämpää kuin määrä.

Lisäksi, Fos-sur-Merissä laitoksella tulee olemaan seurauksia kahdelle luonnonsuojelualueelle Camargue ja Cote Bleue (J. C. Cheinet, Martigues'n ympäristövirkamies, La Marseillaise 24.11.2002b).

Camargue on tunnettu biodiversiteetistaan, planeetan geneettisestä koodista. Tämä alue on vaarassa tulla ympäröidyksi, neljällä jätteenpolttolaitoksella, joiden myrkkypäästöt ilmakehään asettavat vaaraan sen tasapainon ja asukkaiden terveyden. (D. Richard, Ranskan WWF:n puheenjohtaja, La Marseillaise 24.3.2004.)

Herkkä luontoalue asetetaan vastakkain valtaviin jätemäärien kanssa. Camarguen luonnonsuojelualueen ympärille rakennetaan viisi jätteenpolttolaitosta. Viiden laitoksen tehdasvyö- tai rengas-metaforat kuvaavat, kuinka Camarguea ahdistetaan ja kuristetaan joka puolelta. Vaikutusta lisätään numeerisilla tiedoilla jätemäärästä, joka tullaan alueella polttamaan. Mielenosoitusten julisteiden iskulauseissa kertautuvat mega-, super- ja hyper-jätteenpolttolaitokset.

Tämä tehdasvyö, jonka kapasiteetti on 1,3 miljoonaa tonnia, on Camarguen ympärillä. En halua, että Camargue katoaa marseillelaisten jätteiden takia. (D. Richard, La Provence 24.3.2004.)

Alueella on siis jätteenpoltoa vastustavien mukaan jo tarpeeksi tai liikaa saasteita tai teollisuutta ja tehtaita, eikä sinne mahdu enempää. Aivan kuin alueella olisi jokin saastumisraja, jonka yli nyt ollaan menossa. Kyseessä on kvasilooginen argumentti.

Liika on liikaa! (Fos-sur-Merin asukas Louie, L'Humanité 21.6.2003).

Olemme alueella, joka on jo hyvin teollistunut teollisuusongelmineen. Haluan sanoa: Ei enää! (M. Vaxes, Port-de-Bouc pormestari, l'Humanité 21.6.2003.)

Tiedetään, että dioksiinipäästöt ovat merkittäviä pelkästään 700 000 tonnin Suezin laitoksen ja 500 000 tonnin MPM:n laitoksen kanssa vaikka ei otettaisi huomioon teollisuutta, joka tulee asettumaan tänne hyötyäkseen tuotetusta

energiasta. Mitä tulee saastetasoon, meillä on jo tarpeeksi. (G. Casanova, Port-Saint-Louis'n kollektiivi, La Marseillaise 1.6.2003.)

Toisaalta jätteenpolton vastustajat tähdentävät sitä, että tässä ei suinkaan ole kyseessä vain Fos-sur-Merin tai Port-Saint-Louis'n ongelma. Samanlainen vääryys voi tapahtua missä päin tahansa Ranskaa eli koko Ranska on uhattuna. Mielenosoitusten ”ei tänne, ei muualle” -bänderollit siis vaativat kaikkia ranskalaisia reagoimaan ja ottamaan kantaa.

Kierrätyksen korostaminen. Näissä argumenteissa jätteenpolton puolustajat korostavat sitä, että jätteenpolto ei suinkaan ole se tärkein asia MPM:n jätesuunnitelmassa, vaan ainoastaan yksi osa yhdessä lajittelun ja kierrätyksen kanssa. Korkeintaan puolet alueen jätteistä tullaan polttamaan. Tällaisia argumentteja esitettiin erityisesti keskustelutilaisuuksissa vuoden 2004 loppupuolella.

Lajittelua korostavat argumentit perustuvat kaikki kvasiloogiselle argumentointiteknikalle. Korostetaan kierrätettävien jätteiden määriä ja prosenttiosuuksia ja jaetaan kokonaisuuksia osiin, jotta yleisön huomio siirtyy pois laitoksen kokonaiskapasiteetista:

Jätteenpolttolaitos, tulee olemaan viimeinen lenkki ketjussa. Se sisältyy projektiin, jonka tavoitteena on lajittelu: Tavoitteena on kierrättää 27 % jätteistä vuonna 2004 ja 50 % jätteistä vuonna 2007. (R. Assante, MPM:n jätekomission puheenjohtaja, La Marseillaise 29.3.2003.)

Emme saa unohtaa jätteiden lajittelua, joka tänä päivänä mahdollistaa 110 000 tonnin käsittelyn lajittelun 600 000 tonnista, jonka vuosittain tuotamme (R. Assante, MPM:n jätekomission puheenjohtaja). La Provence 6.12.2003.

Tuleva jätteenpolttolaitos ei mahdollista yli 300 000 jätetonnin polttamisen sekä mahdolliset 150 000 lisätonnit, jotka ovat varatut MPM:n ulkopuolisille kunnille. 50 % jätteistä jää siis MPM:n kierrätettäväksi. (R. Assante, MPM:n jätekomission puheenjohtaja, 20 minutes 24.3.2005a.)

Viimeisessä esimerkissä rinnastetaan moderni jätteenpolttaja ja hyvin hoidettu kaatopaikka, joille odotetaan yleisöltä samaa vastaanottoa. Kyseessä on kvasilooginen argumentti, johon on solutettu sisälle malliesimerkki muista kaupungeista.

Moderni jätteenpolttolaitos, ratkaisu, joka on käytössä suurimmassa osassa ranskalaisia ja eurooppalaisia kaupunkikeskittymiä, voi olla yhtäläillä ekologinen tapa hoitaa jätteen kuin hyvin hoidettu kaatopaikka (R. Bachelot, ympäristöministeri, La Provence 6.12.2003).

6.3.5 MPM:n epäluotettavuus vs. poliittinen peli

MPM:n epäluotettavuus. Viimeisessä ryhmässä ovat argumentit, joissa epäillään MPM:ää epärehellisyydestä ja kyseenalaistetaan sen pyrkimykset kohti julkisuudessa esitettyjä kierrätystavoitteita. Jätteenpolttoa vastustavat yksittäiset poliitikot ja asukkaat kritisoivat MPM:ää sen tämän hetkistä saavutuksista ja tekojen perusteella asettavat kyseenalaisiksi myös MPM:n päämäärät.

MPM ei osoita samaa intoa rakentaa poliittisesti kunnianhimoinen paikka lajittelulle ja kompostoinnille kuin se osoittaa hätäillessään jätteenpolttolaitoksen priorisoimista – – Tähän päivään mennessä ei ole aloitettu lajittelukeskusprojektia Marseillen eikä myöskään orgaanisten jätteiden kompostointikeskusprojektia. (J-N Guérini, maakuntaneuvoston puheenjohtaja, La Marseillaise 11.3.2003.)

Sosialistivaltuutettu epäilee, että Jean-Claude Gaudin 'ei pyri lajittelemaan ja kompostoimaan jätettä' vaan on tehnyt valinnan 'polttaa kaiken' (La Marseillaise 29.3.2003).

Vastustajat rakentavat yhteyden tekijän ja tekojen välille, jolloin kyseessä on todellisuuden rakenteeseen perustuva argumentointitekniikka. Teot tai tässä tapauksessa tekemättömyys on osoitus tekijän huonosta motivaatiosta ja vilpillisyydestä. MPM:n esittäminen kierona, epäreiluna ja huijarina asettaa kaikki sen argumentit epäedulliseen valoon. MPM:n leimaaminen

epärehelliseksi on vaikuttanut kiistan kulkuun siten, että monet tahot vaativat puolueetonta toimielintä vastaamaan jätteenkäsittelystä MPM:n alueella.

Poliittinen peli. MPM vastaa esitettyihin syytöksiin pyrkimällä osoittamaan koko kiistan olevan vain vasemmiston ja maakuntaneuvoston keinotekoisesti ylläpitämää poliittista peliä. Erityisesti tällaisia kommentteja löytyi artikkeleista, joita julkaistiin vaalien lähestyessä.

Hän [Gaudin] arvioi, että polemiikkia on pidetty käynnissä poliittisista syistä maakuntaneuvoston toimesta, vaikka sillä ei ole hallinnollista toimivaltaa tai teknistä ratkaisua tilalle (Metro 30.9.04).

Se [WWF:n verikampanja] on puhtaasti poliittinen operaation kahden vaalikierroksen välissä (R. Assante, MPM:n jäte- ja vesikomission puheenjohtaja, MarseillePlus 24.3.2004).

Näillä argumenteilla yritetään vähätellä kiistaa vertaamalla sitä peliin ja pelaamiseen. Kiistan yhdistäminen peliin tekee vastapuolen argumenteista osan peliä; niitä ei siis tarvitse ottaa vakavasti, koska ne eivät ole ”totta” vaan peliä tai leikkiä.

Syytökset poliittisen pelin pelaamisesta kirvoitti jätteenpolttoa vastustavat järjestöt erottautumaan poliittisesta kädenväännöstä ja korostamaan omaa vilpittömyyttään ja vakavaa asennetta asiaa kohtaan. Myös prefekti ilmaisee huolensa pääasian hukkumisesta vaalitaiston alle.

Emme ole pro-Guérini tai anti-Gaudin. Olemme vain anti-jätteenpolttolaitos. (ympäristöjärjestö RCI, La Provence 27.9.2003b.)

Jätteiden käsittely ei ole poliitikkojen politiikan ongelma vaan tekninen ongelma ja asukkaiden hyväksymisongelma. Kotitalousjätteet eivät ole oikealla tai vasemmalla vaan edessämme. (Bouches-du-Rhône sin prefekti, La Provence 27.9.2003b.)

7 TULOKSET JA POHDINTAA

7.1 Yhteenveto argumentointitekniikoiden käytöstä

Toimijat käyttivät eri argumentaatiotekniikoita ”myydäkseen” kiistalle luodut merkitykset yleisölle. Kvasiloogisia argumentteja käytettiin erityisesti terveysturva- vs. turvallinen moderni tekniikka –keskustelussa, jossa oli tärkeää numeroilla, todennäköisyyksillä ja prosenttiosuuk- silla luoda vaikutelma, että myös käytännössä jätteenpolttolaitoksen rakentamisen seuraukset ovat tietynlaiset. Se, että nämä tarkat luvut ja prosentit oli poimittu erilaisista tieteellisistä tutkimuksista, antoi niille lisää arvovaltaa.

Jätteenpolttolaitoksen rakentajien tärkein argumentti ”ei ole muita järkeviä vaihtoehtoja”, joka pyrki vetoamaan ihmisten järkevyyteen, on esimerkki logiikan jäljittelystä. Jos sulkemalla pois muut mahdollisuudet, ei jää jäljelle kuin yksi – jätteenpolttolaitoksen rakentaminen. Myös vastustajien vaatimus ihmisten samanlaisesta kohtelusta niin Fos’ssa kuin Marseillessa sekä jätteenpolton rinnastaminen asbestiin tai hullun lehmäntautiin loi loogisen vaikutelman samanlaisten asioiden samanlaisesta kohtelusta.

Todellisuuden rakennetta muokkaavista argumenteista metaforat olivat näkyvimmin käytössä. Saasteet ja myrkyt antoivat mahdollisuuden verrata jätteenpolttolaitosta aikapommiin, kuolemaa kylvävään koneeseen ja salamurhaajaan sekä dioksiinia taikaan. Nämä rinnastukset kertovat, että jätteenpolttolaitos tappaa salakavalasti ja yhtäkkiä (kuin taikaiskusta) monia ihmisiä. Jät- teenpolttolaitoksen rakentajilla metaforien käyttö oli vähäisempää. He pyrkivät lähinnä vesit- tämään vastustajien argumentteja peli-metaforin syyttämällä poliittisen pelin pelaamisesta. Muut todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit perustuivat ajatukselle, että oli jo olemassa jokin kiistaton sääntö, jota tulee noudattaa. Kiistattomia sääntöjä olivat tässä tapa- uksessa erilaiset auktoriteetit (tieteelliset tutkimukset, lait, prefektit ja tutkijat), joita piti seu- rata. Muiden kaupunkien ratkaisuja pidettiin samalla tavoin mallina tiestä, jolle Marseillenkin pitäisi tai ei pitäisi lähteä.

Dissosiatiiivisia argumentteja käytettiin vähiten, mutta sen kerran kun niitä käytettiin, molemmat puolet perustivat väitteensä samalle ajatukselle. Molemmat asettivat vastakkain vanhan ja modernin jätteenkäsittelytekniikan sekä halusivat irtisanoutua ensin mainitusta. Jätteenpolttolaitos edusti vastustajille tällaista vanhanaikaista tekniikkaa kun taas puolustajat näkivät nimenomaan jätteenpolttolaitoksen modernina ratkaisuna jätteenhoidon pulmiin.

Käytettyjä argumentaatiotekniikoita korostettiin kvalitatiivisin ja kvantitatiivisin lokuksin eli perustelemalla asia jollakin tutulla tavalla. Jätteenpolton vastustajat kertasivat myrkkujen, jätteiden ja sairauksien määrää. Heille jätteen määrä tarkoitti valtavaa riskiä saastuneisuuden kasvua ja suurempaa terveysriskiä. Vastapuoli näki asian toisin. Heille jätteen valtava määrä oli osoitus siitä, kuinka kipeästi jätteenpolttolaitosta tarvittaisiin.

7.2 Valittu retoriikka ohjaa kiistaa

Tämän työn pääkysymys oli, miten eri toimijat rakentavat uskottavuutta ympäristökonfliktissa. Lähtökohtana oli ajatus siitä, että toimijat luovat merkityksiä kiistalle ja näille merkityksille pitää saada yleisön hyväksyntä. Yleisön suostutteluun käytetty retoriikka vaikuttaa osaltaan kiistan kulkuun.

Millaisia merkityksiä kiistalle sitten annettiin? Kyseessä ei ollut vain hallinnon ja asukkaiden välinen NIMBY-kiista, jossa asukkaat vastustavat epämieluisaa muutosta omalla alueellaan. Vastakkain oli pelkistetyksi kaksi näkemystä jätteenpoltoista. Jätteenpolton puolustajien mielestä moderni terminen jätteen hyötykäyttö on turvallista ja ekologista sekä ainoa tehokas tapa hoitaa suuret määrät jätettä siinä aikataulussa, jonka EU-lainsäädäntö vaatii. Jätteenpoltoa vastustavien mielestä taas kyseessä on Marseillen jätteitä varten salakavalasti suunniteltu saastuttava dioksiinikone, joka tuhoaa alueen asukkaiden terveyden ja ympäristön.

Jätteenpolttolaitoksen rakentajien näkökulmasta heidän ratkaisunsa Marseillen alueen jätehoito-ongelmaan oli laillinen ja järkevä. Kiistassa oli kyse asukkaiden tietämättömyydestä. Ratkaisu löytyisi tiedottamalla enemmän jätteenpolton eduista ja vaarattomuudesta. Jätteenpolttolaitosta vastustavien tahojen mukaan kiistassa oli kyse ennen kaikkea kansanterveyttä uhkaa-

vasta toimenpiteestä ja kansalaisten mielipiteiden jyräämisestä. Vaarassa olivat siis sellaiset kansalaisen perusoikeudet kuin terveys, hyvä ympäristö ja demokratia.

Jätteenpolttoa vastustavien tahojen esiin nostama arvot terveys, kestävä kehitys ja demokratia nousivat keskustelun määrittäjiksi. Tämä kertoo osaltaan siitä, kuka oli ”voitolla” määrittelykamppailussa. Kiista määriteltiin juuri niin kuin jätteenpolttoa vastustavat halusivat ja kaikki toimijat joutuivat sitoutumaan näihin arvoihin, sen jälkeen kun ne oli otettu mukaan keskusteluun.

Terveyskeskustelu nousi kiistan tärkeimmäksi aiheeksi. Se oli keskiössä kaikissa keskustelu- ja tiedotustilaisuuksissa, mielenosoituksissa ja lehdistölausunnoissa. Artikkeleista suurin osa perustui terveysriskien puntaroimiselle. Jätteenpolttolaitoksen rakennuttaja joutui todistelemaan jatkuvasti jätteenpolton haitattomuutta ja perusti jopa tieteellisen komitean tutkimaan ja antamaan tietoa terveyshaitoista saadakseen oikeutuksen hankkeelleen.

Demokratian puutteen korostaminen oli toinen teema, joka nousi terveyskeskustelun rinnalle. MPM:n toimintatapoja kritisoitiin, koska se ei ollut ottanut kansalaisia tarpeeksi huomioon päätöksenteossa. Keskustelu kansalaisvaikuttamisen tärkeydestä vaikutti suoraan siihen, miten departementin jätteenhoitosuunnitelma PDEDMA rakennettiin. MPM:n kritisoiminen epädemokraattisesta toiminnasta ja pienen piirin sisällä tehdyistä päätöksistä pakotti maakuntaneuvoston ottamaan oman suunnitelmansa tekemiseen näkyvästi mukaan satoja asukkaita, ympäristöjärjestöjä ja asiantuntijoita.

Valittu retoriikka on myös vaikuttanut kiistan pitkittymiseen ja kärjistymiseen. Molempipuolinen syytely – epädemokraattisuussytökset, epäluottamus MPM:n motiiveja kohtaan sekä väitteet poliittisen pelin pelaamisesta – on johtanut kiistan jähmettymiseen juupas-eipäskamppailuksi, jossa kompromissien löytäminen on ollut vaikeaa, jopa mahdotonta. Kiistan aikana sekä vastustajat että puolustajat ovat jossakin vaiheessa valinneet ainoan oikean tien politiikan. Marseillen kuntayhtymän näkemys jätteenpolttolaitoksesta ainoana vaihtoehtona sekä vastapuolen tiukka ”ei” jätteenpolttolle missään muodossa missään päin maakuntaa tekee epätodennäköiseksi kiistan ratkeamisen molempia miellyttävällä tavalla. Kyllönen ja Rainio (2004, 4-7) näkevät epäluottamuksen merkkinä vakavasta konfliktista, jonka ratkaisemiseksi luottamus pitäisi jollakin tapaa pystyä palauttamaan. Luottamuksen palauttaminen olisi heidän

mukaansa nimenomaan hallinnon tehtävä. Mutta miten tehdä tämä, kun hallinto on niin vahvasti sekaantunut käytyyn kiistaan?

Marseillen jätteenpolttokiistaa ovat osaltaan kärjistäneet myös poliittisten johtajien henkilökohtaiset ratkaisut. Poliittiset johtajat, MPM:n edustajat Gaudin ja Assante sekä maakuntaneuvoston puheenjohtaja Guérini, ovat asettaneet koko arvovaltansa päätöksensä taakse. Näistä asemista on hankala luopua menettämättä kasvojaan. 2005 keväällä kiistassa ei enää ollut kyse pelkästään jätteenpolttolaitoksen sijainnista tai sen riskeistä vaan poliittisesta arvovallasta.

Vaikka NIMBY-problematiikka osaltaan on ollut mukana myös Marseillen jätteenpolttokiistassa, kiistan alkusyyyn voi yhtä hyvin katsoa olevan tiukentuneessa EU-lainsäädännössä, joka vaati pääsemistä eroon Entressenin kaatopaikasta tiukalla aikataululla. Kiire ja jätteenpolttolaitoksen rakentamisen näennäinen helppous vastata syntyneeseen ongelmaan määräaikaan mennessä oli varmasti osasyynä myös siihen, että asukasosallistuminen ratkaisua haettaessa jäi minimiin.

7.3 Pohdintaa

Tutkimuksen tekeminen vieraan maan kulttuurista osoittautui hankalammaksi kuin alun perin odotin. Monesti jouduin pohtimaan sitä, olisiko jokin päätelmäni erilainen, jos tuntisin paremmin ranskalaista hallintoa, kulttuuria ja politiikkaa. Erityisesti argumentaatioanalyysissä, jossa metaforilla ja vertauksilla on suuri merkitys, en tietysti voinut tietää kaikkia kulttuurillisia vihjauksia. Uskon kuitenkin, että tulkintani ovat oikeita, en vain ole löytänyt kaikkia vihahteita.

Vieraan kielen analysointi toi myös käytännön kääntämisiongelmia. Pitäisikö esimerkiksi *communaute urbaine* kääntää suomeksi kuntayhtymä, kuntayhteisö vai kuntaliitto? Mistä löydän sopivan käännöksen sellaisille lakitermeille kuin *enquete publique*, joita saatavilla olleista sanakirjoista ei löydy.

Alun perin olisin halunnut tuoda enemmän esiin käytetyn retoriikan ja toiminnan välistä yhteyttä, mutta tämä olisi vaatinut tarkempaa perehtymistä, ei vain kiistan kirjoitteluun vaan myös ympäristöjärjestöjen toimintaan ja hallinnon käytäntöihin. Hallinnon käytäntöihin tutustuminen taas olisi ollut vaikeaa myös Ranskasta käsin. Ranskalaiset hallintoviranomaiset ovat hyvin nihkeitä vastaamaan opiskelijoiden haastattelupyyntöihin. Tällainen toimijoiden toimintatapojen yhdistäminen retoriseen analyysiin voisi tuoda lisää tietämystä retoriikan merkityksestä ympäristökonfliktin tutkimuksessa, onhan Perelmanin yhtenä perusajatuksena retoriikan toimintaa muokkaava vaikutus.

Vaikka tutkimuksen tulokset ovat sidoksissa ranskalaiseen kulttuuriin, uskon, että työni tuo lisänsä ympäristökonfliktien tutkimukseen. Samalla tavoin voitaisiin käsitellä mitä tahansa ympäristökonfliktia. Olisikin kiinnostavaa tutkia, nostetaanko samat teemat, arvot ja retoriset argumentointitavat osaksi myös suomalaista jätteenpolttokeskustelua.

Marseillen jätteenpolttolaitoskiista ei suinkaan ole ohi. Laitos on edelleen rakenteilla ja uusia kansalaisvaikuttamisen tapoja ja juridisia keinoja rakentamisen estämiseksi on käynnissä. Mitä pitemmälle työssäni menin, sitä enemmän aloin myös pohtia, onko tälle kiistalle olemassa loppua ja millainen se mahtaa olla. Mitkä olivat ne seikat, jotka johtivat nykyiseen tulehtuneeseen tilanteeseen ja miten kiista olisi ratkaistavissa? Kiistan tutkiminen jälkikäteen olisi antanut mahdollisuuden nähdä selkeämmin kiistan kehitys ja ajallinen kaari alusta loppuun. Toisaalta tässä työssä ei ole ollut kyse siitä, kuka voittaa ja kuka häviää. Toivon, että tämän pienenkin historiallisen katkelman esittäminen ympäristökonfliktista tuo esille arvokasta tietoa argumenttien merkityksestä ympäristökiistassa.

Lähteet

Kirjallisuus ja muut julkaisut

- Alasuutari, Pertti (1994) Laadullinen tutkimus. 2. painos. Tampere: Vastapaino.
- Conseil Général des Bouches-du-Rhône (2005d) Déchets: choisir notre avenir. Synthèse de débat public départemental. Marseille: CG13.
- Haapanen, Pirkko (1996) Roomalaisten korkein taito. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka. Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino, 23-50.
- Hannigan, J. A. (2003) Social Construction of Environmental Problems. Teoksessa Pepper, David & Webster, Frank & Revill, George (toim.) Environmentalism Critical Concepts. Volume V. London: Routledge, 184-211.
- Hajer, Maarten (2003) The New Environmental Conflict. Teoksessa Pepper, David & Webster, Frank & Revill, George (toim.) Environmentalism Critical Concepts. Volume 3. London: Routledge, 42-71.
- Koistinen, Mikko (1998) Pelkkää taloutta. Retoriikka journalismin tutkimuksessa. Teoksessa Kantola, Anu & Moring, Inka & Väli-Verronen, Esa. Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Tampere: Tammer-paino Oy, 40-63.
- Kojo, Matti (1999) Ydinjätteen aktivoimat: paikallinen yhdistyskenttä ja ydinjätteiden loppusijoitus. Julkaisuja 9/1999 Research Reports JYT 2001-tutkimuksia. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Kokkonen, Jyri (2002) Ranskan aluekehityshallinnon uudistuminen. Kaupunkipolitiikan ja hallinnon kehittämisen 30 vuotta. Sente-julkaisu 13/2002. Tampere: Cityoffset Oy.
- Kuusisto, Riikka (1996a) Oikeutettu sota ja julma teurastus? Läntisten suurvaltajohtajien sota-retoriikkaa Persianlahdella ja Bosniassa. Helsinki: Like.

- Kuusisto, Riikka (1996b) Sodan retoriikasta. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka. Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino, 267-292.
- Kyllönen, Simo & Raitio, Kaisa (2004). Ympäristöristiriidat ja niiden hallinta: puuntuotannon ja poronhoidon välinen konflikti Inarissa. *Alue ja Ympäristö* 33(2), 3-20.
- Laine, Markus & Jokinen, Pekka (2001) Poliitiikan ulottuvuudet. Teoksessa Haila, Yrjö & Jokinen, Pekka (toim.) Ympäristöpolitiikka. Mikä ympäristö, kenen politiikka? Tampere: Vastapaino, 47-65.
- Laine, Markus & Peltonen, Lasse (2003) Ympäristökysymys ja aseveliaksi. Ympäristön politisoituminen Tampereella 1959-1995. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Lehtinen, Ari (1994) Ympäristökamppailut tutkimushaasteena. Teoksessa Lehtinen, Ari & Rannikko, Pertti (toim.) Pasilasta Vuotokselle. Ympäristökamppailujen uusi aalto. Tampere: Tammer-Paino Oy, 273-285.
- Lehtonen, Mikko (1998) Merkitysten maailma: kulttuuristen tekstintutkimuksen lähtökohtia. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lähde, Ville (2001) Sanasto. Teoksessa Haila, Yrjö & Jokinen, Pekka (toim.) Ympäristöpolitiikka. Mikä ympäristö, kenen politiikka? Tampere: Vastapaino, 302-310.
- Oksanen, Annukka (2003) Paikallisuuden ja kansainvälisyyden kohtaaminen luonnonsuojelussa. Tapaustutkimuksena Natura 2000 -ympäristökonflikti Lounais-Suomessa. Turku: Painosalama Oy.
- Palonen, Kari & Summa, Hilikka (1996) Johdanto: Retorinen käänne? Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka. Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino, 7-19.
- Peltonen, Lasse (2004) NIMBY-kiistojen asukaskeskeiset ja kontekstuaaliset selitykset. *Alue ja Ympäristö* 33(2), 43-54.
- Rannikko, Pertti (1994) Ympäristökamppailujen aallot. Teoksessa Lehtinen, Ari & Rannikko, Pertti (toim.) Pasilasta Vuotokselle. Ympäristökamppailujen uusi aalto. Tampere: Tammer-Paino Oy, 11-28.
- Perelman, Chaim (1996) Retoriikan valtakunta. Tampere: Vastapaino.
- Saaristo, Kimmo (2003) Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen экспертиisi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Siisiäinen, Martti (1998) Uusien ja vanhojen liikkeiden keinovalikoimat. Teoksessa Ilmonen, Kaj & Siisiäinen, Martti (toim.) Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino, 219-243.

- Summa, Hilikka (1996) Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka. Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino, 51-84.
- Suominen, Petteri (1998) Myrkyt vai marjat? Julkaisuja 6/1998 Research Reports JYT2001-tutkimuksia. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.
- Suopajärvi, Leena (2001) Vuotos- ja Ounasjoki-kamppailujen kentät ja merkitykset Lapissa. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.
- Väliverronen, Esa (1996) Ympäristöuhkan anatomia. Tiede, mediat ja metsän sairaskertomus. Tampere: Vastapaino.
- Väliverronen, Esa (1998) Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa Kantola, Anu & Moring, Inka & Väli-Verronen, Esa. Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Tampere: Tammerpaino Oy, 13-39.

Painamattomat lähteet

- Kyrö, Riikka (2005) Luonnonsuojelullisten rajoitusten korvattavuudesta Ranskassa. Julkaisematon diplomityö. Espoon Teknillisen korkeakoulun maanmittausosasto.
- Delort, François (2004) L'élimination des déchets ménagers, un défi pour Marseille Provence Métropole, son projet controversé d'incinérateur. Aix-en-Provence: Institut d'aménagement régional, Aix-Marseille III.

Sähköinen aineisto

- CNDP (2005a) La CNDP sous la loi de 1995. WWW-edition (URL: http://www.debatpublic.fr/cndp/rappel_historique.html). Viitattu 20.9.2005.
- CNDP (2005b) Projet de creation d'une unité de traitement des déchets menagers dans les Bouches-du-Rhône. WWW-edition (URL: <http://www.debatpublic.fr>). Viitattu 19.9.2005.
- Commission Déchets - Propreté - Eau – Assainissement (2005). WWW-edition (URL: <http://www.marseille-provence.com>). Viitattu 14.7.2005.

- Conseil Général des Bouches-du-Rhône (2005a) Les déchets. WWW-edition (URL: <http://www.cg13.fr>). Viitattu 1.9.2005.
- Conseil Général des Bouches-du-Rhône (2005b) Le Plan départemental est prêt ! WWW-edition (URL: <http://www.cg13.fr>). Viitattu 1.9.2005.
- Conseil Général des Bouches-du-Rhône (2005c) Environnement - Plan départemental d'élimination des déchets. WWW-edition (URL: <http://www.cg13.fr>). Viitattu 21.6.2005.
- Ecoforum (2005) Ecoforum, Kekséksa ? WWW-edition (URL: <http://www.ecoforum-paca.org>). Viitattu 7.9.2005.
- Encyclopedia Britannica Online (2005). WWW-edition (URL: <http://www.britannica.com>). Viitattu 7.9.2005.
- EUR-Lex (2005) Neuvoston direktiivi 1999/31/EY. WWW-edition (URL: <http://europa.eu.int/>). Viitattu 30.8.2005.
- Invest in France Agency (2005) Fos-Distriport. WWW-edition (URL: <http://www.logistics-in-europe.com/paca-fr/site4.html>). Viitattu 1.9.2005.
- Legifrance (1999) LOI no 99-586 du 12 juillet 1999 relative au renforcement et à la simplification de la coopération intercommunale (1). WWW-edition (URL: <http://www.legifrance.gouv.fr>). Viitattu 13.6.2005.
- Marseille Provence Metropole (2005) La collecte et le traitement des déchets. WWW-edition (URL: <http://www.cumpm.com>). Viitattu 1.9.2005.
- Port Autonome de Marseille (2003) Communiqué de presse. Un seul incinérateur sur la zone industrielle portuaire de Fos. WWW-edition (URL: <http://www.marseille-port.fr/presse/index.ht>). Viitattu 11.9.2003.
- Port Autonome de Marseille (2005) Administrative structure. WWW-edition (URL: <http://www.marseille-port.fr>). Viitattu 1.9.2005.
- Ouest Provence (2005a) La Zone Industriale Portuaire. WWW-edition (URL: <http://www.ouestprovence.com/fr/eco/zip/ezip.htm>). Viitattu 1.9.2005.
- Ouest Provence (2005b) Historique. WWW-edition (URL: <http://www.ouestprovence.com/fr/enviro/incinerateur/historique.htm>). Viitattu 20.9.2005.
- Ouest Provence (2005c) Motion concernant le projet d'installation d'un incinérateur à Fos sur Mer. WWW-edition (URL: <http://www.ouestprovence.com/fr/enviro/incinerateur/historique.htm>). Viitattu 19.9.2005.

Ecololo et Lala (2005) Dossier Incinérateur. WWW-edition (URL: <http://ecololo.chez.tiscali.fr/incinerateur.htm>). Viitattu 23.5.2005.

Lehtiartikkelit

Accents

24.7.2003. Sarpaux, S. Le Magazine de mon département, Traitement des déchets. L'incinération sur la sellette.

Charlie Hebdo

27.9.2000. Biard, G. Victor Hugo fait du lobbying.

l'Humanité

21.6.2003. Déchets. Incinérateurs: Fos dit "non".

La Marseillaise

24.11.2002a. Reymondon, N. Incinérateur: mode d'emploi. Environnement.

24.11.2002b. Reymondon, N. Une convention de 50 ans entre le PAM et Suez.

11.3.2003. Verna, F. Cession d'un terrain du Port Autonome à la Communauté urbaine. La procédure de vente lancée.

29.3.2003. Verna, F. Séance publique de la Communauté urbaine. Traitement des déchets: les élus entrent dans le vif du sujet.

- 1.6.2003. Verna, F. Traitement des déchets ménagers. Un millier de manifestants contre les incinérateurs.
- 19.10.2003. Nîmes : l'ONG dépose plainte pour "faux et usage de faux".
- 28.11.2003. Touaibia, N. La dynamique associative retrouve un nouveau souffle.
- 24.3.2004. Maille, P. La Camargue en danger ?
- 16.12.2004. Roubaud, M. Traitement des déchets : faire un "choix de société". Marseille Actualité.
- 17.12.2004. Roubaud, M. Incinération : "l'entrave au débat public".
- 18.5.2005b. Roubaud, M. Incinérateur : un projet illégal pour les associations.

MarseillePlus

- 24.3.2004. En campagne contre les incinérateurs.

Marseille l'Hebdo

- 9.4.2003. Faner, P. & Gilles, B. La Crau dit non.

Metro

- 30.9.2004. Georges, P. Questions autour de l'incinérateur.

Le Monde

- 9.9.2003 Samson, M. Les Bouches-du-Rhône toujours incapables de gérer leurs déchets.
- 8.1.2005b. Samson, M. La polémique enfle entre le conseil général et la Communauté urbaine.

Le Pavé

8.5.2003. La tribune libre.

Pluriel Nature, n. 59.

15.6.2005. Espinosa, V-H. Comment se faire entendre ?

La Provence

6.12.2002a. Bernard, N. L'incinérateur de Fos échauffe les esprits. Débat.

6.12.2002b. Gallini, P & Robberi, E. Mobilisation autour d'un projet d'incinérateur à Fos.
Environnement.

20.12.2002. Leonard, L. Déchets et tram, une séance qui promet... Communauté urbaine.

29.3.2003. La Protestation associative toujours aussi virulante.

6.4.2003. Port-Saint-Louis-de-Rhône dit "Non à l'incinération".

24.5.2003. Guerini, J. Non à l'incinérateur !

2.8.2003. Projet d'incinérateur de la Communauté urbaine. Leonard, L. Le Port autonome
retire son terrain de Fos.

7.8.2003. Traitement des déchets. Barbaroux, N. Plusieurs projets d'incinérateur pour un ter-
rain à Fos-sur-Mer.

12.8.2003. Environnement, L., D. L'incinérateur est-il un danger?

6.9.2003a. François, C. 2003. Incinérateur : les risques pour la santé. Environnement.

6.9.2003.b Schmit, P. Le préfet presse Marseille d'en finir avec sa décharge. Environnement.

9.9.2003. Environnement. François, C. L'incinérateur devient un enjeu politique.

27.9.2003b. Luongo, R. L'incinération des ordures sème la zizanie.

27.10.2003. A., R. Déchets : le bras de fer continue.

30.10.2003. Luongo, R. La directrice de Greenpeace s'inquiète pour nos poumons.

6.12.2003. Leonard, L. La ministre Roselyne Bachelot plaide pour l'incinérateur.

18.2.2004. Leroux, L. La justice accorde un dernier répit à la décharge d'Entressen.

24.3.2004. Leonard, L. Le puissant WWF s'en prend au projet marseillais.

- 8.4.2004. Marseille Provence Metropole. Avis de publicite 2004/042 gestion deleguée de service public.
- 23.6.2004. Leonard, L. L'incinérateur reçoit un feu vert scientifique.
- 24.6.2004 Leonard, L. Projet d'incinérateur : Ecoforum indigné.
- 5.10.2004. François, C. Entre légalité et santé l'incinération en débat.
- 14.12.2004. François, C. Un nouveau débat pour refuser l'incinérateur. Gestion de déchets.
- 18.5.2005. Manelli, S. Les Anti-incinérateurs repartent au charbon.

Régional

- 12.6.2003. Dehaspe, H. Incinérateurs, chronique, d'une mort lente annoncée. Fos sur mer Actualité.

20 Minutes

- 24.3.2004. Legrand, F. WWF s'attaque aux incinérateurs. Marseille.
- 24.3.2005a. Marengo, S. Incinérateur contre tri sélectif.
- 18.5.2005. Legrand, F. Incinérateur : bataille juridique en vue.

Liitteet

LIITE 1. Analyysin aineistona käytetyt lehtiartikkelit

l'Humanité

21.6.2003. déchets. Incinérateurs: Fos dit “non”.

La Marseillaise

24.11.2002a. Reymondon, N. Incinérateur: mode d'emploi. Environnement.

24.11.2002b. Reymondon, N. Une convention de 50 ans entre le PAM et Suez.

11.3.2003. Verna, F. Cession d'un terrain du Port Autonome à la Communauté urbaine. La procédure de vente lancée.

29.3.2003. Verna, F. Séance publique de la Communauté urbaine. Traitement des déchets: les élus entrent dans le vif du sujet.

29.5.2003. Chaillan, G. Manifestation samedi.

1.6.2003. Verna, F. Traitement des déchets ménagers. Un millier de manifestants contre les incinérateurs.

9.6.2003. Dez, E. Développement durable :comment sauver la planète. Marseille Actualité.

19.10.2003. Nîmes : l'ONG dépose plainte pour “faux et usage de faux”.

28.11.2003. Touaibia, N. La dynamique associative retrouve un nouveau souffle.

24.3.2004. Maille, P. La Camargue en danger ?

11.4.2004. Roubaud, M. Manif le 29 mai prochain. Faire monter la pression éco-citoyenne.

23.4.2004. Roubaud, M. Une journée pour la Terre.

27.5.2004. Maille, P. Environnement : urgence.

30.5.2004. Schaller, A. Environnement et solidarité.

16.12.2004. Marseille Actualité. Roubaud, M. Traitement des déchets : faire un “choix de société”.

17.12.2004. Roubaud, M. Incinération : “l’entrave au débat public”.

27.1.2005. Roubaud, M. S’inspirer de “l’exemple espagnol”.

15.4.2005. Roubaud, M. Pour des politiques environnementales plus efficaces.

18.5.2005a. Les habitants se mobilisent.

18.5.2005b. Roubaud, M. Incinérateur : un projet illégal pour les associations.

MarseillePlus

24.3.2004. En campagne contre les incinérateurs.

Marseille l’Hebdo

9.4.2003. Faner, P. & Gilles, B. La Crau dit non.

1.10.2003. Incinérateur : La bataille politique fait rage. Presto.

24.3.2004. Guilledoux, F. Incinérateur : la grande inquiétude.

7.7.2004. Des élus d’accord pour une prise de sang ?

Le Méditerranéen

1.12.2003. Mazerolle, F. Un autre monde est possible, mais lequel ?

Metro

11.7.2003. J.L. Les risques liés à l’incinérateur.

30.9.2004. Georges, P. Questions autour de l’incinérateur.

Le Monde

9.9.2003 Samson, M. Les Bouches-du-Rhône toujours incapables de gérer leurs déchets.

8.1.2005a. Samson, M. Bataille politique autour de traitement des déchets marseillais.

8.1.2005b. Samson, M. La polémique enfle entre le conseil général et la Communauté urbaine.

Midi Libre

24.3.2004. Environnement. L'incinérateur : la preuve par le sang.

Le Pavé

8.5.2003. La tribune libre.

La Provence

6.12.2002a. Bernard, N. L'incinérateur de Fos échauffe les esprits. Débat.

6.12.2002b. Gallini, P & Robberi, E. Mobilisation autour d'un projet d'incinérateur à Fos. Environnement.

20.12.2002. Leonard, L. Déchets et tram, une séance qui promet... Communauté urbaine.

29.3.2003. La Protestation associative toujours aussi virulante.

24.5.2003. Guerini, J. Non à l'incinérateur !

1.6.2003. Carayol, S. Les anti-incinérateurs s'invitent à la manif. Canebière.

2.6.2003. François, C. Comment sensibiliser le citoyen à la sauvegarde de la planète ? Environnement.

2.8.2003. Projet d'incinérateur de la Communauté urbaine. Leonard, L. Le Port autonome retire son terrain de Fos.

7.8.2003. Traitement des déchets. Barbaroux, N. Plusieurs projets d'incinérateur pour un terrain à Fos-sur-Mer.

12.8.2003. Environnement, L., D. L'incinérateur est-il un danger?

6.9.2003a. François, C. 2003. Incinérateur : les risques pour la santé. Environnement.

6.9.2003b. Schmit, P. Le préfet presse Marseille d'en finir avec sa décharge. Environnement.

9.9.2003. Environnement. François, C. L'incinérateur devient un enjeu politique.

27.9.2003a. Luongo, R. Comment le département va porter le débat sur le terrain juridique.

27.9.2003b. Luongo, R. L'incinération des ordures sème la zizanie.

30.9.2003a. D., A. Tri sélectif.

30.9.2003b. Leonard, L. Assante (UMP) ne digère pas les critiques socialistes. Politicorama.

27.10.2003. A., R. Déchets : le bras de fer continue.

30.10.2003. Luongo, R. La directrice de Greenpeace s'inquiète pour nos poumons. Entretien.

6.12.2003. Leonard, L. La ministre Roselyne Bachelot plaide pour l'incinérateur.

24.1.2004. Provansal, F & Luongo, R. Aménagement Bouches-du-Rhône.

18.2.2004. Leroux, L. La justice accorde un dernier répit à la décharge d'Entressen.

27.2.2004. Barbaroux, N. La campagne électorale se saisit de l'incinérateur. Environnement.

23.3.2004. Le adversaires de l'incinération sur le pont. Déchets.

24.3.2004. Incinération. Leonard, L. Le puissant WWF s'en prend au projet marseillais.

8.4.2004. Marseille Provence Metropole. Avis de publicite 2004/042 gestion deleguée de service public.

20.5.2004. Auger, C. Ecoforum va marcher pour l'environnement.

30.5.2004. Ils défendent leur environnement pied à pied. Marseille.

23.6.2004. Leonard, L. L'incinérateur reçoit un feu vert scientifique.

24.6.2004 Leonard, L. Projet d'incinérateur : Ecoforum indigné.

4.10.2004. François, C. Entre légalité et santé l'incinération en débat.

14.12.2004. François, C. Un nouveau débat pour refuser l'incinérateur. Gestion de déchets.

5.2.2005. Pardini, S. Lepage n'aime pas l'incinérateur.

18.5.2005. Manelli, S. Les Anti-incinérateurs repartent au charbon.

Régional

12.6.2003. Fos sur mer Actualité. Dehaspe, H. Incinérateurs, chronique, d'une mort lente annoncée.

20 Minutes

24.3.2004. Legrand, F. WWF s'attaque aux incinérateurs. Marseille.

30.9.2004. Legrand, F. Un réseau d'avocats écolos. Marseille.

17.12.2004. Toujours pas de débat sur l'incinérateur.

24.3.2005a. Marengo, S. Incinérateur contre tri sélectif.

24.3.2005b. Marseille trie et s'éparpille.

18.5.2005. Legrand, F. Incinérateur : bataille juridique en vue.